

Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
voor de
Betonproductenindustrie

colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van
Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Betonproductenindustrie

Postadres
Postbus 1044, 2280 CA Rijswijk

administrateur
Appel Pensioenuitvoering
Postbus 1044, 2280 CA Rijswijk
telefoon: 088 119 80 40

Datum
23 juni 2023

Versie
Definitief

Inhoud

1	Voorwoord	3
2	Karakteristieken van Bpf Beton	5
	2.1 Kenmerken pensioenregeling 2022	5
	2.2 Profiel van de organisatie	8
	2.3 Kerngegevens	11
3	Verslag van het bestuur	12
	3.1 Bestuursbesluiten en gevoerd beleid	12
	3.2 Governance	24
	3.3 Communicatie	26
	3.4 Risicoparagraaf	28
	3.5 Beleggingen	32
	3.6 Vooruitzichten/Gebeurtenissen na balansdatum	39
	3.7 Financiële paragraaf	40
4	Raad van Toezicht	46
	4.1 Inleiding	46
	4.2 Bevindingen, oordelen en aanbevelingen	47
	4.3 Verklaring inzake goedkeuring van het bestuursverslag en de jaarrekening	50
	4.4 Reactie bestuur	50
5	Verantwoordingsorgaan	51
	5.1 Verslag 2022	51
	5.2 Oordeel 2022	54
	5.3 Reactie bestuur	55
6	Slotwoord	56
7	Jaarrekening	57
	7.1 Balans per 31 december	58
	7.2 Kasstroomoverzicht	61
	7.3 Algemene toelichting	62
	7.4 Toelichting op de balans	70
	7.5 Toelichting op de staat van baten en lasten	87
8	Overige gegevens	92
	8.1 Bestemming van het saldo van baten en lasten	92
	8.2 Actuariële verklaring	93
	8.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	95
9	Bijlagen	104
	Bijlage 1 t/m 6 (nevenfuncties, begrippenlijst, benoemingen, externe adviseurs/uitbestedingspartijen, code pensioenfondsen en periodieke SFDR-rapportage)	

1 Voorwoord

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2022 van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie (verder "Bpf Beton"). Met dit jaarverslag doet het bestuur verslag over 2022 en wordt nader inzicht gegeven in het gevoerde beleid en de financiële situatie van Bpf Beton. Het jaarverslag wordt kort samengevat in een visuele vorm (infographic) met de belangrijkste onderwerpen voor onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Deze infographic wordt op de website geplaatst.

Ontwikkelingen

Eind februari 2022 zette Rusland een grootschalige invasie van Oekraïne in. En sindsdien is de situatie nog steeds zorgwekkend. De impact daarvan op de economie zorgde voor onrust op de financiële markten. Het bestuur besloot afscheid te nemen van de Russische belangen (totaal € 3 miljoen ofwel 0,2% van de totale beleggingsportefeuille). Veel van deze beleggingen konden niet meer verkocht worden na het uitbreken van de oorlog en na het opleggen van sancties op Rusland en Russische entiteiten. Deze beleggingen zijn momenteel op 0 gewaardeerd.

Eind maart 2022 informeerde Centric Pension and Insurance Solutions B.V. (Centric PaIS), als destijds huidige pensioenuitvoerder, het bestuur van Bpf Beton, dat zij stopte met de pensioenuitvoering voor haar klanten. Centric PaIS en Appel Pensioenuitvoering B.V. (Appel) hadden onderling overeenstemming bereikt over de overdracht van de bedrijfsorganisatie van Centric PaIS naar Appel. Voordat hiermee werd ingestemd heeft een projectgroep onderzocht of Appel aan het uitbestedingsbeleid van Bpf Beton voldoet. Dat resulteerde in een positief eindresultaat. Bpf Beton heeft dan ook ingestemd met de contractovername. In de opvolgende maanden heeft de transitie succesvol plaatsgevonden.

Korte terugblik

Het bestuur van Bpf Beton zag de beleidsdekkingsgraad gedurende het boekjaar toenemen. De actuele dekkingsgraad daalde van 114% naar 108,5% per 31 december 2022, voornamelijk als gevolg door het toekennen van toeslagen. De beleidsdekkingsgraad steeg van 110% eind 2021 naar 112,4% per eind 2022. De toename is het gevolg van de gemiddeld hogere actuele dekkingsgraden in 2022, onder invloed van de gestegen rente.

Het verhogen van pensioenen valt onder wettelijke bepalingen. Daarin is geregeld onder welke voorwaarden een fonds mag verhogen. De wetgever heeft de regels voor het (gedeeltelijk) verhogen van pensioenen versoepeld in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. De grens voor het verhogen van pensioenen lag op een beleidsdekkingsgraad van 110%, dat is in 2022 verlaagd naar 105%. Daardoor konden veel pensioenfondsen eindelijk een toeslag geven op de pensioenen. Op 1 oktober 2022 verleende het bestuur op grond van de versoepelde regels een toeslag van 2,01%. Per 1 januari 2023 kwam daar nog 2,5% bij.

De beleggingsportefeuille heeft over 2022 een negatief resultaat gerealiseerd en daardoor nam het vermogen af. Doordat de rente in 2022 steeg, namen de verplichtingen af. Door de renteafdekking van 80% profiteerden we maar beperkt van de rentestijging. Door het toekennen van de toeslagen namen de verplichtingen toe. Dit alles resulteerde in een actuele dekkingsgraad van 108,5% per eind december 2022.

In 2022 zette het bestuur de overleggen met cao-partijen voort om naar de toekomst van de eigen pensioenregeling te kijken. Cao-partijen zijn tot een 1-jarige afspraak voor het boekjaar 2023 gekomen.

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer. Op 30 mei 2023 heeft de Eerste Kamer de wet aangenomen. De inwerkingtreding is 1 juli 2023. Het pensioenfonds heeft tot 1 januari 2028 om de nieuwe pensioenregeling in te regelen. Het bestuur en cao-partijen streven naar een eerdere implementatie. Daartoe vormde het bestuur samen met cao-partijen een projectgroep om de hoofdlijnen nader uit te werken voor de regeling voor Bpf Beton. In 2022 kwam

de projectgroep diverse keren bijeen. Gedurende het jaar vonden ook diverse gezamenlijke bijeenkomsten plaats met het voltallige bestuur, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en cao-partijen. In deze bijeenkomsten werd de voortgang van het project behandeld. In 2022 zijn een aantal voorlopige besluiten genomen. Zo wordt gekozen voor een solidair contract en zullen de bestaande rechten en aanspraken worden omgezet naar de nieuwe pensioenregeling (het zogenaamde invaren).

Vaststelling jaarverslag

Het bestuur heeft het jaarverslag 2022 besproken in de bestuursvergadering van 16 juni 2023. Het jaarverslag en de daarbij behorende verslagstaten voor DNB zijn vastgesteld op 23 juni 2023. Het bestuur bedankt iedereen die zich op betrokken en deskundige wijze heeft ingezet voor Bpf Beton.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie Amsterdam, 23 juni 2023

De heer G.W. van der Peijl (voorzitter)

De heer D.P. Slob (secretaris)

2 Karakteristieken van Bpf Beton

2.1 Kenmerken pensioenregeling 2022

Soort pensioenregeling

De regeling van Bpf Beton is een uitkeringsovereenkomst in de vorm van een geïndexeerde middelloonregeling. Elk jaar bouwt de deelnemer een stukje van zijn pensioen op, gebaseerd op de pensioengrondslag in dat jaar. De pensioenuitkering beoogt een afspiegeling te zijn van het gemiddelde verdiende salaris tijdens de deelname aan de regeling. Door middel van een toeslagenbeleid wordt ernaar gestreefd het reeds opgebouwde pensioen zijn waarde te laten behouden.

Vanaf 1 januari 2006 gelden er twee pensioenregelingen, namelijk één voor de werknemers die op of ná 1 januari 1950 zijn geboren; het pensioenreglement 55- werknemers en één voor de werknemers die vóór 1 januari 1950 zijn geboren; het pensioenreglement 55+ werknemers. De opbouwfase van de pensioenregeling van de deelnemers die geboren zijn vóór 1 januari 1950 is eind 2014 beëindigd.

Verplichtstelling

Deelname in Bpf Beton is verplicht voor werknemers in dienst van een werkgever in de Betonproductenindustrie, zoals is vastgelegd in de verplichtstelling. De verplichtstelling is terug te vinden op de website van Bpf Beton (betonpensioen.nl/werkgevers/documenten/).

Minimum toetredingsleeftijd

De minimum toetredingsleeftijd is 21 jaar.

Pensioenrichtleeftijd

Het ouderdomspensioen gaat (vanaf 1 januari 2018) in op de leeftijd van 68 jaar. Maar de ingangsdatum kan worden vervroegd of worden uitgesteld.

Partnerpensioen

Het partnerpensioen op opbouwbasis bedraagt maximaal 70% van het op te bouwen ouderdomspensioen.

Franchise

De franchise is het deel van het pensioengevend loon waarover geen pensioenpremie wordt betaald en ook geen opbouw plaatsvindt. Reden hiervoor is dat de deelnemer naast het pensioen ook een AOW-uitkering krijgt.

Pensioengevend loon

Onder loon in de zin van de pensioenregeling wordt het vaste jaarsalaris verstaan inclusief de vakantietoeslag en de eindejaarsuitkering.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag is het gedeelte van het loon dat de grondslag vormt voor de pensioenopbouw van een deelnemer alsmede de berekening van de premie. De pensioengrondslag wordt verkregen door het pensioengevend loon te verminderen met de franchise.

Kenmerken van de pensioenregeling van de deelnemers die geboren zijn op of ná 1 januari 1950

Dit betreft een middelloonregeling met een voorwaardelijke toeslagverlening. Voor 2022 is het opbouwpercentage vastgesteld op 1,644% van de pensioengrondslag. De maximumpensioengrondslag bedroeg in 2022 € 44.904,-, de franchise € 14.802,- en het maximumjaarsalaris € 59.706,-.

Voor deelnemers die vóór 1 januari 2006 in verband met een WAO-uitkering reeds premievrije deelneming was toegekend, gold een opbouwpercentage van 1,75%. Vanaf 2022 geldt voor deze groep ook het opbouwpercentage van 1,644%.

De pensioenen worden gefinancierd door het heffen van een premie waaraan zowel de werkgever als de werknemer een bijdrage levert. In 2022 bedroeg de premie 31,9% van de pensioengrondslag. Hiervan kon maximaal 1/3 (= 10,6%) ten laste van de werknemer worden gebracht.

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie (in bedragen x € 1.000)

De kostendekkende, gedempte kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2022	2021
Kostendekkende premie	70.652	70.609
Gedempte kostendekkende premie	51.315	47.862
Feitelijke premie	54.684	48.299

De kostendekkende premie 2021 is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2020 gepubliceerd door DNB).

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2022	2021
Nominaal pensioeninkoop op marktwaarde	59.319	59.670
Opslag voor uitvoeringskosten	1.841	1.750
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	9.491	9.189
	70.651	70.609

De samenstelling van de gedempte kostendekkende premie is als volgt:

	2022	2021
Nominaal pensioeninkoop op marktwaarde	29.475	27.397
Opslag voor uitvoeringskosten	1.841	1.750
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	4.716	4.219
Actuarieel benodigde premie voor voorwaardelijke onderdelen	15.333	14.496
	51.365	47.862

De samenstelling van de feitelijke premie (exclusief premie oude jaren) is als volgt:

	2022	2021
Actuarieel benodigde koopsom	29.475	27.397
Opslag voor uitvoeringskosten	1.841	1.750
Solvabiliteitsopslag	4.716	4.219
Voorwaardelijke onderdelen *	15.333	14.496
Opslag feitelijke premie	3.319	437
	54.684	48.299

* Gezien het aanhouden van de methodiek van verwacht rendement (5 jaar) is er in de premie een indexatiecomponent verankerd. Dit is onderdeel van de methodiek bij een premie op basis van verwacht rendement.

Het fonds hanteert een financieringsbeleid dat uitgaat van een gedempte premie. De gedempte premie wordt geacht kostendekkend te zijn. De gedempte premie wordt analoog aan de kostendekkende premie berekend. De gedempte kostendekkende premie is berekend op basis van een verwacht rendement. De gehanteerde rendementscurve is gebaseerd op de maximaal toegestane parameters, waarbij de gehele curve met 0,1%-punt wordt verlaagd uit het oogpunt van evenwichtige belangenafweging.

Excedentregeling

Werkgevers kunnen werknemers de mogelijkheid bieden om over het salaris dat boven het maximumsalaris van € 59.706,- (2022) ligt ook pensioen op te bouwen. Hiervoor kan de werkgever een excedent-contract aangaan met Bpf Beton. Per 31 december 2022 zijn er 6 werkgevers (in 2021: 7) die een excedentregeling bij Bpf Beton hebben. Het aantal deelnemers is 21 (2021: 25).

Uitvoeringsreglement

De afspraken over de uitvoering van de pensioenovereenkomst die van belang zijn voor de aangesloten werkgever(s) zijn vastgelegd in het uitvoeringsreglement zoals bedoeld in artikel 23 lid 2 sub b en artikel 25 van de Pensioenwet. Het uitvoeringsreglement is opgenomen als bijlage bij de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) en gepubliceerd onder downloads op de website van Bpf Beton.

2.2 Profiel van de organisatie

Bpf Beton, statutair gevestigd te Amsterdam, is opgericht op 28 juni 1957. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199582. Bpf Beton is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Doelstelling van Bpf Beton is, overeenkomstig de bepalingen van de statuten en de pensioenreglementen, de (gewezen) deelnemers en hun nabestaanden te beschermen tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en overlijden.

2.2.1. Bestuur

Het bestuur heeft een paritair plus bestuursmodel en bestaat uit acht leden, te weten: twee van werknemerszijde, drie van werkgeverszijde, één namens pensioengerechtigden en twee onafhankelijke bestuursleden met kennisgebied vermogensbeheer/balansmanagement en risicomanagement. Uit de bestuursleden namens werknemers- en werkgevers is een voorzitter en een secretaris gekozen. Deze vormen samen het dagelijks bestuur.

Het bestuur bepaalt het beleid van Bpf Beton en draagt zorg voor de handhaving en uitvoering van de statuten en pensioenreglementen. Dit gebeurt door een evenwichtige en zorgvuldige afweging van alle belangen. Het bestuur wordt bij het maken van beleid ondersteund door adviezen en rapportages, gegeven of opgesteld door of in samenspraak met externe deskundigen. Het bestuur zorgt dat de uitvoering voldoet aan de gestelde eisen van de externe toezichthouders, te weten DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) inclusief de code pensioenfondsen.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2022 is als volgt:

Leden werkgevers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Annemiek Houtman	Bestuurslid	BFBN	Vrouw	56
Govert van der Peijl	Voorzitter	BFBN	Man	59
vacature				

Leden werknemers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Gert-Jan Seffinga	Beoogd bestuurslid	CNV Vakmensen	Man	53
Morris de Jong	Bestuurslid	FNV	Man	29

Leden pensioengerechtigden	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Dick Slob	Secretaris	ANBO	Man	67

Onafhankelijk deskundigen	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Stef Borghouts	Bestuurslid	n.v.t.	Man	63
Hans Kempen	Bestuurslid	n.v.t.	Man	54

(Her)benoemingen bestuursleden in 2022:

- Het bestuur ging op 10 juni 2022 akkoord met de herbenoeming van de Stef Borghouts als onafhankelijk bestuurder per 1 juli 2022 voor een nieuwe zittingstermijn.
- Per 1 juli 2022 trad Fred Doeve af als bestuurslid. Hierdoor ontstond een vacature voor een bestuurszetel namens werkgevers.
- Per 1 november 2022 trad Henk Wuijten af als secretaris en bestuurslid.
- Met het vertrek van Henk Wuijten kwam de functie van secretaris vrij. Daarom besloot het bestuur eind september 2022 om tijdelijk uit het midden van de werkgever- en werknemersdelegatie een opvolger te benoemen. Deze zal, totdat het bestuur weer voltallig is, deze rol op zich nemen. Het bestuur benoemde per 1 november 2022 Dick Slob tijdelijk tot secretaris van het fonds.

- Gert-Jan Seffinga is door CNV Vakmensen voorgedragen als opvolger van Henk Wuijten. In december 2022 werd de voorgenomen benoeming in de functie van algemeen bestuurder van Bpf Beton aan DNB voorgelegd. DNB stemde in januari 2023 hiermee in.
- In januari 2023 werd door de BFBN een kandidaat als opvolger van Fred Doeve in de functie van algemeen bestuurslid voorgedragen. Deze benoemingsprocedure loopt op dit moment. Eveneens is door de BFBN een aspirant bestuurslid voorgedragen als beoogd algemeen bestuurder voor Bpf Beton. Deze kandidaat dient zich nog te kwalificeren op geschiktheidsniveau A. Naast het volgen van een opleiding zal deze kandidaat in 2023 meedraaien als toehoorder in de bestuursvergaderingen en commissievergaderingen van Bpf Beton.

De nevenfuncties van de bestuursleden zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2.2. Bestuurlijke commissies en werkgroepen

Het commissiestructuur voor Bpf Beton is als volgt vormgegeven.

Naam	Korte omschrijving
Beleggingsadviescommissie (BAC)	Ondersteunt het bestuur op het gebied van vermogensbeheer en balansmanagement.
Commissie Integraal Risicomanagement (IRM Cie)	Ondersteunt het bestuur op het gebied van integraal risicomanagement.
Dagelijks bestuur	Afstemming tussen voorzitter, secretaris en bestuursadvies over de agenda van bestuursvergaderingen. Maar ook afstemming met voorzitters van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.
Jaarwerkcommissie	De commissie bereidt het jaarverslag voor ter vaststelling in de bestuursvergadering.
Pensioen- en communicatiecommissie (PCC)	Afstemmen van operationele zaken in de uitvoering van de administratie door de pensioenuitvoeringsorganisatie. En het afstemmen van communicatie-uitingen, zoals berichten op de website of de nieuwsbrief aan werkgevers en deelnemers.

De taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in het huishoudelijk reglement. Daarnaast zijn de bestuursleden vertegenwoordigd in diverse werkgroepen en andere gremia. Het complete overzicht is opgenomen in bijlage 3.

2.2.3. Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn vastgelegd in het reglement raad van toezicht.

De samenstelling van de raad van toezicht per 31 december 2022 is als volgt:

Leden	Functie	Geslacht	Leeftijd
Sako Zeverijn	Voorzitter	Man	65
Lucie Duijnste	Lid	Vrouw	60
Gerard Sirks (t/m 31-12-22)	Lid	Man	67
Jac Kragt (vanaf 01-01-23)	Lid	Man	55

Wijzigingen in de samenstelling van de raad van toezicht gedurende 2022:

- In januari 2022 werd de verlengde zittingstermijn (t/m 31-12-2022) van Gerard Sirks door DNB goedgekeurd. In november 2022 werd Jac Kragt, als opvolger van Gerard Sirks, voorgedragen om toe te treden tot de raad van toezicht als lid. Het VO deed hiertoe een bindende voordracht en het bestuur stemde hiermee in. In november 2022 werd de voorgenomen benoeming in de functie van lid van de raad van toezicht van Bpf Beton aan DNB voorgelegd. DNB stemde in met deze benoeming. Formeel is hij per 1 januari 2023 in functie.

- In januari 2022 werd Sako Zeverijn voorgedragen om toe te treden als lid en voorzitter van de raad van toezicht. Het VO deed hiertoe een bindende voordracht en het bestuur stemde hier mee in. In februari 2022 werd de voorgenomen benoeming in de functie van voorzitter van de raad van toezicht van Bpf Beton aan DNB voorgelegd. DNB stemde in met deze benoeming. Formeel is hij per 1 april 2022 in functie.

Het oordeel van de raad van toezicht over het verslagjaar 2022 en de reactie van het bestuur hierop is opgenomen onder hoofdstuk 4. De nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2.4. Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over de beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de raad van toezicht. De taken en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in het reglement verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit drie leden die de werknemers vertegenwoordigen, drie leden die de pensioengerechtigden vertegenwoordigen en één lid dat de werkgevers vertegenwoordigt.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan per 31 december 2022 is als volgt:

Leden werknemers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Arend van de Burg	Lid	CNV Vakmensen	Man	61
Jacques Beerens	Lid	FNV	Man	63
Job Basting	Lid	FNV	Man	26

Leden pensioengerechtigden	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Jan van Mulligen	Lid	PCOB	Man	79
Wim van der Linden	Voorzitter	ANBO	Man	70
Wout Pieterse	Lid		Man	71

Lid werkgevers	Functie	Organisatie	Geslacht	Leeftijd
Anton Rijkers	Plv. voorzitter	BFBN	Man	58

Wijzigingen in de samenstelling van het verantwoordingsorgaan gedurende 2022:

- Per 1 juli 2022 trad Bert Bodelier af als lid van het verantwoordingsorgaan.
- Per 1 juli 2022 trad Jacques Beerens toe als lid van het verantwoordingsorgaan namens werknemers.

Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het verslagjaar 2022 en de reactie van het bestuur hierop is opgenomen onder hoofdstuk 5. De nevenfuncties van de leden van het verantwoordingsorgaan zijn opgenomen in bijlage 1.

2.2.5. Externe partijen

Het bestuur heeft verschillende werkzaamheden uitbesteed aan externe partijen. Het complete overzicht met de omschrijving en de deelnemers is opgenomen in bijlage 4.

2.3 Kerngegevens

	2022	2021	2020	2019	2018
Aangesloten ondernemingen	297	270	274	277	277
Actieve deelnemers	7.252	7.215	7.072	7.031	6.747
<i>Waarvan arbeidsongeschikten</i>	355	341	314	370	396
Pensioengerechtigden	8.116	8.009	8.111	7.846	7.720
Gewezen deelnemers	13.524	15.138	16.009	16.405	16.242
Premies en uitkeringen (x € 1.000)					
Periodieke premies	54.684	48.299	41.728	38.428	33.683
Pensioenuitkeringen excl. afkoop gering bedrag	18.237	17.144	15.931	14.860	14.074
Beleggingen (x € 1.000)					
Beleggingen	1.115.627	1.438.956	1.400.161	1.205.177	990.662
Beleggingsresultaten	- 456.890	15.755	172.781	193.129	-16.253
Performance	-31,96%	1,27%	14,65%	19,39%	-1,43%
Benchmark	-31,58%	0,75%	13,82%	19,16%	-1,12%
Outperformance	-0,55%	0,52%	0,73%	0,20%	-0,31%
Z-score	-0,38	0,36	0,59	0,14	-0,24
Performancetoets (nieuwe stijl – minimaal 0)	0,21	1,74	1,57	1,39	1,36
Reserves en voorziening (x € 1.000)					
Vermogen (reserves en technische voorziening)	990.138	1.422.430	1.376.259	1.180.206	966.011
Voorziening pensioenverplichtingen	912.524	1.247.961	1.308.236	1.144.313	994.049
Solvabiliteitsreserve	146.946	200.224	201.238	181.869	162.381
Algemene reserve	-69.350	-25.755	-133.215	-145.976	-190.419
Aanwezige dekkingsgraad	108,5%	114,0%	105,2%	103,1%	97,2%
Beleidsdekkingsgraad	112,4%	110,0%	98,3%	97,9%	102,4%
Resultaat boekjaar (x € 1.000)	-96.855	106.446	32.130	63.624	-62.558
Opbouw per jaar	1,644%	1,644%	1,875%	1,875%	1,875%
Franchise in €	14.802,-	14.544,-	14.300,-	14.400,-	14.800,-
Maximum pensioengrondslag in €	44.904,-	43.767,-	42.932,-	41.527,-	39.814,-
Premie per jaar	31,9%	30,5%	26,6%	26,3%	25,6%
-waarvan werknemersdeel maximaal	10,6%	10,17%	8,87%	8,77%	8,53%
Toeslagverlening	2,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Korten pensioenrechten	0	0	0	0	0
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in €	163,91	156,59	159,98	159,84	134,24
Transactiekosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,18%	0,06%	0,10%	0,08%	0,16%
Vermogensbeheerkosten in % van gemiddeld belegd vermogen	0,35%	0,33%	0,33%	0,33%	0,35%

3 Verslag van het bestuur

3.1 Bestuursbesluiten en gevoerd beleid

3.1.1. Bestuursbesluiten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste besluiten van het bestuur kort weergegeven. Verderop in paragraaf 3.1.2 zijn besluiten ten aanzien van wijziging statuten en reglementen, beleid, communicatie, governance, risicobeheersing en beleggingsbeleid opgenomen.

Aanpassing premie- en toeslagenbeleid 2022

Gewijzigde regeling

Cao-partijen hebben besloten de pensioenregeling per 2022 te wijzigen. De opbouw is gehandhaafd op 1,644%, maar geldt vanaf 2022 ook voor alle deelnemers welke op grond van een WAO- of WIA-uitkering een (gedeeltelijke) premievrijstelling is toegekend. De franchise is naar het wettelijke minimum verhoogd à € 14.802,- (2021: € 14.544,-).

Premiebeleid

Cao-partijen spraken af om per 1 januari 2022 de premie te verhogen naar 20,1% van de salarissom en het opbouwpercentage te handhaven op 1,644%. Het bestuur heeft de premie vastgesteld op 20,1% op basis van de salarissom (2021: 19,2%). Dit vertaalde zich naar een premie op basis van de pensioengrondslag van 31,9%. Dit was een stijging ten opzichte van de premie in 2021 (30,5%). De bijdrage van de werknemer is vastgesteld op maximaal 10,6% (was in 2021: 10,17%). Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd.

Toeslagenbeleid

In de bestuursvergadering van 26 november 2021 heeft het bestuur besloten om geen toeslag te verlenen per 1 januari 2022. Het verhogen van pensioenen valt onder wettelijke bepalingen. Volgens de wettelijke regels en het beleid van ons fonds is de (gedeeltelijke) verhoging van de pensioenen pas toegestaan wanneer de beleidsdekkingsgraad per eind oktober 2021 boven 110% had gelegen. Per eind oktober 2021 was de beleidsdekkingsgraad 108,8%. Daarom werden de pensioenen per 1 januari 2022 niet verhoogd.

Per 1 januari 2022 was de maximale toeslag bepaald op 2,01%. Door de versoepeling van wettelijke regels werd de mogelijkheid aan pensioenfondsen geboden om die indexatie alsnog per 1 juli 2022 toe te kennen, mits de dekkingsgraad minimaal 105% zou zijn en ook zou blijven nadat de indexatie werd toegekend.

In de bestuursvergadering van 8 juli 2022 heeft het bestuur besloten om op grond van de versoepelde regels een toeslag van 2,01% toe te kennen. De dekkingsgraad per eind mei was 114,5% en bleef na toekenning van de indexatie boven de gestelde eis van 105%. Na overleg met Appel Pensioenuitvoering kwam het bestuur tot de conclusie dat als wenselijke (haalbare) ingangsdatum van de indexatie 1 oktober 2022 werd aangehouden. Het verwerken van mutaties met terugwerkende kracht kan leiden tot uitvoeringsproblemen. Daarom is gekozen voor een datum in de toekomst.

De besluitvorming tot toeslagverlening is voorgelegd aan de sleutelfunctiehouder actuaariaat. Deze concludeerde dat is voldaan aan de vereisten wat betreft evenwichtigheid, kwalitatief inzicht, aanpassing van fondsdocumenten, informeren van het verantwoordingsorgaan en de aanwezigheid intentie tot invaren in het nieuwe stelsel. Daarmee kon hij zich vinden in het besluit om een versoepelde toeslag toe te kennen.

Flexibiliseringsfactoren

De overlevingsgrondslagen voor het boekjaar 2022 zijn niet geactualiseerd ten opzichte van boekjaar 2021. Hiertoe heeft het bestuur in de vergadering van 26 november 2021 besloten.

Haalbaarheidstoets

Het pensioenresultaat is een uitkomst van de haalbaarheidstoets. Deze haalbaarheidstoets is voorgeschreven door wet- en regelgeving (artikel 143 PW, art 22 besluit FTK en artikelen 30 a, b en c van de Regeling Pensioenwet). Het geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Met de haalbaarheidstoets wordt vastgesteld of het gekozen beleid past bij de risicohouding en ambitie.

Uit oogpunt van transparantie vermelden wij hier de voor het onderdeel pensioenresultaat geldende cijfers.

De kwantitatieve risicohouding wordt ingevuld door de vaststelling van twee risicogrenzen: (1) het Vereist Eigen Vermogen en (2) de grenzen van de haalbaarheidstoets. In de haalbaarheidstoets wordt gekeken of het mediane pensioenresultaat en de afwijking t.a.v. het pensioenresultaat in een slechtweerscenario aan de gestelde grenzen voldoen. Onderstaande tabel toont de grenzen die zijn vastgesteld. De grenzen worden overschreden als het mediaan pensioenresultaat lager dan 80% uitkomt en als de relatieve afwijking van het slechtweerscenario meer is dan 40%.

	Risicohouding (lange termijn)	2022		2021
Toetsing – Verwacht pensioenresultaat	Ondergrens / maximale afwijking	Resultaat	Voldaan?	Resultaat
<i>Vanuit de feitelijke financiële positie</i>				
Mediaan pensioenresultaat	80%	88%	Ja	87%
Slecht weer-scenario pensioenresultaat	n.v.t.	65%		63%
Relatieve afwijking van het slecht weer-scenario t.o.v. mediaan	40%	26%	Ja	28%

De situatie is ten opzichte van vorig jaar iets beter. De uitkomsten voldoen aan de door Bpf Beton gestelde maximale relatieve afwijking ten opzichte van de mediaan (40%) en aan de vastgestelde ondergrens voor de mediaan van het pensioenresultaat. De belangrijkste oorzaak is de hogere startdekkingsgraad per 1 januari 2022 (114% ten opzichte van 105,4% per 1 januari 2021).

Uit de haalbaarheidstoets 2022 komt een pensioenresultaat voor ons fonds van 88% (2021: mediaan 87%). Dit percentage geeft aan in hoeverre ons fonds naar verwachting in staat is om de pensioenen te verhogen met de algemene prijsstijgingen (over een periode van 60 jaar).

De uitkomst van de haalbaarheidstoets 2022 is dat aan de gestelde grenzen in de risicohouding (hierboven vermeld) wordt voldaan.

Aanpassing premie- en toeslagenbeleid 2023

Pensioen regeling

Cao-partijen hebben de pensioenregeling per 2023 vastgesteld. De franchise is naar het wettelijke minimum verhoogd à € 16.322,- (2022: € 14.802,-). De opbouw is niet gewijzigd ten opzichte van vorig boekjaar en vastgesteld op 1,644% (2022: 1,644%).

Premiebeleid

Conform de premieafpraak geldt voor 2023 een premie van 19,2% als uitgangspunt. Op basis van de berekeningen, die op 24 oktober 2022 in het overleg tussen het bestuur en cao-partijen werden besproken, resulteerde dat in een premie van 19,2% van de salarissom die kostendekkend was om een opbouw van 1,644% toe te kennen.

Eerder lag de premiedekkingsgraad (PDG) ruim onder de 100%. In het kader van evenwichtigheid is het uitgangspunt van het bestuur een premiedekkingsgraad van 100%. Echter door rekening te houden met een toekomstige overrendementen, wordt 90%

geaccepteerd. Bestuur stelde wel een budget van 20% vast voor de jaren waarin de PDG lager is dan 90%. Het tot nu toe gebruikte budget tot en met 2022 is 14%. Het resterend budget voor 2023 en verder lag op 6%. Eind september zag de situatie er heel anders uit. De PDG kwam uit op 130%. Door de hogere PDG kan het budget weer aangevuld worden tot 20%. Voor het eerst sinds jaren draagt premie weer bij aan ontwikkeling van de dekkingsgraad. Gemiddeld genomen over de laatste 4 jaren (inclusief 2023) is de PDG circa 90%. Het uitgangspunt van het bestuur blijft een PDG van 100%.

Op 18 november 2022 vergaderde het VO over onder andere de premiestelling, maar op dat moment was nog geen besluit van cao-partijen ontvangen. Op 7 december 2022 volgde een bericht van cao-partijen met het bereikte akkoord over de premiestelling voor 2023 samen met de opdrachtbevestiging voor de uitvoering van de pensioenregeling. De premie voor 2023 zou 19,2% van de salarissom gaan bedragen en het opbouwpercentage werd op 1,644% gehandhaafd. Aan het bestuur en het verantwoordingsorgaan is deze premiestelling schriftelijk voorgelegd op 8 december 2022. Het verantwoordingsorgaan heeft daarna een positief advies uitgebracht.

Het bestuur heeft de premie per 1 januari 2023 in de vergadering van 16 december 2022 vastgesteld. De premie is vastgesteld op 19,2% op basis van de salarissom (2022: 20,1%). Dit vertaalt zich naar een premie op basis van de pensioengrondslag van 30,3%. Dit is een daling ten opzichte van de premie in 2022 (31,9%). De bijdrage van de werknemer is vastgesteld op maximaal 10,1% (was in 2022: 10,6%), de werkgeverspremie is vastgesteld op 20,2% (was in 2022: 21,3%).

Toeslagenbeleid

In de bestuursvergadering van 25 november 2022 is de toeslagverlening per 1 januari 2023 behandeld. De versoepelde regels voor het toekennen van indexatie waren nog steeds van kracht bij besluitvorming in 2022. Het bestuur besloot in die vergadering om gebruik te maken van de versoepelde regels en per 1 januari 2023 een toeslag toe te kennen van 2,5%.

De besluitvorming tot toeslagverlening is voorgelegd aan de sleutelfunctiehouder actuaariaat. Deze concludeerde dat aan de wettelijke eisen werd voldaan, waaronder een kwalitatieve en kwantitatieve evenwichtigheidsanalyse, en kon zich vinden in het genomen besluit. Besluitvorming is ook voorgelegd aan het verantwoordingsorgaan. Ook zij steunde het besluit van het bestuur.

Flexibiliseringsfactoren

De overlevingsgrondslagen zijn herijkt. Naar aanleiding hiervan zijn (conform het geformuleerde beleid) de flexibiliserings- en afkoopfactoren voor 2023 aangepast en in de bestuursvergadering van 25 november 2022 vastgesteld. Dit heeft effect op het uitruilen of afkopen van pensioen. In het kader van evenwichtige belangenafweging voldoet het fonds aan de wettelijke eis van actuariële neutraliteit.

Overlevingsgrondslagen

In de bestuursvergadering van 14 oktober 2022 zijn de overlevingsfondsggrondslagen herijkt. Deze herijking heeft per saldo geleid tot een kleine verhoging van de verplichtingen. De dekkingsgraad nam hierdoor met circa 0,7%-punt af. Deze aanpassing werd verwerkt in de dekkingsgraad per eind november 2022.

Actuariële en bedrijfstechnische nota

Het bestuur heeft haar beleid verwoord in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). De ABTN is gedurende het verslagjaar bijgewerkt. Op 25 november 2022 stelde het bestuur de ABTN vast en deze is ingediend bij DNB.

Internal Audit Jaarplan 2022 en uitgevoerde audits

Bij het opstellen van het auditplan 2022 heeft de sleutelfunctie interne audit vooraf een risicoanalyse uitgevoerd. Op basis van de observatie van documenten en in overleg met de sleutelfunctiehouder risicobeheer is geïnventariseerd wat de attentiepunten zijn van het fonds en waar de interne audit functie haar werkzaamheden/audit op wil richten. Vervolgens is het auditplan 2022 door het bestuur besproken en vastgesteld op 11 februari 2022.

In 2022 zijn de audits 'Governance' en inventarisatie 'Transitie naar het nieuwe pensioencontract (NPC)' afgerond.

De governance wordt door het fonds in voldoende tot goede mate beheerst. De audit heeft geleid tot een beperkt aantal aanbevelingen. In 2023 wordt door Bpf Beton bezien in hoeverre deze aanbevelingen opvolging verdienen. Hierover zal de SFH IA een terugkoppeling opnemen in de rapportage over 2023.

Aanbevelingen accountant en certificerend actuaris

BDO Audit & Assurance B.V. heeft het accountantsverslag opgesteld en WTW het actuariael rapport. De aanbevelingen uit het accountantsverslag en uit het actuariael rapport (over) boekjaar 2021 zijn toegelicht in de bestuursvergadering van 10 juni 2022. De hieruit voortvloeiende acties zijn opgepakt door het bestuur en grotendeels afgehandeld. In de bestuursvergadering van 14 oktober 2022 zijn de aanbevelingen en de status besproken. In de startbijeenkomst van het jaarwerk 2022 op 9 december 2022 is het geactualiseerde overzicht aanbevelingen besproken.

DNB onderzoeken 2022

In 2022 zijn door DNB de volgende uitvragen bij Bpf Beton gedaan.

Uitvraag niet-financiële risico's pensioenfondsen 2022

Op 14 april 2022 ontving het fonds de uitvraag niet-financiële risico's (NFR) pensioenfondsen 2022. Dit betrof een sector brede uitvraag en bestond uit 5 vragenlijsten: 1. Operationele risico's, 2. Governance, Gedrag, Cultuur en Risicomanagement, 3. Beheersing van financiële risico's, 4. Bedrijfsmodel en Strategie en 5. Integriteit.

Op 10 juni 2022 zijn de beantwoorde vragenlijsten ingediend bij DNB. Door DNB is op 7 februari 2023 een sector brede terugkoppeling over de NFR 2022 gepubliceerd.

Uitvraag regievoering NPR

Op 18 mei 2022 stelde DNB de uitvraag regievoering NPR beschikbaar in het Digitaal Loket Toezicht. Met deze uitvraag verkrijgt DNB inzicht in de voortgang van de voorbereiding op de transitie naar een nieuwe pensioenregeling. Deze uitvraag wordt periodiek herhaald tot aan het einde van de transitieperiode. Op 20 juni 2022 is de vragenlijst ingediend bij DNB. Bpf Beton werkt aan het op orde brengen van de datakwaliteit, het borgen van voldoende tijd, kennis en kunde om tot goede besluitvorming te komen, de benodigde aanpassing van IT-systemen en het borgen van een adequate aansluiting tussen het pensioenbeheer en het vermogensbeheer. En dat is in lijn met de verwachtingen van DNB.

Beloningsbeleid

De beloningsstructuur is gekoppeld aan een vervangingswaarde voor een professional zoals de Pensioenfederatie in 2011 publiceerde, gebaseerd op een vaste vergoeding en gebaseerd op de governancestructuur. Het beleid is om de jaarlijkse indexatie te koppelen aan de ontwikkeling (indexatie) van de bedragen uit de wet normering topinkomens (WNT-norm) met een maximale aanpassing van jaarlijks 3%. Dit is verwerkt in het document beloningsbeleid en vastgesteld op 11 februari 2022.

Uit publicatie over de ontwikkeling van de bedragen uit de WNT-norm bleek dat er sprake was van een indexatie per 1 januari 2023 met 3,24%. Op 14 oktober 2022 werd vastgesteld de beloningsstructuur per 1 januari 2023 met 3% te indexeren.

De uitgekeerde beloning aan bestuurders vindt u op pagina 89 van dit verslag.

Geen bestuurlijke boete (PW)

DNB houdt, samen met de AFM, toezicht op de naleving van de Pensioenwet (PW) en alle uit de PW voortvloeiende regels. Om effectief toezicht te kunnen houden, heeft DNB de mogelijkheid om sancties op te leggen indien de PW wordt overtreden. Het gaat om de bestuurlijke boete, de last onder dwangsom en de openbare kennisgeving.

In het verslagjaar zijn aan Bpf Beton geen dwangsommen of boetes opgelegd. Eveneens zijn door DNB geen aanwijzingen gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van Bpf Beton gebonden aan

toestemming van de toezichthouder. AFM heeft in maart 2023 een brief gestuurd over de communicatie m.b.t. de toeslagverlening per 1 oktober 2022. Een toelichting is opgenomen in hoofdstuk 3.6 (Vooruitzichten/Gebeurtenissen na balansdatum).

Klokkenluidersregeling

De klokkenluidersregeling van het fonds is geactualiseerd op basis van het meest recente servicedocument Klokkenluidersregeling van de Pensioenfederatie. De PCC heeft de klokkenluidersregeling besproken en stelde vast dat de update in lijn is met het servicedocument. In de bestuursvergadering van 30 september 2022 stelde het bestuur de klokkenluidersregeling versie 2022 vast. Er is geen gebruik gemaakt van de klokkenluidersregeling in het verslagjaar.

Werkgroep datakwaliteit

Het bestuur besloot in haar vergadering van 21 januari 2022 het project datakwaliteit neer te leggen in een aparte werkgroep. Het bestuur stelde een opdrachtformulering voor de werkgroep vast op 11 februari 2022.

Door Appel is in 2022 een onderzoek naar datakwaliteit op dezelfde wijze ingericht als Centric dat destijds in 2021 heeft laten uitvoeren. Op basis van dat laatste onderzoek wordt opgemaakt welke aanbevelingen door Centric zijn opgevolgd.

Datakwaliteit is tegen de achtergrond van het toekennen van “persoonlijke potjes” op naam in het beoogde nieuwe pensioenstelsel van nog groter belang dan het nu al is. De Pensioenfederatie heeft hiervoor een kader ontwikkeld dat door DNB wordt onderschreven. De ambitie van Bpf Beton is om te voldoen aan het kader datakwaliteit opgesteld door de Pensioenfederatie.

In 2021 is er een audit Datakwaliteit uitgevoerd door Mazars. De aanbevelingen hiervan zullen ook in de werkzaamheden van de werkgroep betrokken worden. Het resultaat van de audit datakwaliteit door de SFH IA stemde de IRM-commissie en het bestuur zeer tevreden.

Ontwikkelingen dekkingsgraad in 2022

De dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad worden maandelijks gerapporteerd aan DNB. Bpf Beton heeft per 31 december 2022 een reservetekort. Op de website van Bpf Beton wordt maandelijks een overzicht van de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad gepubliceerd. Dat overzicht wordt gebaseerd op een voorlopige berekening van de (beleids)dekkingsgraad, de technische voorziening en het vermogen. De standen per 31 december 2021 en 2022 in onderstaande tabel betreffen de definitief vastgestelde standen.

Datum	TV	Vermogen	Dekningsgraad	Beleidsdekkingsgraad
31-dec-22	912.524	990.138	108,5% *	112,4%
30-nov-22	958.862	1.072.919	111,9%	112,9%
31-okt-22	885.105	995.026	112,4%	112,7%
30-sep-22	892.413	987.717	110,7% **	112,6%
31-aug-22	934.036	1.073.344	114,9%	112,7%
31-jul-22	1.037.136	1.171.000	112,9%	112,3%
30-jun-22	942.834	1.056.300	112,0%	112,1%
31-mei-22	987.590	1.131.167	114,5%	112,0%
30-apr-22	1.026.701	1.174.505	114,4%	111,7%
31-mrt-22	1.118.772	1.283.809	114,8%	111,4%
28-feb-22	1.178.141	1.311.993	111,4%	110,9%
31-jan-22	1.252.094	1.384.528	110,6%	110,5%
31-dec-21	1.247.961	1.422.430	114,0%	110,0%

* De dekkingsgraad per 31 december 2022 is afgenomen naar 108,5% (per 30 november 2022 was dit 111,9%). Deze afname wordt met name veroorzaakt door de verwerking van de toeslagverlening van 2,5% per 1 januari 2023. Hiermee is in de technische voorziening per 31 december 2022 al rekening gehouden.

*** De dekkingsgraad per 30 september 2022 is afgenomen naar 110,7% (per 31 augustus 2022 was dit 114,9%). Deze afname wordt met name veroorzaakt door de toekenning van een indexatie van 2,01% per 1 oktober 2022.*

Beleidsdekkingsgraad

Conform het FTK wordt de dekkingsgraad berekend als een gemiddelde van de cijfers van de afgelopen twaalf maanden (dit noemen we de beleidsdekkingsgraad). Hiermee is een stabielere dekkingsgraad beoogd ten behoeve van alle beleidsbeslissingen, zoals toeslagverlening en kortingsmaatregelen. Volgens deze berekening bedraagt de beleidsdekkingsgraad 112,4% ultimo december 2022 (2021: 110,0%).

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledige toeslag kan verlenen op basis van de (verwachte) prijsinflatie. De reële dekkingsgraad ultimo 2022 bedraagt, 84,9% (2021: 88,7%%).

Herstelplansystematiek

De financiële positie per jaareinde 2022 bepaalt of er een herstelplan moet worden opgesteld. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 voor Bpf Beton lag onder de vereiste dekkingsgraad (op basis van het FTK). Op 31 maart 2023 is de update van het herstelplan aan DNB verstuurd. Concluderend: Op basis van de maximale parameters zal het fonds (naar verwachting) binnen de gestelde termijn van 10 jaar herstellen. Vanaf 2023 is er sprake van een (gedeeltelijke) toeslagverlening. Ook is er geen sprake van het toepassen van kortingen.

Projectgroep implementatie pensioenakkoord

De Wet toekomst pensioenen is op 22 december 2022 aangenomen door de Tweede Kamer. Op 30 mei 2023 heeft de Eerste Kamer de wet aangenomen. De inwerkingtreding is 1 juli 2023. Het bestuur en cao-partijen vormden gezamenlijk een projectgroep die onder begeleiding van een projectmanager de vraagstukken en beslispunten voorbereidt.

De projectgroep trapte af in juni 2021 en formuleerde eind 2021 de planning voor het traject implementatie nieuwe pensioenregeling. In 2022 kwam de projectgroep 7 keer bijeen en vond er 3 keer een gezamenlijke sessie plaats met het voltallige bestuur, cao-partijen, en het verantwoordingsorgaan. In deze gezamenlijke bijeenkomsten werd de voortgang van het project besproken, de status van de wetgeving en beleidsbesluiten inzichtelijk gemaakt. In 2022 zijn een aantal voorlopige besluiten genomen. Zo wordt gekozen voor een solidair contract en zullen de bestaande rechten en aanspraken worden omgezet naar de nieuwe pensioenregeling (het zogenaamde invaren). Het pensioenfonds heeft tot 1 januari 2028 om de nieuwe pensioenregeling in te regelen. Het bestuur en cao-partijen streven naar een eerdere implementatie.

Nieuwe uitvoeringsorganisatie (administrateur)

Op 30 maart 2022 informeerde Centric PaIS, als toen huidige pensioenuitvoerder, het bestuur van Bpf Beton, dat zij stopte met de pensioenuitvoering voor haar klanten en dat Centric PaIS en Appel Pensioenuitvoering B.V. (Appel) onderling overeenstemming hadden bereikt over de overdracht van de bedrijfsorganisatie van Centric PaIS naar Appel.

Om een dergelijk besluit overwogen en gefundeerd te nemen besloot het bestuur om Appel als kandidaatuitbestedingsrelatie aan het uitbestedingsbeleid van het fonds te toetsen voor het voeren van de pensioenadministratie. Hiertoe werd een werkgroep geformeerd, dat bestond uit een (externe) projectmanager/senior consultant, drie bestuursleden en het team bestuursondersteuning. Het projectteam startte met het onderzoek naar het antwoord op de vraag of Appel aan het uitbestedingsbeleid van Bpf Beton voldoet en adviseerde het bestuur. Op grond van het positieve eindresultaat van de toetsing heeft Bpf Beton ingestemd met de contractovername per 1 juni 2022. In de daaropvolgende maanden vond de transitie plaats. Appel stelde een implementatieplan op en formeerde een transitieoverleg waarbij zij aan de klanten verslag deed van de voortgang van de transitie. Periodiek vond een bijeenkomst plaats waarin de voortgang werd besproken. Op 9 september 2022

vond het afrondende transitieoverleg plaats. In het eindrapport transitie Centric PaIS is verantwoording afgelegd over de aspecten juistheid, volledigheid en tijdigheid van de transitie en implementatie.

3.1.2. Wijziging reglementen en statuten

Pensioenreglement

In het pensioenreglement is de term aspirant deelnemer toegevoegd in artikel 1.4.

De wijziging is verwerkt in het pensioenreglement en dat is bekrachtigd in de bestuursvergadering van 1 april 2022.

Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is per 1 april 2022 aangepast. Lid 7 is aan artikel 17 toegevoegd waarin wordt beschreven dat indien de wettelijke bepalingen ten aanzien van het mogen verlenen van een toeslag wijzigen, dat het bestuur dan kan besluiten om een toeslag te verlenen conform die gewijzigde wettelijke bepalingen.

Hiertoe besloot het bestuur in haar bestuursvergadering op 1 april 2022. Op grond van artikel 32 van het uitvoeringsreglement kan het bestuur het uitvoeringsreglement aanpassen na overleg met cao-partijen. Deze wijziging is 5 april 2022 schriftelijk voorgelegd aan cao-partijen en zij stemden hiermee in.

Het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2023 op de volgende punten gewijzigd:

- De premie 2023 is in december 2022 vastgesteld. Dit is in artikel 5 verwerkt;
- In artikel 5 is eveneens toegevoegd dat het bestuur de regeling (premie en opbouw) kan handhaven als cao-partijen niet tijdig tot een besluit komen en de kostendekkende premie lager is dan het door cao-partijen gestelde maximum;
- In artikel 17 is de paragraaf over 'de ambitie van de toeslagverlening tot 1-1-2016' geschrapt en is de ondergrens van de beleidsdekkingsgraad om volledig te kunnen indexeren geactualiseerd naar het niveau 2023.

De wijzigingen zijn verwerkt in het uitvoeringsreglement en dat is bekrachtigd in de bestuursvergadering van 16 december 2022. Het gewijzigde reglement kent een ingangsdatum van 1 januari 2023.

Op grond van artikel 32 van het uitvoeringsreglement kan het bestuur het uitvoeringsreglement aanpassen na overleg met cao-partijen. Met betrekking tot de wijziging van de premie heeft deze afstemming plaatsgevonden. De andere wijzigingen zijn eind december 2022 voorgelegd aan cao-partijen en zij stemden hiermee in.

Statuten

In de bestuursvergadering van 1 april 2022 lag het voorstel tot wijziging van de statuten met een positief advies van de PCC voor. Het betrof wijzigingen m.b.t. vrijwillige aansluiting, tekeningsbevoegdheid, verduidelijking dagelijks bestuur en de verwerking van de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (Wbtr). Het bestuur stelde de wijzigingen in die vergadering vast. Op 2 september 2022 zijn de statuten formeel vastgelegd in een akte door een notaris.

3.1.3. Beleid

Missie, visie en strategie Bpf Beton

Missie

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie heeft als missie het, als goede huisvader, uitvoeren van de pensioenregeling, zoals deze tussen sociale partners is overeengekomen. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid, dat in overeenstemming is met wet- en regelgeving en voortdurend wordt geëvalueerd. Risico's worden adequaat gemanaged; de premie, de regeling, het risico en de kosten moeten met elkaar in balans zijn.

Kernwaarden

Het bestuur heeft de volgende kernwaarden gedefinieerd:

- transparantie
- openheid
- integriteit
- deskundigheid
- klantgerichtheid

Visie

De visie van Bpf Beton is als volgt verwoord: Wij streven naar een optimaal pensioenresultaat voor de deelnemers.

Het bestuur hanteert de volgende algemene beginselen:

- Het beleggingsbeleid is afgestemd op bescherming van nominale aanspraken met een redelijke kans op toeslagverlening. De uitvoering gebeurt efficiënt en tegen lage kosten.
- Pensioenopbouw kan beter in gezamenlijkheid (collectief) plaatsvinden en daarvoor is de betrokkenheid van deelnemers en draagvlak nodig.
- Het bestuur draagt zorg voor voortdurende ontwikkeling van de eigen kennis en vaardigheden.

Het pensioenfonds wordt geconfronteerd met risico's. Risicomanagement is van het grootste belang en het bestuur hanteert de volgende uitgangspunten:

- Risicobeheersing is een integraal onderdeel van de besturing en monitoring op uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds. Financiële en niet-financiële risico's worden daar waar mogelijk en wenselijk beheerst.
- Het pensioenfonds belegt en neemt beleggingsrisico in het belang van de deelnemers. Het bestuur is van mening dat beleggingsrisico op de lange termijn beloond wordt met een positief rendement ten opzichte van het risicovrije rendement. Beleggen en beleggingsrisico nemen zijn noodzakelijk om een optimaal pensioenresultaat te realiseren.
- Het pensioenfonds belegt prudent, dat wil zeggen:
 - neemt alleen risico's die het begrijpt en beheerst;
 - kiest beleggingen die kostenefficiënt zijn van opzet;
 - handelt inzichtelijk, begrijpelijk, uitlegbaar en transparant.
- In samenspraak met het verantwoordingsorgaan en cao-partners is in 2020 de risicohouding herijkt. De belangrijkste beginselen voor de risicohouding zijn intact gebleven. Daarbij is het herstel(plan) van het Bpf Beton meegewogen.

Als belangrijkste strategische risico's ziet Bpf Beton:

1. De aanhoudende lage rente en/of tegenvallende rendementen waardoor het fonds niet binnen de wettelijke termijn voldoende herstelt en de pensioenrechten en –aanspraken moet korten.
2. Risico van toenemende complexiteit pensioenregeling en het daarmee samenhangende kostenniveau, valt niet uit te leggen. Dit dreigt het draagvlak bij werkgevers en werknemers aan te tasten.
3. Ontwikkelingen in de bedrijfstak waardoor het aantal actieve deelnemers daalt en eventueel het draagvlak verdwijnt.

4. Politieke besluitvorming die van invloed is op de pensioenuitvoering, pensioenwaardering, de governance vereisten, het beleid of de regeling en die de missie van het fonds in gevaar brengt. Bijvoorbeeld de uitwerking van het Pensioenakkoord of zwaardere Co2 richtlijnen om uitstoot te beperken.

(Beleggings)Beleidsuitgangspunten

De missie en visie leiden tot een aantal beleidsuitgangspunten. Deze uitgangspunten worden vertaald in algemene beginselen van het fonds. Als afgeleide van de algemene beginselen wordt het specifieke fondsbeleid geformuleerd.

- De uitvoering gebeurt efficiënt en tegen lage kosten.
- Betrokkenheid van deelnemers is van groot belang voor het behoud van draagvlak. Goede communicatie en medezeggenschap staan hoog in het vaandel.
- Het bestuur draagt zorg voor voortdurende ontwikkeling van de eigen kennis en vaardigheden.
- Het bestuur sluit de mogelijkheden van samenwerking met andere pensioenfondsen op diverse gebieden niet uit, zolang dit de belangen van de deelnemers ten goede komt.
- Periodiek wordt een kwetsbaarheidsanalyse uitgevoerd. Daarin kijkt het fonds naar de ontwikkeling van het aantal deelnemers en werkgevers, haar sterktes en zwaktes en financiële vitaliteit.
- Over de uitvoering van de pensioenregeling vindt periodiek contact plaats met de Cao-partners.

Het algemene beginsel van het fonds is:

- Het beleggingsbeleid is afgestemd op bescherming van nominale aanspraken met een redelijke kans op toeslagverlening.

Strategie

Het fonds streeft de missie en visie na door zorg te dragen voor een solide financieel beleid om een zo optimaal mogelijk pensioenresultaat te behalen. Het fonds wil dit bereiken door een efficiënte, kosteneffectieve en duurzame uitvoering, waarvoor draagvlak en omvang van het fonds belangrijk zijn. De strategie is gebaseerd op de volgende pijlers:

- transparantie
- openheid
- integriteit
- deskundigheid
- klantgerichtheid

Strategische doelstellingen:

1. Het zorgdragen voor een toekomstbestendige uitvoering en het genereren van een goed pensioen voor de deelnemers op basis van de pensioenregeling door sociale partners afgesproken.
2. Het nakomen van ten minste de nominale pensioentoezeggingen.
3. Het streven naar een zo optimaal mogelijk pensioenresultaat en daarbij de kans op korten zo klein mogelijk houden.
4. Het realiseren van tevredenheid van deelnemers.
5. Het kostenniveau van BPF Beton bedraagt niet meer dan de mediaan van vergelijkbare fondsen.
6. De pensioenuitvoeringsorganisatie is innovatief en beschikt over een toekomst bestendig administratiesysteem.

Bereikte doelen missie, visie en strategie

De toekomstbestendigheid van de door sociale partners afgesproken pensioenregeling blijft onderwerp van gesprek. Zowel binnen het bestuur als met sociale partners. Uit zowel de ALM analyse en de haalbaarheidstoets volgt dat een opbouw van 1,875% bij de huidige rentestand niet realistisch is. Deze ligt eerder rond 1,6% à 1,7%. Dit is een bevestiging van eerdere signalen. Vanaf 2019 zijn het bestuur en cao-partijen met elkaar in gesprek om naar de toekomst van de eigen pensioenregeling te kijken en een meerjarige premieafpraak te maken.

In 2021 vormde het bestuur met cao-partijen een projectgroep om het pensioenakkoord uit te werken. Deze projectgroep zal de komende jaren actief zijn. Daarbij wordt ook de financierbaarheid van de regeling tot implementatie nieuw pensioencontract meegenomen. In december 2022 bereikten cao-partijen een akkoord voor 2023. De premie draagt weer bij aan ontwikkeling van de dekkingsgraad. Het bestuur kon met deze aanpassingen tot de conclusie komen dat de opdracht tot uitvoering van de regeling aanvaard kon worden.

De actuele dekkingsgraad is eind 2022 lager dan 2021. Dit komt onder andere door het toekennen van toeslagen. Door het toekennen van toeslagen is de financiële positie van het fonds minder geworden, maar zijn de aanspraken en de uitkeringen van de deelnemers verhoogd.

In 2022 konden we op basis van de versoepeling van de wettelijke regels voor het eerst sinds jaren een toeslag toekennen. Naast de belangrijke toezegging van ten minste het uitkeren van het nominale pensioen is hiermee ook een deel van de toeslagambitie gerealiseerd. Er is nog wel sprake van een reservetekort.

Kostenbeheersing is een andere belangrijke doelstelling. In 2022 zijn de kosten voor uitvoering gestegen. De stijging van de pensioenbeheerkosten heeft onder andere te maken met de voorbereidingen die het fonds treft voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De beleggingskosten zijn gestegen door de transactiekosten. In paragraaf 3.7 worden de vermogensbeheerskosten gespecificeerd en toegelicht.

Beleggingsbeleid

Het fonds belegt op basis van een lange termijnvisie, rekening houdende met de risicohouding zoals vastgesteld. De doelstelling van het beleggingsbeleid is het solide beheren van beleggingen, zodat met de beleggingsresultaten en de premiestortingen kan worden voldaan aan de lopende en toekomstige pensioenverplichtingen en de ambitie van een stabiel premie- en toeslagbeleid, uit te voeren binnen de kaders van de Pensioenwet en beleidsregels die DNB heeft opgesteld. Het bestuur bepaalt welke risico's zij daarbij neemt, met inachtneming van de opbouw van het deelnemersbestand, de vereiste solvabiliteit en de wenselijkheid van stabiele premies. In november van ieder jaar vindt een beleggingsvergadering plaats, waarbij het beleggingsplan van dat jaar wordt geëvalueerd en het beleggingsplan voor het komende jaar wordt doorgenomen. Vervolgens vindt vaststelling van het beleggingsplan plaats aan het einde van het jaar voor het komende jaar.

Investment Beliefs

Het bestuur heeft de Investment Beliefs vastgesteld. Dit zijn negen door het bestuur geformuleerde uitgangspunten op basis waarvan het beleggingsbeleid wordt bepaald. De Investment Beliefs zijn opgenomen in de verklaring inzake de beleggingsbeginselen. De verklaring is als bijlage opgenomen in de ABTN en op de website van Bpf Beton geplaatst.

3.1.4. Uitvoering reglement en administratie

Vrijwillige aansluiting (werkgevers)

In het verslagjaar is 1 verzoek tot vrijwillige aansluiting toegekend en 1 verzoek is uiteindelijk niet doorgedaan.

Klachten en uitingen van ongenoegen

Zowel schriftelijk als telefonisch kunnen deelnemers en werkgevers terecht bij ons pensioenfonds wanneer zij ergens niet tevreden over zijn. Over ontvangen klachten wordt een rapportage door de pensioenuitvoeringsorganisatie opgesteld. In de pensioen- en communicatie commissie worden deze rapportages besproken en teruggekoppeld aan het bestuur.

In 2022 zijn er 5 klachten ontvangen, afgehandeld en geregistreerd in de klachtenrapportage. Er zijn geen openstaande klachten per 31 december 2022.

Klachten- en geschillencommissie

In het verslagjaar is geen klacht behandeld door de klachtencommissie. In het verslagjaar zijn geen geschillen door de geschillencommissie behandeld.

In de vergadering van 25 november 2022 stelde het bestuur een nieuwe klachtenregeling en een nieuwe geschillenregeling vast. Deze is op de website van het fonds gepubliceerd.

Dispensatie (werkgevers)

In het verslagjaar is geen verzoek om vrijstelling van de verplichte deelneming gedaan.

Gelijkwaardigheidsstoets (werkgevers)

Het bestuur had ultimo 2022 aan 9 ondernemingen dispensatie van deelname aan de verplichte bedrijfstakpensioenregeling verleend ten behoeve van (een gedeelte van) de werknemers (2021: 11). Per 1 januari 2022 heeft een organisatie met 2 bedrijfsonderdelen de dispensatie ingeleverd en zich weer aangesloten bij Bpf Beton.

Aan de verleende vrijstelling is de voorwaarde verbonden dat de eigen pensioenregeling van de werkgever te allen tijde tenminste financieel en actuair gelijkwaardig is aan de bedrijfstakpensioenregeling. In 2022 ontving het fonds van 3 (gedeeltelijk) gedispenseerde werkgevers een nieuwe gelijkwaardigheidsverklaring nadat zij de eigen pensioenregeling hadden gewijzigd. Het bestuur heeft deze verklaringen laten beoordelen door de adviserend actuaire. Op basis van die beoordeling werd de gelijkwaardigheid aangetoond en werden de dispensaties gecontinueerd.

Faillissementen (werkgevers)

Per 31 december 2022 stond er een saldo open van € 14.336,- aan faillissementen. In het verslagjaar is 1 faillissement gemeld.

Tot aan het moment van faillissement is de werkgever premie aan het fonds verschuldigd. Het faillissement wordt afgewikkeld met een curator. Dit kan enkele maanden tot een paar jaar in beslag nemen. Tot die tijd blijft het openstaande saldo in de boeken staan. Op het moment dat het faillissement geheel is afgewikkeld, zal het eventuele openstaande saldo worden afgeboekt.

3.2 Governance

Goed pensioenfondsbestuur

Het fonds hanteert de principes voor goed pensioenfondsbestuur. De naleving van de principes zorgt voor meer openheid en transparantie richting werkgevers, werknemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers (slapers). Het gaat om zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Bovendien wordt er verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid aan zowel werknemers, werkgevers en pensioengerechtigden.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen (de Code) heeft het doel de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Daarnaast moet door de Code ook de communicatie met de belanghebbenden zoals werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden transparanter worden. Tot slot moet de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code.

Op 28 april 2023 heeft het bestuur de naleving van de normen uit de gewijzigde Code geëvalueerd. De uit te voeren acties zijn opgenomen in de jaarplanning. Behalve het uitgangspunt van 'pas-toe-of-leg-uit' blijven er normen waarover altijd wordt gerapporteerd. Dit betreft de rapportagenormen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65. In bijlage 5 is een integraal overzicht opgenomen over de naleving van de Code.

Gedragscodes / compliance

Het bestuur heeft een gedragscode waarin de regels en richtlijnen voor bestuursleden en andere betrokkenen zijn opgenomen. Deze gedragscode geldt eveneens voor de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. De gedragscode is voor iedereen beschikbaar op de website.

De compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode. NCI treedt op als compliance officer en controleert jaarlijks de naleving van de gedragscode door de verbonden personen. De conceptrapportage naleving over 2021 is besproken in de bestuursvergadering van 1 april 2022. Op basis van de ontvangen informatie concludeert NCI dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat er sprake is van enige (schijn van) belangenverstrengeling.

AVG

Het bestuur heeft een externe onafhankelijke privacy officer aangesteld. Deze functie is ondergebracht bij Montae. Ieder kwartaal rapporteert de privacy officer aan de Pensioen- en communicatiecommissie (PCC). De PCC bereidt de bestuurlijke behandeling voor. In combinatie met de toenemende eisen rondom het borgen van privacy, monitort het bestuur ook nauwgezet de keten en borging van data als onderdeel van het IT-risico. Het IT-risico is op dit vlak voor pensioenbeheer zwaarder dan voor vermogensbeheer.

In de bestuursvergadering van 30 september 2022 stelde het bestuur een bijgewerkte versie van de privacyverklaring vast. Deze is gepubliceerd op de website van het fonds.

Gedraglijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

De Gedraglijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie (hierna: de Gedraglijn) en heeft een dwingend karakter voor de pensioenfondsen welke als lid zijn aangesloten bij de Pensioenfederatie. Met deze gedraglijn laten pensioenfondsen zien op welke manier zij gegevens van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden of andere aanspraakgerechtigden beheren. De pensioenfondsen rapporteren voor het eerst per 1 januari 2020 over de naleving van de gedraglijn. Als lid van de Pensioenfederatie legt Bpf Beton middels dit jaarverslag verantwoording af over de toepassing van de normen uit de gedraglijn gedurende geheel 2022. Voor zover er mogelijk normen niet (volledig) zijn toegepast wordt dit gemotiveerd toegelicht. De toepassing van de Gedraglijn is vastgelegd in alle privacydocumenten. Naleving hiervan is in de (uitbestedings)processen geborgd. De Privacy Officer van het pensioenfonds ziet hier ook actief op toe.

Daarnaast heeft bij alle kritische uitbestedingspartijen van Bpf Beton die persoonsgegevens verwerken een uitvraag plaatsgevonden naar de naleving van de Gedraglijn. Hierbij is ook gekeken naar de beschikbare assurance rapportages en is

gebruik gemaakt van uitvragen en overleggen met de aanbestedingspartijen van het fonds die tevens als verwerker zijn geclassificeerd. Alle aanbestedingspartijen hebben verklaard de normen van de Gedragslijn na te leven, aanvullend op de geldende AVG-normen. Op basis van deze uitkomsten is vastgesteld dat aan de normen van de Gedragslijn is voldaan.

Bpf Beton verklaart zich in 2022 aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens door pensioenfondsen te hebben gehouden.

Deskundigheidsbevordering bestuur en verantwoordingsorgaan

Het bestuur zorgt ervoor dat het collectief voldoende kennis en ervaring heeft, en gebruikt hiervoor onder andere een geschiktheidsplan dat is gebaseerd op wet- en regelgeving, de Code Pensioenfondsen en de handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie. Op 1 april 2022 stelde het bestuur een bijgewerkte versie van het geschiktheidsplan vast. Alle bestuurders beschikken minimaal over het geschiktheidsniveau A. Per deelgebied hebben minimaal twee, maar het liefst drie, bestuurders niveau B, B+ of E. In het geschiktheidsplan is het kennisniveau per deelonderwerp vastgelegd, naast de competenties en het professioneel gedrag.

Opleidingsplan bestuur

Het opleidingsplan is een onderdeel van het geschiktheidsplan. Dit is van belang tegen de achtergrond van de ontwikkeling van de kennis en competenties binnen het bestuur. Deze ontwikkeling is onder andere van belang in het licht van het rooster van aftreden, en in het bijzonder van de secretaris en de voorzitter. Het bestuur in zijn geheel is voldoende ervaren en deskundig. Bpf Beton organiseert jaarlijks voor zijn bestuurders studiedagen waar de recente ontwikkelingen en specifieke onderwerpen worden behandeld. De bestuursleden hebben in 2022 een collectieve studiedag gevolgd en drie informatiesessies met de projectgroep implementatie pensioenakkoord en het verantwoordingsorgaan. Daarnaast bevordert het fonds het vergaren van kennis door individuele bestuursleden via uiteenlopende kanalen.

Bijhouden kennisniveau verantwoordingsorgaan

Bpf Beton organiseert voor de leden van het verantwoordingsorgaan minimaal twee keer per jaar een studiemiddag en één keer per jaar een studiedag om de kennis op peil te houden. De leden van het verantwoordingsorgaan maken op individuele basis gebruik van andere kanalen om hun kennis verder op peil te houden.

Een afvaardiging van het verantwoordingsorgaan is aanwezig bij de themabijeenkomsten van de Pensioenfederatie.

Het verantwoordingsorgaan wordt door DNB niet gezien als medebeleidsbepaler en behoeft daarom ook niet getoetst te worden bij DNB. Het verantwoordingsorgaan vervult een zeer waardevolle en gewaardeerde functie als gesprekspartner voor het bestuur en vertegenwoordiger van de deelnemers. In 2020 is een deskundigheidstoets afgelegd. Op elk deskundigheidsgebied voldoet minimaal 1 VO-lid aan de norm. Het VO als totaal voldoet aan het gevraagde niveau.

Zelfevaluatie

Jaarlijks voert het bestuur van Bpf Beton een zelfevaluatie uit. Het gaat om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur in stand te houden en/of te verbeteren.

In 2022 heeft de zelfevaluatie niet plaatsgevonden. Reden hiervan was een audit door de sleutelfunctie Interne Audit op de governance voor het fonds. Deze uitkomsten zijn eerst afgewacht.

Op 16 april 2023 heeft de zelfevaluatie plaatsgevonden en werd begeleid door De Erkende Toezichthouder. Het bestuur hanteert een aantal punten uit bijlage 4 uit het consultatiedocument 'handreiking besturen van een pensioenfonds' als uitgangspunt voor de zelfevaluatie. Later dit jaar is de reguliere zelfevaluatie gepland op 15 september 2023.

3.3 Communicatie

Het bestuur heeft een communicatiejaarplan en een communicatiebeleidsplan. In de bestuursvergadering van 26 november 2021 is het beleidsplan 2022-2024 vastgesteld. Het verantwoordingsorgaan heeft daarover positief geadviseerd. Het communicatiejaarplan 2022 is op 1 april 2022 door het bestuur vastgesteld.

Het communicatiebeleid is er op gericht om - alle wettelijke verplichtingen in acht nemend - transparant informatie te verschaffen aan de (gewezen) deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers. Het bestuur wil het pensioenbewustzijn van de belanghebbenden verhogen en meer inzicht geven in hun persoonlijke situatie. Het gebruik van heldere en begrijpelijke taal is hierbij een voorwaarde.

Aan Stichting Pensioenregister (SPR) worden de scenariobedragen beschikbaar gesteld ten behoeve van de zogenoemde navigatiemetafoer. De gekozen rekenmethodiek voor de scenariobedragen betreft de generieke variant van de Uniforme Reken Methodiek (URM). Op het UPO wordt deze navigatiemetafoer getoond.

Voorwaardelijkheidsverklaring

In alle verplichte uitingen en overige informatieverstrekking wordt het 5-jarig overzicht over de hoogte van de toeslagverlening en eventuele kortingen opgenomen. Het 10-jarig overzicht wordt op de website ter beschikking gesteld. Het overzicht voor actieven en inactieven wordt jaarlijks bijgewerkt met de eventuele verhogingen of verlagingen. Ook is informatie opgenomen over de eventuele kortingsmaatregel uit hoofde van de MVEV-kortingsmaatregel. Op 23 februari 2022 is de voorwaardelijkheidsverklaring per 1 januari 2022 vastgesteld. Per 1 januari 2022 is er geen toeslag verleend, maar de pensioenen zijn ook niet verlaagd.

Pensioen 1-2-3

Pensioen 1-2-3 informeert gelaagd, persoonlijk en concreet over de pensioenregeling. Nieuwe deelnemers krijgen bij hun arbeidsvoorwaardengesprek laag 1 van het Pensioen 1-2-3. Op de website staat een directe koppeling naar het Pensioen 1-2-3 die de pensioenregeling in 3 lagen uitlegt.

Website

Bpf Beton heeft een eigen website, www.betonpensioen.nl. Het doel van de website is alle belanghebbenden te informeren en de betrokkenheid en het kennisniveau te vergroten. Het bestuur werkt aan continue verbetering van de online dienstverlening. De website is ook geschikt om te raadplegen op een smartphone of tablet.

In 2021 is een nieuw design van de website ontwikkeld. Het design van de nieuwe website heeft volop aandacht voor het verbeteren van de functionaliteiten (doelgroepgerichtheid, gebruikersvriendelijkheid, contactfunctie, zoekfunctie, indeling, minimaliseren kliks). De website oogt moderner en frisser, er wordt meer gebruik gemaakt van beeld en minder tekst. Eind 2021 is de vernieuwde website in de nieuwe omgeving gebouwd en is gestart met het herschrijven van de content. De nieuwe website is in juni 2022 online gezet.

Voor Nu en Later - Pensioenmagazine voor deelnemers en gepensioneerden

In 2022 is in augustus en december een editie van het pensioenmagazine Voor Nu en Later per post verstuurd.

In de augustus editie stonden artikelen over de toeslagverlening per 1 oktober 2022, de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie Appel, de gewijzigde statuten, de wijzigingen in het pensioenreglement, het nieuwe pensioenstelsel en over de financiële situatie van het fonds.

In het nummer dat eind december werd verstuurd (editie januari 2023) stond een artikel over de toeslagverlening per 1 januari 2023, de aankondiging van het onderzoek naar de risicobereidheid van onze deelnemers, de nieuwe pensioenkeuze bedrag ineens, de verhoging van de AOW-leeftijd en de nieuwe animatie op de website.

Voorts heeft ieder blad een of meerdere columns van één van de bestuursleden of leden van het verantwoordingsorgaan of raad van toezicht die op persoonlijke titel een artikel schrijft. Zo stonden dit jaar interviews met 3 bestuursleden (Govert van der Peijl, Fred Doeve en Hans Kempen), een lid van het verantwoordingsorgaan (Jacques Beerens) en een lid van de raad van toezicht (Sako Zeverijn) in het magazine.

Werkgevers ontvangen het blad ook, met de mogelijkheid om meerdere exemplaren te ontvangen voor de leestafel in de kantine. De pensioenbladen zijn ook op de website terug te vinden.

Werkgeverscommunicatie

Naast het beschikbaar stellen van het pensioenmagazine werd medio 2022 een brief gestuurd met de nieuwe contactgegevens van de pensioenadministratie.

Verkort jaarverslag 2021

Het jaarverslag 2021 is kort samengevat met de belangrijkste onderwerpen voor de deelnemers in de vorm van een infographic. Op een laagdrempelige manier belichtten we de voor de deelnemer relevante hoofdlijnen uit het jaar 2021 op een interactieve manier. Voor meer details per onderwerp klikt men door naar achterliggende webpagina's. De infographic op de website geplaatst.

Digitale communicatie

Daar waar mogelijk wordt digitaal gecommuniceerd. Het heeft als voordeel dat het efficiënter en beter meetbaar is. Het is makkelijk om doelgroepgerichte content digitaal te gebruiken en geeft meer mogelijkheden om informatie gelaagd aan te bieden. Bovendien is het op termijn kostenbesparend. Persoonlijk contact blijft altijd mogelijk.

Communicatie over de financiële situatie

De dekkingsgraad is in één oogopslag zichtbaar als thermometer op de homepage van de website. Gedurende het jaar is ook herhaald gecommuniceerd over de zorg omtrent de lage dekkingsgraad en de niet uit te sluiten kans op verlagen.

3.4 Risicoparagraaf

Algemeen

Het risicomanagement van het fonds ondersteunt de missie, visie en strategie van het fonds. Het fonds wil enerzijds beleggingsrendement maken om de doelstellingen van het fonds te kunnen realiseren, terwijl het fonds anderzijds de risico's wil beperken.

Risicohouding

In het kader van het Financieel Toetsingskader (FTK) heeft het bestuur, in samenspraak met het verantwoordingsorgaan en na overleg met cao-partijen, de risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding is in eerste instantie kwalitatief bepaald.

Lange termijn

- Gericht op een zo hoog mogelijk pensioenresultaat;
- Minimaal kostendekkende premie om nominale pensioenen in te kunnen kopen;
- Een hogere premie dan minimaal kostendekkend ter verhoging van het pensioenresultaat is acceptabel binnen het door cao-partijen vastgestelde premiebudget;
- Enig risico nemen om een zo goed mogelijk rendement op de beleggingen te halen;
- Een beleggingsmix met een hoog risicoprofiel is niet gewenst.

Korte termijn

- Is gericht op het verlenen van toeslagen;
- Is gericht op het zoveel mogelijk voorkomen van een korting van aanspraken en pensioenrechten;
- Een eventuele korting dient zo beperkt mogelijk gehouden te worden, hetgeen pleit voor een zo groot mogelijke spreidingsperiode, tenzij dit financieel onverantwoord is.

Het bestuur heeft de risicohouding voor de korte termijn gekwantificeerd naar een strategische beleggingsportefeuille met een Vereist Eigen Vermogen (VEV). Deze risicohouding voor de korte termijn past binnen het risicoprofiel. Sinds 2009 ligt de actuele dekkingsgraad onder het VEV, en is er derhalve een tekortsituatie, en stelt het fonds jaarlijks een herstelplan op.

Het bestuur heeft de risicohouding voor de lange termijn vertaald naar de volgende grenzen voor de haalbaarheidstoets:

- Vanuit de feitelijke dekkingsgraad is het verwachte pensioenresultaat 80%;
- In een slecht weer scenario mag het pensioenresultaat maximaal 40% lager zijn dan het bovengenoemde verwachte pensioenresultaat.

Deze uitkomsten gelden over een periode van 60 jaar onder de veronderstellingen van de haalbaarheidstoets die DNB heeft voorgeschreven. Het bestuur acht de periode van 15 jaar, waar de ALM-studie van uit gaat, realistischer om lange termijn-effecten van beleidsalternatieven door te rekenen en tegen elkaar af te wegen.

Missie

Uit de missie (beschreven in paragraaf 3.1.3, pagina 20) blijkt dat het fonds ook een reële ambitie heeft, namelijk om op lange termijn minimaal een deel van de inflatie bij te kunnen houden. Het FTK stuurt echter op de bescherming van de nominale pensioenaanspraken. Het sturen op nominale en reële ambitie is lastig te combineren. Het bestuur ziet hierin een mogelijk risico, omdat het veiligstellen van nominale pensioenen ten koste gaat van bovengenoemde reële ambitie. Dit risico speelt vooral bij het beheersen van het renterisico. Het bestuur probeert hier continu de ideale mix in te vinden.

ALM studie

In de ALM-studie van 2021 is 15 jaar vooruitgekeken en zijn circa 2000 verschillende economische scenario's doorgerekend. Deze ALM-studie is de basis geweest voor het in 2022 gevoerde beleggingsbeleid.

Integraal Risicomanagement

De sleutelfunctiehouder risicobeheer is tevens onafhankelijk bestuurslid risicomanagement en voorzitter van de commissie integraal risicomanagement (IRM). De sleutelfunctiehouder rapporteert aan het bestuur en aan de raad van toezicht. In deze rapportage wordt een overkoepelend beeld gepresenteerd van de strategische, de financiële en de niet-financiële risico's. De vervuller van de risicobeheerfunctie maakt deze integrale risicorapportages en verzorgt daarnaast risico-voorleggers voor het bestuur bij belangrijke rapportages en voorgenomen beslissingen. Het beleid, de taken en bevoegdheden van de sleutelfunctie risicomanagement en van de IRM-commissie zijn vastgesteld door het bestuur.

Onderstaand lichten we de voornaamste risico's toe.

Strategische risico's

De strategische risico's zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van 2021. De twee belangrijkste strategische risico's:

- het risico dat de rente en de rendementen langdurig laag blijven, waardoor het fonds niet tijdig kan herstellen en daarom kortingen moet doorvoeren;
- het risico dat door de toenemende complexiteit en kosten het draagvlak voor de pensioenregeling in de sector gaat afnemen.

Financiële risico's

De belangrijkste financiële risico's zijn iets gewijzigd ten opzichte van het vorige boekjaar. Het renterisico, marktrisico, tegenpartijrisico en inflatierisico zijn de risico's met de hoogste netto score. Het tegenpartijrisico is hier nieuw, terwijl het netto valutarisico inmiddels als laag wordt ingeschat. De beïnvloeding van deze risico's vanuit het pensioenfonds is beperkt. Deze risico's hangen nauw samen met het strategische beleggingsbeleid. De uitkomsten van het gevoerde beleid komen samen in de dekkingsgraad van het fonds. Het bestuur wil enerzijds rendement behalen en anderzijds de daarmee gepaard gaande risico's adequaat beheersen.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat bij renteveranderingen de waarde van de beleggingen anders beweegt dan de waarde van de verplichtingen. Het renterisico wordt inmiddels voor 80% afgedekt. Het bestuur hanteert een rentestaffel waarbij de koppeling wordt gelegd tussen het afdekkingspercentage en het niveau van de 30-jaars Euroswaprente. Het huidige niveau van 80% is het hoogste percentage van de rentestaffel. Op basis van de ALM-studie is de rentestaffel vanaf 2022 aangepast. De stappen in de staffel zijn kleiner gemaakt, zodat de renteafdekking sneller wordt aangepast bij wijziging van de 30-jaars Euroswaprente.

Het bestuur maakt mede gebruik van rentederivaten om de renteafdekking te realiseren. Per kwartaal ontvangt het bestuur een risicorapportage, waarin onder andere (potentiële) renteschokken en aandelenschokken zijn opgenomen, ter bewaking van de onderkant van de dekkingsgraad. Ook wordt in dit rapport de effectiviteit van de renteafdekking gerapporteerd aan het bestuur.

Het bepalen van de hoogte van het onderpand dat aan de tegenpartijen van de renteswaps wordt gevraagd of verstrekt, vindt dagelijks plaats.

Marktrisico

Marktrisico is het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van de beleggingen binnen de Returnportefeuille.

Bpf Beton loopt marktrisico over de hele Returnportefeuille. Op basis van de ALM-studie wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Uitgangspunt in het beleid is dat het marktrisico wordt beperkt door een goede spreiding over de diverse beleggingscategorieën. Per categorie is een strategische weging vastgesteld, met daaraan gekoppeld een bandbreedte. Voorts heeft het bestuur een beleid vastgesteld om managers te selecteren en afspraken gemaakt over de monitoring van deze managers. In het beleggingsplan en het daarin aangegeven beleggingsmandaat worden jaarlijks de beheersingsafspraken vastgelegd. Deze afspraken betreffen onder andere de samenstelling van de portefeuille, de tactische marges, de performancemeting, de benchmarks, het renteafdekkings-, valuta- en derivatenbeleid, en de risicometing en –beheersing. Tenslotte zijn door het bestuur triggers bepaald op de 30-jarige swaprente, de stand van de aandelenbeurs (S&P500), het aandelen gewicht in de portefeuille en de tracking error ten opzichte van de verplichtingen. Als er een trigger afgaat, bespreekt het bestuur de benodigde actie.

Diversificatie binnen beleggingscategorieën wordt mede bereikt door te beleggen via fondsen. Door beleggingsrestricties aan beheerders op te leggen wordt het concentratierisico beperkt.

Niet-financiële risico's

Het bestuur heeft ook de niet-financiële risico's vastgesteld. Het uitbestedingsrisico en de beveiliging van de IT-systemen zijn de twee risico's met het hoogste netto risico. Het netto risico betreft het geschatte restrisico na de genomen beheersmaatregelen. De netto risico's bevinden zich binnen de risicohouding van het fonds.

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Dit risico is beperkt door duidelijke afspraken te maken met uitbestedingspartijen. Het uitbestedingsbeleid is leidend bij het afsluiten van contracten en het maken van dienstverleningsafspraken met uitbestedingspartners. Conform het uitbestedingsbeleid worden uitbestedingspartners jaarlijks geëvalueerd. Appel en CTI zijn de belangrijkste uitbestedingspartners. Hiermee zijn serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening contractueel vastgelegd. Deze serviceorganisaties verstrekken ons bovendien ISAE 3402 Type II rapportages, waarmee een onafhankelijke accountant vaststelt dat in scope zijnde beheersingsmaatregelen ook gewerkt hebben. Jaarlijks worden deze rapportages beoordeeld en in de bestuursvergadering besproken.

IT-risico

Het pensioenfonds besteedt de pensioenuitvoering uit aan Appel. Dientengevolge wordt gebruikt gemaakt van de IT van Appel om de administratie uit te voeren. Het fonds onderzoekt hoe de uitbestedingspartijen de opzet van IT en IT-infrastructuur binnen de eigen organisatie hebben ingericht in relatie tot het beleid van het fonds. De IT-beleids- en beheersdoelstellingen zijn vastgelegd door het fonds en gelden ook voor Appel en de andere uitbestedingspartners. Het IT-risico en de omgang met vertrouwelijke en/of privacygevoelige gegevens is onder andere geborgd door bovengenoemde ISAE 3000 rapportage.

Compliance en Integriteitsrisico

Voor Bpf Beton is naleving van wet- en regelgeving belangrijk. Dit omvat tevens de wet- en regelgeving ter voorkoming van fraude, witwassen en terrorismefinanciering en de sanctiewetgeving. De integere bedrijfscultuur van Bpf Beton wordt ondersteund middels een breed Integriteitsbeleid, bestaande uit diverse beleidsdocumenten zoals de Gedragscode, inkoopprocedure en uitbestedingsbeleid. Bpf Beton heeft alle integriteit gerelateerde risico's en de beheersing daarvan beschreven in de systematische integriteit risicoanalyse (SIRA).

Deze SIRA wordt elk jaar geactualiseerd, bestuurlijk besproken en door het bestuur vastgesteld. De uitkomsten van de SIRA hebben geleid tot enkele actiepunten, leidend tot een verdere verbetering van de integere bedrijfsvoering. Het frauderisico wordt met name beheerst door adequate functiescheidingen, het uitvoeren van diverse verbandscontroles en door specifieke preventieve controles, zoals de screening van personeel. De beheersingsmaatregelen gericht op het frauderisico hebben in 2022 goed gefunctioneerd, zowel bij het fonds zelf als bij de uitbestede pensioenadministratie en het uitbestede vermogensbeheer.

IORP II en ERB

In het kader van IORP II is de actuariële functie ingevuld bij de certificerend actuaire van het pensioenfonds. Voor het risicobeheer is de onafhankelijke bestuurder risicomanagement de sleutelfunctiehouder en is een externe partij aangesteld als vervuller. Voor de interne auditfunctie is een externe deskundige benoemd als sleutelfunctiehouder en is een externe partij aangesteld voor de rol van vervuller. Daarmee zijn alle IORP II functies geborgd.

In de Eigen Risicobeoordeling (ERB) is onder andere de impact op de strategische doelstellingen van een achttal scenario's geanalyseerd. De uitkomsten van deze analyses zijn een aanvulling op de reguliere risico's, die eerder in deze risicoparagraaf zijn samengevat. Het bestuur heeft in de ERB een drietal vervolgacties geformuleerd:

- Check of de preventieve maatregelen welke de pensioenadministrateur heeft getroffen om cybercrime tegen te gaan, passend zijn gegeven de risicohouding van het fonds.
- Stel een draaiboek op tussen het fonds en Appel om zodoende een proces te starten indien BPF Beton getroffen wordt door een aanval van cybercrime. En voer vervolgens gezamenlijk een simulatie van cybercrime uit.
- Het projectplan en de risicoanalyse voor de tijdige implementatie van het nieuwe pensioenstelsel worden levend gehouden en tussentijds aangepast, bijvoorbeeld aan externe wijzigende omstandigheden, en periodiek gemonitord.

Deze zijn in het integrale risicorapport opgenomen en worden door de IRM-commissie en de sleutelfunctiehouder bewaakt.

3.5 Beleggingen

3.5.1. Markontwikkelingen 2022

Terugblik 2022

Het jaar 2022 leek goed te starten met een daling wereldwijd van het aantal nieuwe coronabesmettingen en versoepelingen, waarmee COVID-19 als dominant thema naar de achtergrond verdween. Dit beeld werd brutaal verstoord door de Russische invasie in Oekraïne op 24 februari. Het gevolg was een humanitaire ramp in Oekraïne. De inval leidde tot het toenemen van geopolitieke spanningen en het invoeren van sancties. Dit ging gepaard met sterk stijgende energieprijzen en productieverstoringen. De hogere energieprijzen en productieverstoringen vertaalden zich vervolgens naar prijsstijgingen in andere onderdelen van de economie. Het gevolg was wereldwijd fors oplopende inflaties tot niveaus die tot voor kort ondenkbaar waren.

De inflatie in de eurozone liep op jaarbasis op van 5,0% eind 2021 tot een piek van 10,6% in oktober 2022. In de laatste maanden van het jaar was sprake van een beperkte daling tot 9,2% in december 2022. In de VS liet de inflatie al iets eerder een daling zien. De laatste zes maanden van het jaar daalde de inflatie naar een niveau van 6,5% op jaarbasis. Met name de zogenaamde 2e-orde inflatie-effecten (stijgende lonen en huren) vormden eind 2022 nog een bron van zorg voor de centrale banken.

De daling van de inflatie in de VS werd mede veroorzaakt door een ingrijpende Federal Reserve. In 2022 verhoogde de FED de beleidsrente maar liefst zes keer: in mei en juni met respectievelijk 50 bps en 75 bps (de grootste stap sinds 1994), in het derde kwartaal tweemaal met 75 bps, gevolgd door twee stappen in het laatste kwartaal van in totaal 1,25%-punt zodat de rente is uitgekomen op een range van 4,25%-4,50%. Ook de Bank of England (BoE) verhoogde de korte rente. In september greep de BoE in, toen de Britse obligatiemarkt een flinke crisis onderging, door lange staatsobligaties op te kopen. In het laatste kwartaal wijzigde de Bank of Japan (BoJ) haar beleid. In plaats van een doelstelling voor de 10-jaars rente van 0% met een bandbreedte van +/-0,25%-punt, hanteert de BoJ nu een doelstelling van 0% met een bandbreedte van +/-0,5%-punt. Deze aankondiging resulteerde in hogere rentes in Japan en een sterkere Japanse yen.

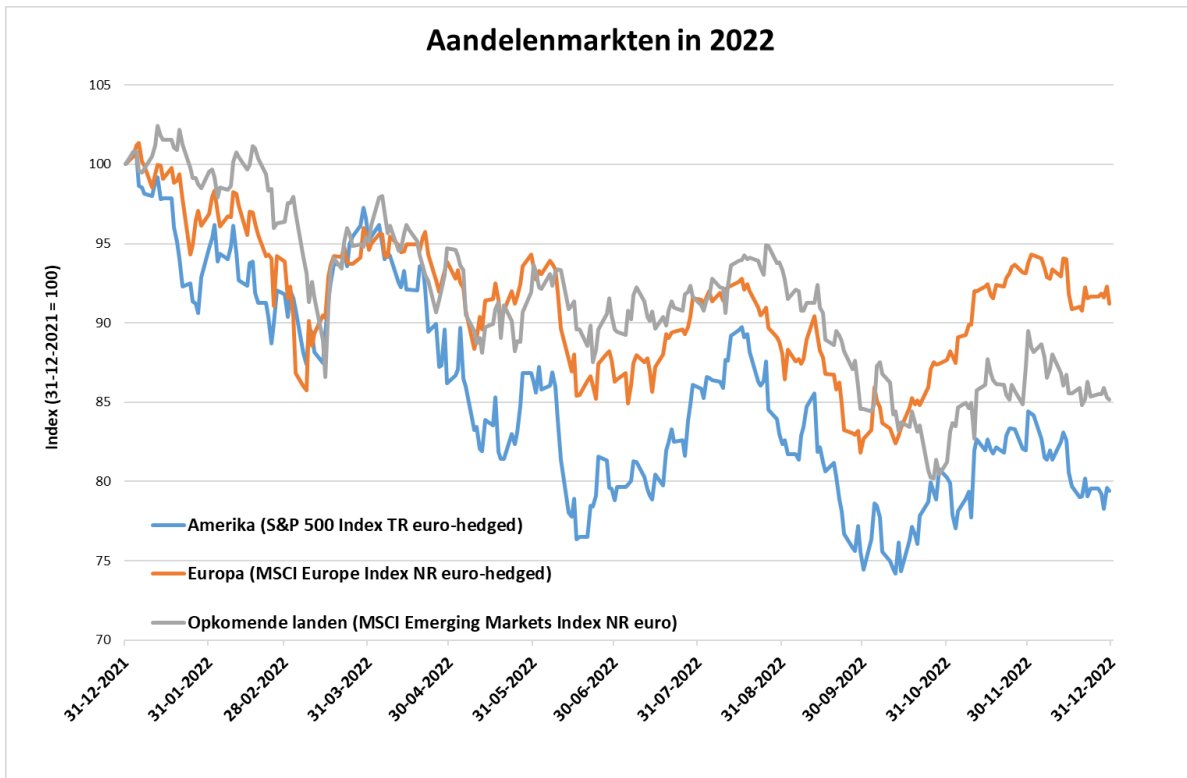
Ook de ECB liet zich niet onbetuigd in het afgelopen jaar. Allereerst werden in juni de netto opkoopprogramma's stopgezet. In het derde kwartaal werd de korte rente in twee stappen verhoogd van 0% tot 1,25%, gevolgd door twee verhogingen in het laatste kwartaal van in totaal 1,25%-punt waardoor de korte rente in het eurogebied het jaar uitging op 2,5%.

In de laatste maanden van 2022 nam het pessimisme ten aanzien van de economische groei toe. Dit was het gevolg van de energiecrisis in Europa, de hoge kerninflatie, een krasser monetair beleid, een wereldwijde negatieve kentering op de huizenmarkt, en een historisch laag consumentenvertrouwen. Ondanks dit pessimisme gaven zowel de FED als de ECB eind 2022 aan dat de rente nog verder verhoogd diende te worden met name als de kerninflatie niet snel genoeg is gedaald.

Eind 2022 is het basisscenario voor 2023 in Europa een recessie. Voor de VS wordt op dat moment een beperkte groei verwacht van 0,3%. Ook de vooruitzichten voor China voor 2023 zijn op dat moment niet rooskleurig vanwege de problemen in de vastgoedsector en 'lockdowns' wegens COVID-19.

Aandelen

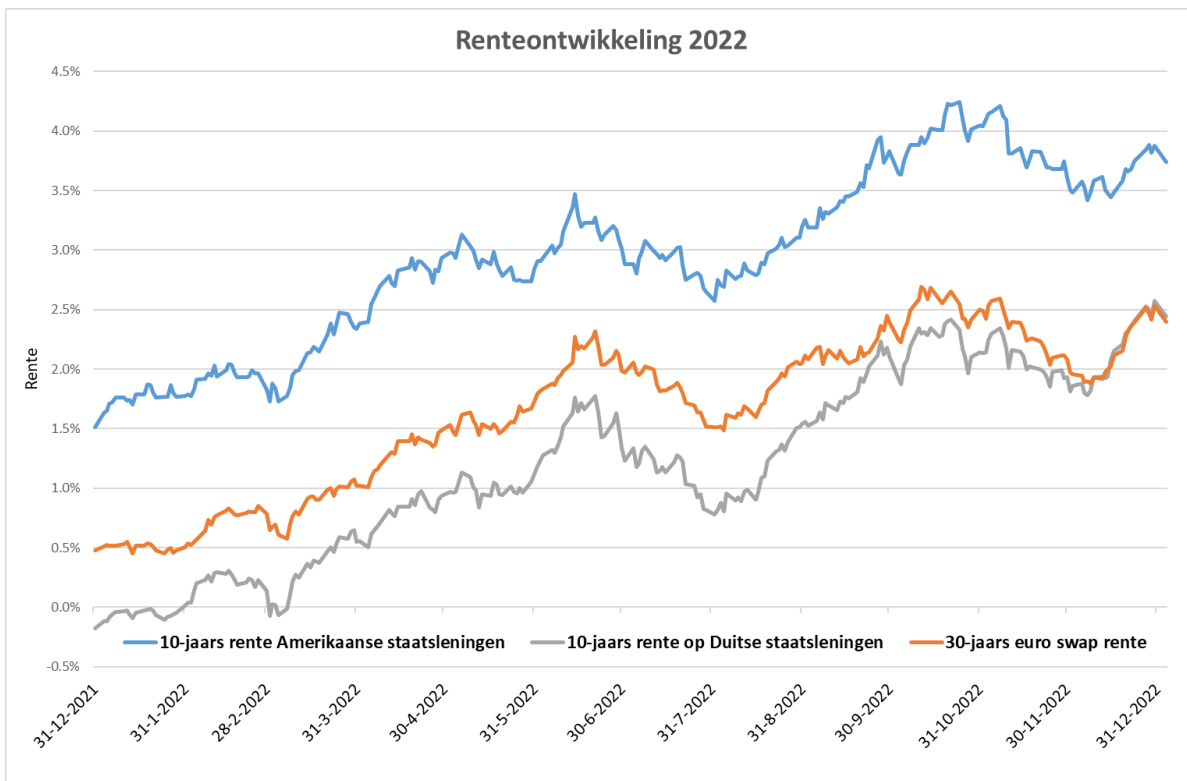
De combinatie van hoge inflatie, forse geopolitieke spanningen, toenemend pessimisme over economische groei en (de verwachting van) een krasser monetair beleid, zorgden wereldwijd voor forse negatieve rendementen op de aandelenmarkten in de eerste negen maanden van het jaar. Daarmee was sprake van een flinke correctie op de hoge rendementen van de voorgaande jaren. In laatste drie maanden van het jaar trad wat herstel op maar per saldo blijft 2022 een jaar met sterk negatieve rendementen, in eurotermen variërend van -10% tot ruim -20%..

Bron: Bloomberg, Columbia Threadneedle Investments

Rentemarkten

Gedreven door het beleid van de FED en de ECB liepen de marktrentes flink op in 2022. Zo begon de 30-jaars euro swaprente het jaar op 0,62% en ging deze op 2,53% het jaar uit, een stijging van 1,91%-punt. Ook de rentes op de staatsobligaties in Europa, de VS en Japan liepen fors op.

Bron: Bloomberg, Columbia Threadneedle Investments

3.5.2. Beleggingsbeleid van het pensioenfonds

In 2022 is de rente sterk gestegen. Het bestuur heeft de renteafdekking begin 2022 in stappen verhoogd van 55% naar 80% om de dekkingsgraad stabiel te houden in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel.

De waarde van de totale beleggingsportefeuille daalde in 2022 naar circa € 983 miljoen (incl. derivaten met negatieve waarde) (2021: € 1.416 miljoen). De returnportefeuille liet in 2022 een negatief rendement zien van -15,5%. Dit werd vooral veroorzaakt door het rendement van de aandelenportefeuille (-18,6%).

De matchportefeuille daalde nog veel fors in waarde als gevolg van de sterk opgelopen rente in 2022. Het rendement van de matchportefeuille kwam uit op -50,9%. Het rendement van de totale portefeuille kwam in 2022 uit op -31,96%.

De volgende tabel laat de beleggingen in procenten zien per eind 2022.

CATEGORIE	Weging	Norm*	Belegd Vermogen in EUR 1.000	
	31-12-2022	2022	31-12-2021	31-12-2022
<i>Returnportefeuille</i>	58,4%	59,0%	852.463	573.814
<i>Matchportefeuille</i>	41,6%	41,0%	563.355	409.470
Totaal portefeuille	100%	100%	1.415.818	983.285
<i>Liquide returnportefeuille</i>				
Aandelen	78,7%	78,7%	462.869	246.274
Obligaties	21,1%	21,3%	107.392	66.156
Liquide middelen / overig	0,1%		202	428
Totaal liquide returnportefeuille	100%	100%	570.462	312.858
<i>Illiquide returnportefeuille</i>				
Onderhandse leningen	0,0%	0,0%	37	0
Vastgoed SAREF	31,4%	40,9%	81.179	82.043
Vastgoed Schroders	0,0%	0,0%	465	125
Beursgenoteerd vastgoed	7,6%	0,0%	27.514	19.708
Hypotheken	45,5%	45,5%	130.603	118.740
Catastrofe obligaties	15,5%	13,6%	42.204	40.340
Totaal illiquide returnportefeuille	100%	100%	282.001	260.956
Totaal returnportefeuille	100%	100%	852.463	573.814
<i>Liquide Matchportefeuille</i>				
Euro Staatsleningen	52,2%	41,5%	291.984	213.594
Bedrijfsobligaties	31,1%	29,3%	164.798	127.213
Nominale renteswaps + Liquiditeiten	16,8%	29,3%	106.573	68.663
Totaal matchportefeuille	100%	100%	593.355	409.470

* Bij de kolom norm 2022 wordt uitgegaan van de “zwevende” norm voor Bpf Beton wat een betere weerspiegeling geeft hoeveel de portefeuille in lijn ligt met haar benchmark.

** Het betreft het belegd vermogen incl. negatieve derivaten.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Bpf Beton vindt het belangrijk om maatschappelijk verantwoord met het pensioengeld van haar deelnemers om te gaan. Daarom kent ons fonds een beleid met heldere afspraken over hoe we maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan de vermogensbeheerder (CTI) en maatschappelijk verantwoord beleggen is daar onderdeel van.

Het MVB-beleid van Bpf Beton is gericht op het identificeren en terugdringen van duurzaamheidsrisico's, maar ook op het signaleren van kansen. Hierbij geldt de dubbele materialiteit van het beleid, oftewel de duurzaamheidsrisico's van de wereld op de portefeuille alsmede de duurzaamheidseffecten van de beleggingen in de portefeuille op de wereld.

Uitgangspunten

De algemene uitgangspunten van ons beleggingsbeleid gelden ook voor ons MVB-beleid. Het MVB-beleid van Bpf Beton is gebaseerd op onze bestuurlijke visie en beleggingsovertuigingen, relevante wet- en regelgeving, (inter)nationale standaarden en richtlijnen, maatschappelijke verwachtingen en onderzoek onder onze deelnemers.

In het MVB-beleid van Bpf Beton is vastgelegd aan welke criteria onze beleggingen moeten voldoen. Deze criteria zijn vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota. Deze is gepubliceerd op de website.

Ons MVB-beleid sluit aan bij de belangrijkste internationale afspraken die zijn vastgelegd door de Verenigde Naties en Bpf Beton onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarbij gebruiken wij het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Bpf Beton steunt het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB Convenant) voor de pensioensector. In dit kader wordt de nadruk gelegd op langetermijnwaardcreatie in lijn met het lange termijnperspectief van het pensioenfonds.

Uitvoering

Bpf Beton hanteert de volgende middelen bij het uitvoeren van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid:

- Engagement (actieve dialoog met ondernemingen)
- Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
- Uitsluitingen

De uitvoering hiervan is uitbesteed aan de vermogensbeheerder (CTI en Northern Trust). Via de fiduciair vermogensbeheerder CTI blijft het bestuur sterk betrokken bij de uitvoering van het MVB-Beleid.

Bpf Beton evalueert jaarlijks haar MVB-beleid en heeft daarbij in september 2022 besloten tot verdere verfijning van haar MVB-beleid in de vorm van focus op de thema's Klimaat en Arbeidsomstandigheden.

Engagement

De essentie van engagement is dat duurzame ontwikkeling en beheersing van duurzaamheidsrisico's op de agenda wordt gezet bij ondernemingen waarin wordt belegd. In opdracht van Bpf Beton gaat haar fiduciair beheerder Columbia Threadneedle het gesprek aan met bedrijven waarin Bpf Beton belegt om hen te overtuigen van het belang van MVB. Hier wordt door de fiduciair per kwartaal verslag over uitgebracht aan Bpf Beton. Deze rapportage wordt op kwartaalbasis op de website gepubliceerd en beschikbaar gesteld aan de deelnemers.

Binnen de aandelenportefeuille van Bpf Beton zijn in 2022 in totaal 623 ondernemingen in 43 landen aangesproken, wat 201 keer resultaat heeft opgeleverd. Binnen de bedrijfsobligatieportefeuille is met 101 ondernemingen in 18 landen de dialoog gezocht, wat in 44 gevallen tot positieve verandering heeft geleid.

Voorbeeld van engagement (Klimaatverandering) dat door de fiduciair beheerder wordt uitgevoerd voor haar klanten.

Climate Action 100+ (SDG 13)

Wij blijven sterk betrokken bij het Climate Action 100+ (CA100+) initiatief, waarbij wij als mede-leider van de engagement met acht ondernemingen optreden en actief betrokken zijn bij nog eens 40. Wij dragen ook bij aan de strategische richting van CA100+ via de nieuwe Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) Adviesgroep.

CA100+ is een door beleggers geleid initiatief om ervoor te zorgen dat 's werelds grootste bedrijven ter wereld die broeikasgassen uitstoten actie ondernemen op het gebied van klimaatverandering. In totaal wordt met 167 bedrijven die cruciaal zijn voor de overgang naar een koolstofarme wereldeconomie engagement

gevoerd door de groep van betrokken beleggers. De drie vooraf overeengekomen uitdagingen voor deze bedrijven zijn:

- **Een sterk bestuurskader inzake klimaatverandering**
- **Actie ondernemen om de uitstoot van broeikasgassen in de hele waardeketen te verminderen.**
- **Meer openheid van zaken geven.**

In 2022 hadden we meer dan 50 CA100+ engagementsvergaderingen. Dit resulteerde in het bereiken van verschillende belangrijke mijlpalen bij ondernemingen waarmee we betrokken waren, waaronder:

- In de automobielsector heeft Stellantis (onder andere Peugeot, Opel, Fiat en Jeep) zijn netto nul in 2050-strategie bekendgemaakt en hebben Mercedes-Benz en Toyota klimaatlobbyrapporten gepubliceerd.
- Dominion Energy heeft de reikwijdte van haar netto nul-doelstelling uitgebreid met Scope 3-emissies (toeleveranciers en klanten), die 44% van haar voetafdruk uitmaken.

Wij blijven de komende jaren actief betrokken bij Climate Action 100+.

Voorbeeld van engagement (Arbeidsomstandigheden) dat door de fiduciair beheerder wordt uitgevoerd voor haar klanten.:

Verificatie van sociale audits (SDG 1, 8)

Dit jaar zijn we begonnen met een tweeledig project gericht op de controlepraktijken in de keten van winkelbedrijven en de controle- en assurance diensten van aanbieders van ESG-audits. Via dit project hebben we belangrijke inzichten verkregen in de manier waarop audits worden gebruikt om arbeidsomstandigheden te verbeteren en mensenrechtenrisico's te beperken. Een belangrijk onderwerp was het aanmoedigen van winkelbedrijven om hun due diligence-aanpak voor de toeleveringsketen te verbreden en te wijzen op de verantwoordelijkheden van auditdienstverleners om bredere due diligence kaders te bevorderen.

Wij constateren dat detailhandelaren in verschillende mate afhankelijk zijn van audits en dat de meeste ondernemingen meer dan alleen audits in hun due diligence-kader hebben opgenomen. Bij bedrijven die aan het begin van hun ontwikkeling van risicobeheer van de toeleveringsketen staan, zien we een focus op beleidsverklaringen, het opbouwen van capaciteit en begrip door middel van initiatieven met meerdere belanghebbenden en het laten uitvoeren van audits.

Audits zijn over het algemeen slechts een indicatie van risico's voor klanten, maar corrigerende maatregelen om problemen op te lossen zijn de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever, de winkelbedrijven. Hierop spreken wij ze aan. Bij alle auditors die wij hebben gesproken, is voorlichting over belangrijke sociale en milieurisico's en corrigerende maatregelen een integraal onderdeel van de dienstverlening.

Met de komst van wetgeving die bestuurders van ondernemingen aansprakelijk kan stellen voor een gebrek aan sociale controle (due diligence) van de toeleveringsketen, is verificatie door derden van cruciaal belang geworden. Een thema dat wij in 2023 zullen onderzoeken is de perceptie dat te veel wordt vertrouwd op beperkte zekerheid in plaats van op redelijke zekerheid. Redelijke zekerheid ('reasonable assurance') heeft een grotere reikwijdte, een hogere frequentie en vereist aanzienlijke toegang tot gegevens. Wij zullen ondernemingen vragen om meer duidelijkheid over de reikwijdte, de resultaten en de corrigerende maatregelen van hun audit- en due diligence-programma's voor de toeleveranciers.

Stemmen

Bpf Beton maakt gebruik van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen binnen de wereldwijde aandelenportefeuilles. Hierbij wordt kritisch gekeken naar de maatschappelijke context waarin een onderneming opereert. De uitvoering hiervan vindt plaats binnen de beleggingsfondsen van Northern Trust waarin BPF Beton belegt.

In 2022 zijn 47.840 stemmen uitgebracht op aandeelhoudersvergaderingen. In 10,7% van de gevallen is er een tegenstem uitgebracht.

Uitsluitingen

In lijn met wet- en regelgeving sluit Bpf Beton ondernemingen uit, die rechtstreeks betrokken zijn bij de productie, verkoop of distributie van clustermunities danwel meer dan 50% eigenaar zijn van een bedrijf dat clustermunities produceert¹. Daarnaast wordt binnen de aandelenfondsen van Northern Trust uitgesloten op thermische kolen, controversiële wapens, tabak en uitsluitingen op basis van schendingen van de VN Global Compact principes. Daarnaast wordt ook in het bedrijfsobligatiemandaat uitgesloten op basis van landmijnen en clusterbommen, tabak en EU-sancties.

Daarnaast vermijdt Bpf Beton beleggingen in staatsobligaties van landen waarvoor sanctie maatregelen gelden. Deze lijsten worden periodiek gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. Bpf Beton verlangt van haar vermogensbeheerders dat zij beleggingen op deze lijsten uitsluiten in de portefeuille van Bpf Beton.

Het bestuur heeft in maart 2022 vanuit haar eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid zelf de instructie afgegeven aan de betreffende fondsbeheerders dat zij niet meer belegd wenst te zijn in Russische aandelen en vastrentende waarden. Het bestuur is zich ervan bewust dat de fondsbeheerders bij de opvolging hiervan ook gehouden zijn aan het eigen fondsbeleid en de beperkingen door internationale sanctie maatregelen.

3.5.3 Rendement van de beleggingsportefeuille

Het rendement van de portefeuille wordt afgezet tegen een meetlat (de zogenaamde benchmark) om de resultaten te kunnen beoordelen. Het rendement van de totale portefeuille in 2022 bedroeg -32,0%. De benchmark bedroeg -31,5%.

De uitkomsten zijn het resultaat van het gekozen beleid, zoals geformuleerd in de vorige paragraaf (3.5.2).

In de tabel hieronder worden de absolute rendementen per categorie en van de totale portefeuille van 2022 weergegeven.

Rendementen %	Portefeuille	Benchmark	Out/Under Performance*
<i>Returnportefeuille</i>	-15,52%	-14,3%	-1,42%
Aandelen	-18,66%	-17,4%	-1,52%
Obligaties	-14,96%	-14,83%	-0,16%
Liquide middelen / overig	0,00%	0,00%	0,00%
<i>Totaal liquide returnportefeuille</i>	<i>-17,98%</i>	<i>-16,9%</i>	<i>-1,3%</i>
Onderhandse leningen	-1,09%	-0,22%	1,31%
Vastgoed SAREF	1,18%	1,18%	0,00%
Vastgoed Schroders**	-14,34%	-14,34%	0,00%
Beursgenoteerd vastgoed	-24,23%	-24,59%	0,47%
Hypotheek	-16,26%	-15,56%	-0,84%
Catastrofe obligaties	-4,39%	3,33%	-7,48%
<i>Totaal Illiquide returnportefeuille</i>	<i>-10,26%</i>	<i>-8,86%</i>	<i>-1,53%</i>
Matchportefeuille	-50,9%	-51,24%	0,68%
Euro Staatsleningen	-31,94%	-32,6%	0,98%
Bedrijfsobligaties	-15,91%	-16,52%	0,73%
Nominale renteswaps + Liquiditeiten	-32,78%	-32,66%	-0,19%
Totale portefeuille	-31,96%	-31,58%	-0,55%

¹ Binnen de wet –en regelgeving is overigens wel toegestaan om vanuit beleggingsfondsen een positie te hebben in deze bedrijven door transacties (in door derden beheerde beleggingsinstellingen) gebaseerd op een index die voor minder dan vijf procent bestaat uit deze ondernemingen.

** De methodiek die gehanteerd wordt voor de relatieve performance is een berekening op geometrische basis in plaats van rekenkundige basis. De berekeningsmethodiek die gebruikt wordt voor de berekening van het fondsrendement en benchmarkrendement is een tijd gewogen rendement.*

*** De omvang van de portefeuille van Schoders is beperkt en wordt afgebouwd. Een klein effect in de rendementen zorgt voor een hoog percentage.*

Evaluatie van de beleggingsportefeuille

De portefeuille is ingedeeld in een match- en een returncomponent. Het doel van deze indeling is om een betere sturing te verkrijgen van het totale risicoprofiel. Indien (van tevoren vastgelegde) bandbreedtes worden doorbroken, wordt automatisch geherbalanceerd.

De totale portefeuille behaalde een rendement van -31,96% en een underperformance versus de benchmark van -0,55%. Het absolute rendement over 2022 is een combinatie van enerzijds het negatieve rendement van de returnportefeuille (-15,52%), gedreven door de daling op de aandelenbeurzen en anderzijds het negatieve resultaat binnen de matchportefeuille (-50,90%), gedreven door de forse stijging van de rente.

3.5.4 Z-Score 2022

De z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark (een vergelijkingsmaatstaf). Een positief getal betekent dat de beleggingen van Bpf Beton beter hebben geredeneerd dan de markt; bij een negatief getal geldt het omgekeerde. Bij de berekening worden ook de kosten in de beschouwing opgenomen.

Naast de jaarlijks berekende z-score wordt een zogenaamde performancetoets gedaan, waarin de z-scores over een periode van 5 jaren worden berekend. In het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 is opgenomen dat er vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds kan worden verleend als de performancetoets lager is dan -1,28% (oude stijl) en 0 (nieuwe stijl).

De z-score voor het jaar 2022 bedraagt -0,38 (2021: 0,36). De uitkomst van de performancetoets (nieuwe stijl) is positief en bedraagt 0,21 (2021: 0,46). Bpf Beton zit hiermee boven de norm van minimaal 0.

3.6 Vooruitzichten/Gebeurtenissen na balansdatum

Toekomst pensioenregeling en nieuw pensioencontract

Het bestuur en cao-partijen vervolgen in 2023 de overleggen om naar de toekomst van de pensioenregeling te kijken en een meerjarige premieafsprake te maken. Hierbij worden de ontwikkelingen ten aanzien van de uitwerkingen van het pensioenakkoord nauwlettend in de gaten gehouden.

Het bestuur en cao-partners vormden in 2021 een projectgroep om de hoofdlijnen nader uit te werken voor de regeling voor Bpf Beton. In 2022 werden een aantal voorlopige principe besluiten genomen. Zo zal er worden gekozen voor een solidair contract en zullen de bestaande rechten en aanspraken worden omgezet naar de nieuwe pensioenregeling (het zogenaamde invaren).

Voor 2023 zijn er 8 regulieren bijeenkomsten van de projectgroep gepland en zijn er daarnaast 4 gezamenlijke bijeenkomsten met het bestuur, cao-partijen, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan gepland.

Het pensioenfonds heeft tot 1 januari 2027 om de nieuwe pensioenregeling in te regelen. Het bestuur en cao-partijen streven naar een eerdere implementatie.

Informatie over toeslagverlening voldoet niet aan de wetgeving

Het bestuur heeft van de AFM een normoverdragende brief ontvangen, omdat we de deelnemers niet voldoende actief hebben geïnformeerd over de overwegingen én over de gevolgen van het besluit tot het verhogen van de pensioenen. Wij deden dit per 1 oktober 2022 (en 1 januari 2023). De AFM heeft op 20 maart 2023 in een brief aan het bestuur kenbaar gemaakt dat wij doordat we de deelnemer niet voldoende informeerden, de wet hebben overtreden en daarvan is een aantekening in het dossier van alle betrokken bestuurders en toezichthouders gemaakt. Uitgebreide informatie is alsnog op de website van Bpf beton geplaatst. Dit is voor het bestuur een zeer duidelijk leerpunt en de wettelijke communicatie eisen zullen bij elk volgend besluit met communicatieverplichtingen prevaleren. Een waarschuwing (antecedent) als deze acht het bestuur als zeer onwenselijk en het doet er alles aan om herhaling te voorkomen.

3.7 Financiële paragraaf

3.7.1 Samenvatting van de financiële positie van Bpf Beton

De beleidsdekkingsgraad nam toe van 110,0% naar 112,4%. De actuele dekkingsgraad is in 2022 gedaald van 114,0% (ultimo 2021) naar 108,5% (ultimo 2022). Op grond van de versoepeling van wettelijke regels heeft het fonds per 1 oktober 2022 een toeslag van 2,01% toegekend en per 1 januari 2023 een toeslag van 2,5%.

Bestuur en cao-partijen vervolgen in 2023 het overleg met elkaar om naar de toekomst van de pensioenregeling te kijken. Voor de pensioenregeling per 2024 worden nieuwe afspraken gemaakt, waarbij dan ook de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel in ogenschouw wordt genomen.

Op 31 maart 2023 is de update van het herstelplan aan DNB verstuurd. Concluderend: Op basis van de maximale parameters zal het fonds (naar verwachting) binnen de gestelde termijn van 10 jaar herstellen. Er is naar verwachting vanaf 2023 sprake van een (gedeeltelijke) toeslagverlening. Ook is er geen sprake van het toepassen van kortingen.

De waarde van de totale beleggingsportefeuille daalde in 2022 van € 1416 miljoen naar € 990 miljoen (incl. derivaten met een negatieve waarde) en de voorziening pensioenverplichting daalde in 2022 van € 1248 miljoen naar € 913 miljoen.

De pensioenverplichting neemt in waarde behoorlijk toe- of af als gevolg van rentebewegingen. Om het effect van rentebewegingen te beperken, heeft het bestuur het renterisico voor een belangrijk deel afgedekt. Bij rentebewegingen kunnen dus zowel het pensioenvermogen als de pensioenverplichting in waarde toe- of afnemen.

3.7.2 Kosten uitvoering pensioenregeling

Bpf Beton maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. Het bestuur van Bpf Beton vindt het belangrijk open te zijn over deze kosten. Onderstaand is in dit kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen. De kosten van het vermogensbeheer zijn opgenomen in paragraaf 3.7.3.

De kosten worden gepresenteerd overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken, eenvoudiger met elkaar worden vergeleken.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling voor 2022 bedragen € 2,52 miljoen (2021: € 2,38 miljoen). Omgerekend naar kosten per deelnemer (actieve deelnemers en pensioengerechtigde deelnemers) is dit € 163,91 (2021: € 156,59).

Een deel van de kosten wordt toegerekend aan de vermogensbeheerkosten. Dit wordt nader toegelicht en inzichtelijk gemaakt in paragraaf 3.7.4.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn in 2022 met € 136 duizend toegenomen ten opzichte van 2021. De administratie-, accountants- en adviseurskosten zijn toegenomen. De bestuurskosten zijn slechts iets toegenomen.

De pensioenbeheerkosten zijn onderverdeeld in de categorieën:

- Bestuur, advies en controle
- Administratie

De kosten bestuur, advies en controle hebben betrekking op de bestuurlijke kosten (bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht), de advies- en controlekosten (actuaris, onafhankelijke accountant, aan derden uitbestede activiteiten) en contributies en bijdragen (waaronder toezichtkosten van DNB en AFM).

De administratiekosten hebben betrekking op de kosten voor de deelnemers en pensioengerechtigden, werkgevers, financieel beheer, bestuursadvies en communicatie.

De kosten deelnemers bestaan uit alle werkzaamheden die de administratie van Bpf Beton verricht om de pensioenaanspraken te administreren, de uitkeringen van de pensioengerechtigden te verzorgen en alle deelnemers en gerechtigden te informeren. Te denken valt hierbij aan het verwerken van waardeoverdrachten, het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (helpdesk, website, nieuwsbrief, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief enzovoorts).

De kosten werkgever hebben betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers.

De financieel beheer- en bestuursadvieskosten hebben betrekking op het voeren van het bestuurssecretariaat en bestuursadvies, het opstellen van het bestuursverslag, het samenstellen van financiële rapportages, juridische ondersteuning en actuariële advies.

De communicatiekosten hebben betrekking op de communicatie zoals opgenomen in paragraaf 3.3.

Overzicht kosten uitvoering pensioenregeling:

Bestuur, advies en controle	2022	2021
<i>Bedragen * 1.000</i>		
Accountantskosten	57	49
Controle en advieskosten actuaris	202	145
Kosten adviseurs	165	143
Contributies en bijdragen	61	61
Bestuurskosten	201	192
Overig	6	7
Totaal	692	597
Administratie	2022	2021
Fixed fee administratiekosten	1.827	1.787
Totaal pensioenbeheerkosten	2.519	2.384
Actieve deelnemers	7.252	7.215
Gepensioneerden	8.116	8.009
Totaal	15.368	15.224
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer	163,91	156,59

Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging bestuurders heeft betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen conform het beloningsbeleid. In de jaarrekening (paragraaf 7.5.4) staat het bedrag van de bezoldiging exclusief reiskosten.

	2022			2021		
	Vergoeding	Reiskosten	totaal	Vergoeding	Reiskosten	totaal
Bestuurders	277	3	279	286	0	286
Verantwoordingsorgaan	21	1	22	20	0	20
Raad van Toezicht	43	0	43	44	0	44
	341	4	345	350	0	350

Bell Kostenbenchmark 2022

Bpf Beton heeft meegedaan aan de kostenbenchmark 2022 (over het jaar 2021). De pensioenbeheerkosten over de periode 2019-2021 voor Bpf Beton waren € 159. Voor de peergroep van 56 pensioenfondsen met eind 2021 tussen 5.000 en 30.000 deelnemers was de mediaan € 247.

Oordeel bestuur pensioenbeheerkosten

De kosten per deelnemer zijn ten opzichte van 2021 met 4,7% gestegen tot € 164. De oorzaak is enerzijds een kostenstijging van 5,7%, met name door gestegen advies- en controlekosten die het fonds heeft gemaakt als voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel, en anderzijds een stijging van het deelnemersaantal met 1%.

Bpf Beton doet mee aan de kostenbenchmark van Bell. Daarin wordt het fonds vergeleken met de hiervoor vermelde peergroep. Het gemiddelde van de pensioenbeheerkosten per deelnemer van deze peergroep over de periode 2019-2021 was € 247, bij een gemiddelde over deze periode van Bpf Beton van € 159. Dit verschil zit in alle kostencategorieën, behalve in de accountantskosten.

Het bestuur concludeert dat de kostenstijging ten opzichte vorig jaar beperkt en verklaarbaar is en daarmee acceptabel. Tevens constateert het bestuur dat Bpf Beton aan zijn doelstelling voldoet om lagere kosten per deelnemer te hebben dan vergelijkbare pensioenfondsen.

3.7.3 Kosten van vermogensbeheer

De totale kosten van het vermogensbeheer in 2022 bedroegen € 6,34 miljoen (2021: € 5,46 miljoen). Afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen, komen de totale kosten van vermogensbeheer (incl. transactiekosten) in 2022 neer op 0,53% (2021: 0,39%) van het gemiddeld belegd vermogen (gesaldeerd met negatieve derivaten) van € 1200 miljoen (2021: € 1393 miljoen). De transactiekosten bedragen 0,18% (2021: 0,06%) van het gemiddeld belegd vermogen.

Transactiekosten vormen een aparte kostensoort, waarbij geldt dat de kosten worden bepaald door soort en omvang van de transacties die binnen de beleggingsportefeuille plaatsvinden. De gepresenteerde transactiekosten kunnen niet worden vergeleken, omdat op de markt geen benchmarks of normen beschikbaar zijn. Het pensioenfonds belegt voor een groot deel in beleggingsfondsen. De in- en uitstapkosten die het pensioenfonds betaalt aan deze beleggingsfondsen, zijn een indicatie van de kosten die de beheerders van de beleggingsfondsen maken om de financiële instrumenten aan te kopen of te verkopen. De aan- en verkoopkosten bij directe belegging in beleggingstitels zijn schattingen, waarvan de uitkomsten periodiek worden afgestemd met de relevante externe tegenpartijen. Deze kosten bestaan grotendeels uit kosten van brokers en transactiekosten die onderdeel uitmaken van de spread tussen bied- en laatkoersen.

De totale kosten voor de uitvoering van het vermogensbeheer zijn vastgesteld op look through basis en bestaan uit zowel directe kosten ('zichtbare' kosten, die het fonds op factuurbasis betaalt) als uit indirecte kosten ('niet zichtbare' kosten voor vermogensbeheer of transacties die verwerkt zijn in het rendement van het fonds). De indirecte kosten maken in de jaarrekening onderdeel uit van de beleggingsresultaten.

Bell Kostenbenchmark

Bpf Beton heeft meegedaan aan de kostenbenchmark 2022 (over het jaar 2021).

De vermogensbeheerkosten, exclusief transactiekosten, over de periode 2019-2021 voor Bpf Beton waren met 0,33% iets hoger dan die van de peergroep van 86 pensioenfondsen met een pensioenvermogen eind 2021 tussen € 500 miljoen en € 3 miljard. Daar lag het gemiddelde op 0,31%.

De transactiekosten over de periode 2019-2021 voor Bpf Beton waren 0,08% en gelijk aan de peergroep van ruim 86 fondsen.

In de kostenvergelijking is verondersteld dat de peergroep dezelfde beleggingsmix heeft gehad als Bpf Beton. De peers hebben nog wel hun eigen beleggingsrendement, hun eigen benchmark en hun eigen vermogensbeheer en transactiekosten (samen:

“Beleggingskosten”) per beleggingscategorie. Op deze manier kan Bpf Beton zien hoe zij – bij een veronderstelde gelijke beleggingsmix - heeft gepresteerd ten opzichte van de peergroup.

Oordeel bestuur over vermogensbeheerkosten en transactiekosten

De kosten van vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn ten opzichte van 2021 met gestegen van 0,33% naar 0,35%. De oorzaak van deze stijging is een combinatie van een daling van de vermogensbeheerkosten met 8% kosten en een daling van 12% van het gemiddeld belegd vermogen. De daling van het gemiddeld belegd vermogen is een direct gevolg van het negatieve beleggingsresultaat. De vermogensbeheerkosten daalden minder dan het gemiddeld belegd vermogen omdat een deel van de kosten vast is.

De transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn ten opzichte van 2021 met gestegen van 0,06% naar 0,18%, met name bij vastgoed en vastrentende waarden. De oorzaak voor de sterk gestegen transactiekosten voor vastrentende waarden ligt in de combinatie van de grote wijzigingen in de rente in 2022 en de hoge renteafdekking van het fonds. De hogere transactiekosten bij vastgoed worden volledig verklaard door hogere aan- en verkoopkosten binnen de fondsen waarin Bpf Beton belegt.

Het bestuur beschouwt de kostenstijging van de vermogensbeheerkosten ten opzichte van vorig jaar acceptabel, gezien de bovengenoemde oorzaken. De gestegen transactiekosten beschouwt het bestuur als een incidentele stijging, met bovengenoemde oorzaken. Bij stabielere renteniveaus zullen de transactiekosten weer kunnen dalen naar een niveau de voorgaande jaren.

Overzicht kerncijfers inzake vermogensbeheerkosten en rendementen:		
	2022	2021
Gemiddeld belegd vermogen *	1.199.816	1.367.828
<i>% van het gemiddeld belegd vermogen</i>		
Beheerkosten	0,35%	0,33%
Transactiekosten	0,18%	0,06%
Totaal	0,53%	0,39%

* Het gemiddeld beheerd vermogen is berekend op basis van de portefeuilleontwikkeling eindstand per kwartaal.

Overzicht kosten vermogensbeheer in percentage van het belegd vermogen per beleggingscategorie

	2022				2021			
	Vermogen	Beheer kosten % van totale belegd vermogen	Transactie kosten % van totale belegd vermogen	Totale kosten % van totale belegd vermogen	Vermogen	Beheer kosten % van totale belegd vermogen	Transactie kosten % van totale belegd vermogen	Totale kosten % van totale belegd vermogen
Vastgoed	10%	0,035%	0,018%	0,053%	8%	0,025%	0,005%	0,030%
Aandelen	29%	0,102%	0,052%	0,153%	32%	0,105%	0,021%	0,125%
Vastrentende waarden	61%	0,214%	0,109%	0,322%	60%	0,198%	0,039%	0,237%
Totaal	100%	0,35%	0,18%	0,53%	100%	0,33%	0,06%	0,39%

Vastgoed = Direct Vastgoed + Schroders Vastgoed + Beursgenoteerd Vastgoed

Aandelen = Aandelen Developed Markets + Aandelen Emerging Markets

Vastrentende Waarden = High Yield + Emerging market Debt Extern + Onderhandse Leningen + Hypotheken + Catastrofe Obligaties + Global Credits + Staatsleningen Onderpand + Rentederivaten & Liquiditeiten

Overzicht kosten vermogensbeheer:

2022	Beheerkosten	Transactiekosten		Totaal
		Transactiekosten exclusief aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	
Kosten per beleggingscategorie				
Vastgoed	424	759	-	1.183
Aandelen	172	82	-	254
Vastrentende waarden	1.316	970	-	2.286
Commodities	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl overlay	1.912	1.811	-	3.723
Kosten overlay beleggingen	106	325	-	431
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl overlay	2.018	2.136	-	4.154
Overige vermogensbeheerkosten				
Kosten fiduciair beheer	1.463			1.463
Bewaarloon	6			6
Overige kosten	719			719
Totaal overige vermogensbeheerkosten	2.188			2.188
Totaal kosten vermogensbeheer	4.206			6.342

2021	Beheerkosten	Transactiekosten		Totaal
		Transactiekosten exclusief aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	
Kosten per beleggingscategorie				
Vastgoed	407	7	-	414
Aandelen	291	110	-	401
Vastrentende waarden	1.867	650	-	2.517
Commodities	-	-	-	-
Overige beleggingen	-	-	-	-
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl overlay	2.565	767	-	3.332
Kosten overlay beleggingen	454	128	-	582
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl overlay	3.019	895	-	3.914
Overige vermogensbeheerkosten				
Kosten fiduciair beheer	729			729
Bewaarloon	6			6
Overige kosten	815			815
Totaal overige vermogensbeheerkosten	1.550			1.550
Totaal kosten vermogensbeheer	4.569			5.464

3.7.4 Verdeling van kosten uitvoering pensioen en vermogensbeheer

De kosten worden op basis van een verdeelsleutel voor een deel toegerekend aan de vermogensbeheerkosten. Op 20 januari 2022 besloot het bestuur de verdeelsleutel te wijzigen. Door de vernieuwde governancestructuur inclusief een commissiestructuur met een BAC en de intensievere overlegvormen ten aanzien van vermogensbeheer (IMVB / ESG / kaderstellingen en investmentcases / etc.) is de verdeling herijkt. De gevraagde bestuurlijke capaciteit voor vermogensbeheer is toegenomen en dat geldt ook voor de ondersteuning daarbij.

De verdeling van de kosten voor de uitvoering van pensioen en vermogensbeheer op basis van de vastgestelde verdeelsleutel ziet er in 2022 als volgt uit:

		pensioenuitvoering	Vermogensbeheer	Totaal
administratiekosten				
	administratie	1.505	-	1.505
	bestuursondersteuning	322	214	536
accountantskosten				
	controle van de jaarrekening	57	24	81
	andere controlewerkzaamheden	-	-	-
	fiscale advisering	-	-	-
	niet controlewerkzaamheden	-	-	-
actuariskosten		202	87	289
bestuurskosten		201	201	402
controle- en advieskosten		165	12	177
contributies en bijdragen		61	39	100
overige kosten		6	-	6
Vermogensbeheer				
	beheerkosten	-	3.629	3.629
	transactiekosten	-	2.136	2.136
Totaal		2.519	6.342	8.861

4 Raad van Toezicht

4.1 Inleiding

De algemene opdracht van de raad van toezicht (hierna: de Raad) is, zoals in de statuten en reglementen vastgelegd, het verantwoording afleggen over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag.

De taken van de Raad bestaan uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De Raad vormt zich ook een oordeel over het functioneren van het bestuur.

Naast deze wettelijke taken heeft de Raad een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de Raad in 2022 goedkeuring verleend aan de volgende bestuursbesluiten:

- Aanpassing van het beloningsbeleid;
- Vaststelling van het bestuursverslag 2021 en de jaarrekening 2021;
- Herbenoeming van de heer S. Borghouts;
- Benoeming van de heer G.J. Seffinga.

Werkwijze

De leden van de Raad hanteren een portefeuilleverdeling. Dit betreft de portefeuilles governance/ communicatie, pensioenbeheer/risicomanagement/uitbesteding en beleggingen. Naast deze thema's heeft de Raad in 2022 in zijn toezichtsplan een aantal specifieke thema's benoemd:

- Uitwerking pensioenakkoord
- Uitbestedingsbeleid (incl. ICT / Centric)
- Invulling MVB-beleid
- Werking van het risicomanagement
- Werking bestuursmodel (incl. opvolgingsplanning)

In het hoofdstuk *bevindingen en aanbevelingen* komen deze thema's inhoudelijk aan de orde.

De werkwijze van de Raad is gebaseerd op de Code Pensioenfondsen en op de VITP-Toezichtcode.

De Raad heeft haar bevindingen gebaseerd op enerzijds de schriftelijke stukken van het bestuur en anderzijds op indrukken en feitelijkheden die tijdens overleggen met onder meer het bestuur aan de orde zijn geweest. De Raad heeft in 2022 vijf keer vergaderd, een deel van de vergaderingen was online. De Raad heeft twee keer overleg gevoerd met het verantwoordingsorgaan (VO) en twee keer met het bestuur. In het kader van het jaarwerk is overleg gevoerd met de accountant en met de certificerend actuaris. Ook heeft de Raad met de sleutelfunctiehouders gesproken. Daarnaast is er maandelijks afstemming tussen de voorzitters van het bestuur en de voorzitter van de Raad geweest. Tevens heeft periodiek overleg plaatsgevonden tussen de voorzitters van het bestuur, de Raad en het VO.

Deze rapportage is opgesteld in maart 2023 en is gebaseerd op de gebeurtenissen van het fonds in het kalenderjaar 2022.

4.2 Bevindingen, oordelen en aanbevelingen

Algemeen oordeel

De Raad begint zijn verslag met een algemeen oordeel over het bestuur en dat is positief. De Raad is van mening dat het bestuur goed functioneert. In het verslag jaar deden zich bijzondere uitdagingen voor, waarvan de overgang van Centric naar Appel het meest in het oog springt. Het bestuur heeft de overstap degelijk en beheerst uitgevoerd. Vanwege de aard van de werkzaamheden en de omgeving waarin het pensioenfonds zich bevindt, zijn er altijd verbeteringen mogelijk. De aanbevelingen en de bevindingen die in dit onderdeel zijn opgenomen moeten in die context worden gelezen.

Functioneren van de governance

Bevindingen

Het bestuur had in 2022 te maken met het einde van de benoemingstermijnen van de heren Doeve en Wuijten. Het bestuur slaagde erin opvolgers te vinden. De Raad hecht groot belang aan goede successieplanning en heeft het thema meermaals met het bestuur besproken. De Raad constateert dat het bestuur aandacht geeft aan opvolging en daarover open communiceert met de Raad. Een zeer belangrijk punt is dat de bestuurstermijn van de voorzitter eindigt in 2023. De Raad staat het bestuur met raad terzijde over diens opvolging. Dit gezegd zijnde heeft de Raad een duidelijke opvatting over de invulling van de voorzittersrol.

In het verslagjaar werd de Raad gevraagd goedkeuring te verlenen aan de benoeming van de heer Seffinga en de herbenoeming van de heer Borghouts. De Raad had aanmerkingen op de gevolgde procedure en met name de informatievoorziening. De Raad beveelt aan het proces van herbenoeming te verbeteren, met name qua tijdigheid en volledigheid van de informatie. De Raad heeft ingestemd met de benoeming van de heer Seffinga en de herbenoeming van de heer Borghouts.

Aanbevelingen

- Betrek de Raad tijdig bij herbenoemingen en zorg voor een compleet dossier;
- Zorg tijdig voor adequate opvolgers van alle bestuursleden waarvan de benoemingstermijn eindigt.

Functioneren van het bestuur en cultuur en gedrag

Bevindingen

De Raad neemt waar dat het bestuur van het fonds streeft naar degelijkheid in al zijn facetten. Het bestuur communiceert open en helder met elkaar en met de fondsorganen. Er is een cultuur waarin men openstaat voor elkaars opvattingen. Er is besef dat de sector klein is en dat men voorzichtig moet zijn om belangenverstremming te voorkomen. Het registratieoverzicht in het kader van meldingen gedragscode laat zien dat bestuursleden transparant zijn naar elkaar.

De auditrapportage governanceproces sluit aan bij de bevindingen van de Raad. De inrichting en werking van de governance wordt goed beheerst.

Beleggingsbeleid

Bevindingen

Op het gebied van proces heeft de Raad een positief oordeel. Na langdurige overwegingen (zie eerdere jaarrapportages van de Raad) lijkt het vastgoedbeleid nu vorm te krijgen.

In de bijgewoonde vergadering van de BAC bleek dat er is sprake van een goede countervailing power naar CTI en dat kritische vragen gesteld worden. De informatievoorziening aan het bestuur, middels een monitoringrapportage is gestructureerd en goed van opzet. Hierdoor kan het bestuur zijn rol goed spelen.

Zoals bekend is BMO in CTI opgegaan. De Raad constateert dat met het oog op de integratie van een operational due diligence onderzoek heeft plaatsgevonden. Daar was ook de SFH Risicobeheer bij aanwezig.

De Raad constateert dat het MVB beleid is herzien. De ambitie is aangescherpt, ondermeer door onderzoek te doen naar net-zero-emissiebeleid. Ook op het gebied van landenbeleid worden stappen gezet. De gekozen benadering lijkt pragmatisch. De Raad leest dat de risico-oordelen over CTI van de sleutelfunctie vervuller risicobeheer kort maar helder zijn. Het risico is weliswaar laag, maar de Raad vraagt aandacht voor het nadrukkelijke advies om informatie in te winnen om vast te stellen of het risico goed gemonitord blijft en past binnen de beleidskaders van het fonds.

Aanbeveling

- Besteed aandacht aan het advies van de risicobeheerfunctie.

Algemene gang van zaken in het fonds en naleving Code Pensioenfondsen

Bevindingen

Het bestuur heeft in 2022 zorggedragen voor een adequate besturing van het fonds waarbij een beheerste integrale bedrijfsvoering van het fonds goed is bewaakt.

Naleving Code Pensioenfondsen

De Raad rapporteert conform de Code Pensioenfondsen over de naleving ervan door het bestuur. De Raad heeft kennisgenomen van de door het bestuur opgestelde en in de bestuursvergadering van 28 april 2023 besproken checklist. Daarin is inzichtelijk gemaakt op welke punten de Code wordt nageleefd.

1.1 Risicomanagement

Bevindingen

De Raad heeft in zijn toezichtsplan 2022 de werking van het risicomanagement als specifiek thema opgenomen. Zoals ook vorig jaar vermeld heeft het bestuur ervoor gekozen om niet het three-lines model toe te passen maar het gedachtegoed. De Raad heeft aan de hand van de notulen en notities die besproken worden in het bestuur kunnen vaststellen dat de risicobeheerfunctie is ingericht en dat risico het natuurlijk en integraal onderdeel is bij het besturen van het pensioenfonds. Er is een lid van de Raad begin 2023 als toehoorder aanwezig geweest in de IRM-commissie en hier werd het beeld bevestigd dat het risico op een natuurlijke en integraal onderdeel is in de beleidsvormingsprocessen.

De Raad vindt wel dat te weinig uit notulen blijkt wat er gedaan wordt met de uitkomst van risico-opinies. Dit is in lijn met de bevinding en daarbij behorende aanbeveling van de sleutelfunctiehouder interne audit naar aanleiding van de audit van de governance, die in 2022 is uitgevoerd. De Raad zal de opvolging van die aanbeveling volgen.

De risicorapportages, opgesteld door de vervuller Risk (financieel en niet-financieel) biedt het bestuur voldoende handvaten. Wel mist de Raad de rapportages en risico-opinies van de sleutelfunctiehouder risicobeheer; doordat deze er niet of nauwelijks zijn komt de rol van sleutelfunctiehouder zoals bedoeld in wetgeving te weinig tot zijn recht.

In 2022 heeft de pensioenadministrateur Appel Pensioenuitvoering BV de pensioenbeheer-activiteiten van Centric Pension and Insurance Solution (Centric) overgenomen. Het bestuur heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de kwaliteit van de nieuwe pensioenadministrateur aan de hand van het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds en heeft op grond daarvan besloten akkoord te gaan met de overname. Het pensioenfonds is gelijk betrokken bij het interne audit plan van Appel en kan op basis van de audits de verbeterpunten voor de pensioenadministrateur monitoren en waar nodig vragen stellen te stellen. Verder is het een belangrijk aspect dat het onderliggende pensioenadministratiesysteem hetzelfde is gebleven.

Er wordt jaarlijks een auditplan vastgesteld. De sleutelfunctiehouder interne audit rapporteert twee keer per jaar over de voortgang van het jaarplan en de uitkomsten van de werkzaamheden van het bestuur. De rapportages geven een goed inzicht van de uitkomsten van de audits en de wijze hoe het bestuur met de bevindingen omgaat. De Raad heeft vastgesteld dat het bestuur de aanbeveling opvolgt en monitort. Wanneer een aanbeveling niet of deels worden opgevolgd wordt dit onderbouwd.

In 2022 is het onderwerp data-kwaliteit een belangrijk onderwerp geweest voor bestuur zeker in relatie met de overname van Centric door Appel. De Raad zal dit onderwerp in 2023 blijven volgen. De Raad acht het van belang dat er een stevig datakwaliteitsbeleid is en heeft geconstateerd dat het in 2020 opgestelde datakwaliteitsbeleid verder kan worden door ontwikkeld.

De Raad beveelt aan het datakwaliteitsbeleid te toetsen aan de huidige inzichten en ervaringen en daar waar nodig aan te passen.

De Raad heeft vastgesteld dat het risicobeheer doeltreffend en voldoende geïntegreerd is in de organisatiestructuur, de besluitvormingsprocessen en volgt de werking van het risicobeheer.

Aanbevelingen

- De Raad beveelt aan het datakwaliteitsbeleid te toetsen aan de huidige inzichten en ervaringen en daar waar nodig aan te passen.
- De Raad beveelt de sleutelfunctiehouder risicobeheer aan om periodieke rapportages te maken waarin de rol die hij vervult naar voren komt en bij bestuursbesluiten wanneer relevant risico-opinies te maken.

Evenwichtige belangenafweging

Bevindingen

Met betrekking tot evenwichtige belangenafweging zijn premie, opbouwpercentage en indexatie ieder jaar weer belangrijke onderwerpen. Ook in de besluitvorming rond het nieuwe pensioenstelsel is een afgewogen, transparante en aantoonbare evenwichtige belangenafweging zeer van belang. De Raad heeft aan de hand van de vergaderstukken kunnen vaststellen dat het bestuur zich richt naar het belang van het fonds als geheel. De Raad kan zich vinden in de conclusie van de sleutelfunctiehouder interne audit dat de evenwichtige belangenafweging is sterk (geïmplementeerd en periodiek geëvalueerd) ingebed in het besluitvormingsproces. Het heeft altijd een plek in de besluitvorming. De Raad is evenals de sleutelfunctiehouder interne audit van mening dat dit beter tot zijn recht kan komen in de notulen van de bestuursvergaderingen. De Raad zal de opvolging van de aanbeveling hierover van sleutelfunctiehouder volgen.

Communicatie en transparantie

Bevindingen

De Raad heeft kennisgenomen van het nieuwe communicatiebeleidsplan. De doelen voor 2023 zijn beschreven in brede termen (a. behouden en vergroten van vertrouwen, b. aanzetten tot actie en c. werken aan pensioenkennis en bewustzijn). Het operationeel maken van de doelen is echter niet concreet beschreven, waardoor de beoogde doelen uit zicht kunnen raken.

Aanbeveling

- De Raad beveelt aan de operationalisering van de doelen nader uit te werken;

Opvolging eerdere aanbevelingen van de raad van toezicht

Bevindingen

Door de Raad zijn het afgelopen jaar een aantal aanbevelingen gedaan.

De aanbeveling om in de bestuursvergaderingen zorg te dragen voor een meer eenduidige wijze van terugkoppeling vanuit de commissies met een heldere advies- dan wel beslisnotitie daar waar nodig, is overgenomen. Er wordt gewerkt met duidelijke voorleggers met een advies vanuit de commissies voor het bestuur.

De aanbeveling om de vastgoedbeleggingen ook onder het fiduciaire mandaat van BMO/CTI onder te brengen had betrekking op het feit dat naast het contract met SAREF ook door CTI een stuk fiduciair beheer van vastgoed wordt uitgevoerd. Inmiddels wordt de risicoreview op de rapportages van SAREF door CTI uitgevoerd en neemt CTI deel aan de diverse participantenvergaderingen van de portefeuille ondergebracht bij SAREF; de fiduciaire uitbreiding wordt verwerkt in de overeenkomst met CTI.

De aanbeveling om periodiek een risicoanalyse t.a.v. de uitvoering van de pensioenadministratie te maken was gemaakt in verband met de verhoogde aandacht voor de pensioenuitvoering door Centric. Het contract voor de pensioenuitvoering is inmiddels overgenomen door Appel Pensioenuitvoering.

De Raad heeft gevraagd op de hoogte te worden gehouden van de genomen en te nemen stappen bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De Raad is door het bestuur geïnformeerd en uitgenodigd voor een gezamenlijke sessie van de projectgroep met alle stakeholders.

De aanbeveling om de resultaten van het deelnemersonderzoek mee te nemen bij de vernieuwing van de website is opgevolgd en heeft geleid tot minder inhoudelijke vragen bij het klantcontactcenter.

4.3 Verklaring inzake goedkeuring van het bestuursverslag en de jaarrekening

De raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie verklaart, conform het gestelde in artikel 6, lid 7 van het Reglement van de raad van toezicht, goedkeuring te verlenen aan het besluit tot vaststelling van het bestuursverslag 2022 en de jaarrekening 2022.

4.4 Reactie bestuur

Naar aanleiding van de rapportage van de raad van toezicht is onderstaand de reactie van het bestuur.

Het positieve algemeen oordeel van de raad van toezicht wordt door het bestuur erg gewaardeerd.

Het bestuur heeft kennisgenomen van de aanbevelingen en bevindingen die de raad van toezicht in haar rapportage heeft gegeven. De aanbevelingen worden door het bestuur ter harte genomen en zijn voor een deel reeds opgepakt.

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor de rol die zij in het verslagjaar heeft vervuld en is erkentelijk voor hun inspanningen.

5 Verantwoordingsorgaan

5.1 Verslag 2022

5.1.1 Algemeen

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede de beleidskeuzes voor de toekomst.

Het verantwoordingsorgaan legt zijn oordeel tenminste één maal per jaar schriftelijk vast.

Het verantwoordingsorgaan heeft een adviesrecht ten aanzien van:

- a. het beleid inzake beloningen.
- b. de vorm en inrichting van het intern toezicht.
- c. de profielschets voor leden van de raad van toezicht.
- d. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure.
- e. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid.
- f. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds.
- g. liquidatie, fusie of splitsing van het fonds.
- h. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst.
- i. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
- j. de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan.

5.1.2 Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan werd eind 2022 gevormd door:

naam	vertegenwoordigt	begin zittingstermijn	eind huidige zittingstermijn	
Anton Rijkers (plv. voorzitter)	Betonhuis - werkgevers	01-07-2014	30-06-2026	einde termijn
Arend van den Burg	CNV - werkenden	01-07-2014	30-06-2025	einde termijn
Jan van Mulligen	PCOB - gepensioneerden	01-07-2014	30-06-2024	einde termijn
Jac Beerens	FNV - werkenden	01-07-2022	30-06-2026	herbenoembaar
Job Basting	FNV - werkenden	01-07-2021	30-06-2025	herbenoembaar
Wim van der Linden (voorzitter)	ANBO - gepensioneerden	01-07-2014	30-06-2025	einde termijn
Wout Pieterse	gepensioneerden	01-07-2014	30-06-2025	einde termijn

In 2022 liep de zittingstermijn af van Bert Bodelier als vertegenwoordiger van de werkenden voor De Unie en voor Anton Rijkers als vertegenwoordiger van de werkgevers. Aangezien De Unie geen CAO-partij meer is hebben het CNV en het FNV een andere kandidaat voorgesteld. Deze kandidaat is door het bestuur benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan. Het betonhuis heeft Anton Rijkers weer voorgedragen als vertegenwoordiger van de werkgevers en Anton is door het bestuur benoemd voor zijn laatste termijn.

5.1.3 Werkzaamheden in 2022

Aan het begin van 2022 heeft het verantwoordingsorgaan afspraken gemaakt in een Plan van Aanpak over de agenda voor 2022 met de daarbij behorende activiteiten en begroting. Het bestuur heeft zich hierin kunnen vinden en heeft de begroting goedgekeurd.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2022 vier keer vergaderd. Twee maal met gedeeltelijke aanwezigheid van bestuursleden en tweemaal zonder aanwezigheid van bestuursleden. Tevens heeft het verantwoordingsorgaan twee maal vergaderd met de raad van toezicht.

Het verantwoordingsorgaan heeft twee maal een studiemiddag gehad en één complete studiedag.

Bij de eerste studiemiddag heeft het verantwoordingsorgaan zich laten voorlichten door de sleutelfunctiehouder interne audit over zijn activiteiten voor ons fonds en zijn rapportages.

De tweede studiemiddag is besteed aan het papierloos vergaderen. Een medewerker van het bedrijf dat ons fonds hiermee assisteert heeft de mogelijkheden van papierloos vergaderen uitgelegd. Onze actuaris heeft in de tweede studiemiddag het verantwoordingsorgaan uitgelegd welke factoren meespelen bij het bepalen van het opbouwpercentage. De complete studiedag is besteed aan uitleg door onze actuaris betreffende het komende nieuwe pensioenstelsel.

Het bestuur heeft een werkgroep ingesteld inzake de invoering van het Pensioenakkoord (NPC) en deze werkgroep heeft zijn activiteiten een aantal keren in een dagdeel tezamen aan het bestuur, de raad van toezicht, verantwoordingsorgaan en CAO-partijen toegelicht.

De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter van het verantwoordingsorgaan hebben tweemaal overleg gehad met de voorzitter en de secretaris van het bestuur en de voorzitter van de raad van toezicht.

Een lid van het verantwoordingsorgaan heeft een vergadering van het bestuur bijgewoond.

Een paar leden van het verantwoordingsorgaan hebben aan de webinars van de Pensioenfederatie en het overleg in Bunnik deelgenomen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2022 het bestuur een aantal keren van advies voorzien. Deze adviezen betroffen:

- Het toevoegen van een indexatie op de beloning van bestuurders, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan. De beloningen zijn afgeleid van de bedragen genoemd in de Wet Normering Topinkomens. De indexatie volgt de verhogingen van de bedragen in die wet, wel met een maximum van 3 %.
- Het jaarverslag 2021.
- De premiestelling voor 2023.

Behoudens diverse kleine opmerkingen gaf het verantwoordingsorgaan op alle items een positief advies en de gemaakte opmerkingen zijn door het bestuur in de diverse documenten verwerkt.

Het verantwoordingsorgaan heeft 2 speerpuntengroepen, één betreffende communicatie en één betreffende financiën.

De speerpuntengroep communicatie heeft in samenwerking met de communicatie adviseur van de pensioenuitvoerder een artikel geschreven in ons blad "Voor nu en later". Tevens is door de speerpuntengroep extra aandacht besteed aan de interne informatie en de informatie op de website van het fonds. Opmerkingen van het verantwoordingsorgaan betreffende de website zijn allemaal verwerkt.

De speerpuntengroep financiën heeft van een 50-tal pensioenfondsen, hoofdzakelijk bedrijfstakpensioenfondsen, uit hun jaarverslagen 2021 de uitvoerings- en beleggingskosten per deelnemer gehaald en dit vergeleken met de uitvoerings- en beleggingskosten van ons fonds. Ons fonds zat wat betreft kosten in 2021 ruimschoots onder het gemiddelde van de ca. 50 andere fondsen.

Een lid van de raad van toezicht heeft aangegeven per 1 april 2022 zijn lidmaatschap te willen beëindigen en eind 2022 liep de zittingstermijn van een ander lid van de raad van toezicht af. Het verantwoordingsorgaan heeft samen met de raad van toezicht twee maal een selectiecommissie gevormd en deze commissie heeft na diverse gesprekken met potentiële kandidaten een voordracht gedaan aan het bestuur om de nieuwe leden van de raad van toezicht te benoemen. Het bestuur heeft deze voordrachten overgenomen en van de Nederlandse Bank zijn goedkeuringen verkregen. De nieuwe leden van de raad van toezicht zijn vervolgens door het bestuur benoemd.

Het verantwoordingsorgaan heeft een zelfevaluatie gehouden.

5.1.4 Bestuur

Ondersteund door waarnemingen van de raad van toezicht concludeert het verantwoordingsorgaan dat het bestuur zich professioneel en volwassen naar elkaar opstelt, dat het bestuur de materie beheerst, de ontwikkelingen overziet, over passende deskundigheid beschikt en voldoende tegenwicht biedt aan externe deskundigen, adviseurs en uitvoerders. Er is een goede aandacht voor individueel functioneren en zelfevaluatie.

Het verantwoordingsorgaan leest de verslagen van de bestuursvergaderingen en heeft diverse keren overleg met het bestuur en kan concluderen dat ons fonds goed bestuurd wordt.

Door het bestuur werd het verantwoordingsorgaan direct ingelicht over het feit dat onze vorige pensioenuitvoerder zijn activiteiten wilde overdragen aan een andere pensioenuitvoerder. Het bestuur heeft naar de mening van het verantwoordingsorgaan de adequate stappen genomen om de overdracht in goede banen te leiden en wij zijn tevreden dat de overdracht zonder noemenswaardige problemen is geschied.

5.1.5 Raad van Toezicht

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van de rapportage van de raad van toezicht over 2022 en de in de rapportage vermelde aanbevelingen. Het verantwoordingsorgaan kan zich vinden in deze aanbevelingen.

5.1.6 Evenwichtige belangenbehartiging

Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat het bestuur zich richt op evenwichtige afweging van de belangen van alle belanghebbenden. Het bestuur heeft aandacht voor vastleggen van afwegingen en conclusies over evenwichtige belangenafweging. De gevolgen van het beleid voor de evenwichtige belangenafweging worden regelmatig met betrokken partijen besproken.

5.1.7 Beleggingsbeleid en dekkingsgraad

Het verantwoordingsorgaan heeft helaas moeten constateren dat het vermogen van ons fonds in 2022 fors gedaald is. Het uitgevoerde beleggingsbeleid was niet bestand tegen de grote terugval van de financiële markten. Gelukkig is in 2022 de rente gestegen waardoor de verplichtingen ook daalden. Met 2 indexaties erin verwerkt is de actuele dekkingsgraad gedaald van ultimo 2021 114,0 naar ultimo 2022 108,5 %. De beleidsdekkingsgraad steeg van 110,0 % naar 112,4 % ultimo 2022.

5.1.8 Premie

De cao-partijen hebben eind 2022 een voorstel gedaan betreffende de premie en de opbouw voor 2023. Het voorstel hield in een verhoging van de pensioenpremie naar 19,2 % van de loonsom, terwijl het opbouwpercentage 1,644 % bleef. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover positief geadviseerd.

5.1.9 Toeslag

Aangezien volgens nieuwe wetgeving al een toeslag mag worden verleend als de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 105% en de CAO partijen een voorgenomen besluit hebben kenbaar gemaakt dat zij gebruik willen maken van het nieuwe pensioenstelsel, heeft het bestuur besloten een indexatie per 1 januari 2022 en per 1 januari 2023 toe te passen. De pensioen en opgebouwde rechten zijn per 1 oktober 2022 2,01 % verhoogd en per 1 januari 2023 2,5 %. Hoewel het verantwoordingsorgaan over deze indexaties geen adviesrecht heeft, heeft het verantwoordingsorgaan wel het bestuur medegedeeld dat deze indexaties door het verantwoordingsorgaan worden ondersteund.

5.1.10 Risicobeheersing

Het risicobeheersingsproces is naar de mening van het verantwoordingsorgaan adequaat ingericht. De commissie IRM (Integraal Risico Management) van het bestuur heeft een beleidsplan opgesteld en het bestuur voert dit geplande beleid naar behoren uit. Het verantwoordingsorgaan is tijdens de overleggen met het bestuur voldoende geïnformeerd inzake de risicobeheersing.

5.1.11 Communicatiebeleid

In 2022 hebben de deelnemers van het fonds een aantal keren het fondsblad "Voor nu en later" ontvangen. Tevens zijn er op de website diverse berichten geplaatst. Het fonds wil zoveel mogelijk digitaal (gaan) communiceren met de deelnemers en heeft aan elke deelnemer zijn of haar e-mailadres gevraagd. Toch zullen volgens het verantwoordingsorgaan de door de wet vereisten mededelingen aan de deelnemers op papier aan de deelnemers moeten worden verstrekt aangezien niet iedereen digitaal kan of wil communiceren.

De website van ons fonds wordt door het verantwoordingsorgaan kritisch gevolgd en daar waar nodig voorzien van opmerkingen of aanbevelingen. De website is in 2022 vernieuwd en zal, mede na opmerkingen van het verantwoordingsorgaan worden geoptimaliseerd.

5.1.12 Toekomst

Momenteel wordt het pensioenakkoord uitgewerkt. Het verantwoordingsorgaan kan zich goed vinden in het besluit van het bestuur om een (externe) projectleider aan te stellen om de veranderingen die het pensioenakkoord gaat geven bij ons fonds te implementeren. Diverse keuzes zullen gemaakt moeten worden, b.v. welk pensioencontract en hoe het vermogen van ons fonds te verdelen in eigen potjes. Het verantwoordingsorgaan neemt deel aan de sessies waarin de werkgroep "invoering pensioenakkoord" zijn bezigheden toelicht.

5.2 Oordeel 2022

Het verantwoordingsorgaan is van oordeel dat het bestuur in het jaar 2022 op evenwichtige wijze is omgegaan met de belangen van alle belanghebbenden en de juiste beleidskeuzes heeft gemaakt voor de toekomst. De pensioenregeling is ook in 2022 op een juiste manier uitgevoerd.

Tevens is het verantwoordingsorgaan van mening dat de raad van toezicht zijn taken en bevoegdheden correct heeft uitgevoerd en kan het verantwoordingsorgaan zich vinden in de bevindingen en aanbevelingen welke de raad van toezicht verwoordt heeft in zijn jaarrapportage 2022.

Het verantwoordingsorgaan dankt het bestuur en de raad van toezicht voor de open en constructieve samenwerking en spreekt zijn waardering uit voor de werkzaamheden die verzet zijn in 2022. Het verantwoordingsorgaan zet deze samenwerking graag op dezelfde wijze voort in 2023 en volgende jaren.

5.3 Reactie bestuur

Naar aanleiding van het oordeel van het verantwoordingsorgaan is onderstaand de reactie van het bestuur.

Het bestuur constateert met genoegen dat het verantwoordingsorgaan concludeert dat het bestuur de belangen op evenwichtige wijze afweegt en dat de bestuurlijke processen bij het Bpf Beton verantwoord zijn ingericht en naar behoren worden uitgevoerd.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de werkzaamheden die zij gedaan heeft en heeft deze dankzegging ook expliciet uitgesproken in de gezamenlijke overlegvergadering op 26 mei 2023. In deze vergadering heeft het verantwoordingsorgaan haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen gestructureerd teruggekoppeld en nader toegelicht.

6 Slotwoord

In het jaar 2022 kwamen de bestuursleden, de leden van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht weer fysiek bijeen, nadat de maatregelen als gevolg van de corona pandemie weer werden versoepeld en ingetrokken. Naast de fysieke bijeenkomsten heeft het online vergaderen een vaste plaats gekregen, met name voor kortdurende overleggen.

In dit jaarverslag is veel aandacht besteed aan de financiële positie en de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel. Ook in 2023 zullen deze twee thema's veel aandacht vragen. Het voorbereiden op het nieuwe stelsel zal steeds concreter gaan worden. De door het bestuur en cao-partijen gevormde projectgroep zal hierin het voortouw nemen.

Onder meer via de website en nieuwsbrieven houdt het bestuur de werkgevers, (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en overige belanghebbenden goed op de hoogte van de ontwikkelingen..

Begin december 2022 bereikten cao-partijen een akkoord over de premiestelling voor 2023. De premie werd verlaagd naar 19,2% van de salarissom en het opbouwpercentage werd op 1,644% gehandhaafd. In 2023 zetten bestuur en cao-partijen de gesprekken op dezelfde voet voort.

Het bestuur bedankt hierbij alle medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, de vermogensbeheerders en de externe partijen (privacy officer, sleutelfunctie vervullers risicobeheer, interne audit en actuariaat, onafhankelijke accountant en actuarissen) voor de medewerking aan het handhaven van het bovengenoemde doel, wat dit jaar met de nodige inspanningen gepaard is gegaan.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie
Amsterdam, 23 juni 2023

De heer G.W. van der Peijl (voorzitter)
De heer D.P. Slob (secretaris)
De heer S.J.H. Borghouts (bestuurslid)
Mevrouw A. Houtman (bestuurslid)
De heer H.A. Kempen (bestuurslid)
De heer M. de Jong (bestuurslid)
De heer G.J. Seffinga (bestuurslid)

7 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie statutair gevestigd te Amsterdam de jaarrekening over boekjaar 2022 eindigend op 31 december 2022. In hoofdstuk 8 Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de onafhankelijke accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

7.1 Balans per 31 december

(* € 1.000)	Ref.*	31 december 2022		31 december 2021	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Beleggingen voor risico pensioenfond	7.4.1				
Vastgoedbeleggingen		101.492		109.370	
Aandelen		241.963		462.336	
Vastrentende waarden		594.836		760.791	
Derivaten		66.317		156.212	
Overige beleggingen		<u>111.019</u>		<u>-49.753</u>	
			1.115.627		1.438.956
Vorderingen en overlopende activa	7.4.2		4.765		4.408
Overige activa	7.4.3		3.625		3.055
Totaal activa			<u>1.124.018</u>		<u>1.446.419</u>

(* € 1.000)	Ref.*	31 december 2022		31 december 2021	
		€	€	€	€
PASSIVA					
Stichtingskapitaal en reserves	7.4.4		77.614		174.469
Technische voorzieningen	7.4.5				
Voorziening pensioenverplichting		912.524		1.247.961	
Overige technische voorziening		<u>24</u>		<u>22</u>	
			912.548		1.247.983
Overige schulden en overlopende passiva	7.4.6		133.855		23.967
Totaal passiva			<u>1.124.018</u>		<u>1.446.419</u>

* De nummering verwijst naar de toelichting

Dekkingsgraad op basis van FTK	%	%
Actuele dekkingsgraad	108,5	114,0
Beleidsdekkingsgraad	112,4	110,0

Staat van baten en lasten

(* € 1.000)	Ref.*	2022		2021	
		€	€	€	€
BATEN					
Premiebijdragen	7.5.1		54.677		48.316
Beleggingsopbrengsten	7.5.2		-456.890		15.755
Overige baten	7.5.3		-		55
			<u>-402.213</u>		<u>64.126</u>
LASTEN					
Pensioenuitkeringen	7.5.3		19.097		17.794
Pensioenuitvoeringskosten	7.5.4		2.519		2.384
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	7.5.5				
Pensioenopbouw		57.435		57.779	
Toeslagverlening		47.052		-	
Rentetoevoeging		-6.275		-7.202	
Onttrekking pensioenuitkeringen en uitvoeringskosten		-18.154		-16.868	
Reguliere RTS		-415.284		-94.495	
Actuariële uitgangspunten		6.945		-318	
Overdracht van rechten		-8.151		1.946	
Overige mutaties		995		-1.117	
			<u>-335.437</u>	<u>-60.275</u>	
Mutatie overige technische voorziening	7.5.6		2		2
Saldo overdracht van rechten	7.5.7		8.461		-2.225
			<u>-305.358</u>	<u>-42.320</u>	
Saldo van baten en lasten			<u>-96.855</u>	<u>106.446</u>	

* De nummering verwijst naar de toelichting

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Algemene reserve	-43.595	107.460
Solvabiliteitsreserve	-53.260	-1.014
	<u>-96.855</u>	<u>106.446</u>

7.2 Kasstroomoverzicht

(* € 1.000)	2022		2021	
	€	€	€	€
Kasstroom uit pensioenactiviteiten				
Ontvangen premies	54.327		47.581	
Ontvangen w aardeoverdrachten	4.031		3.329	
Betaalde pensioenuitkeringen	-19.090		-17.765	
Betaalde w aardeoverdrachten	-11.889		-1.172	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-2.539		-2.319	
Overige baten en lasten	-		55	
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten		24.840		29.709
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	1.234.333		471.536	
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	11.051		10.980	
Aankopen beleggingen	-1.267.197		-510.079	
Overige ontvangsten en uitgaven inzake belgggingen	1.274		810	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-3.731		-3.845	
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-24.270		-30.598
Mutatie liquide middelen		570		-889
Stand 1 januari		3.055		3.944
Mutatie liquide middelen		570		-889
Stand 31 december		3.625		3.055

7.3 Algemene toelichting

7.3.1 Inleiding

Het doel van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41199582, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna het 'fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van het fonds.

Het vestigingsadres is Laan van Oversteen 20, 2289 CX, Rijswijk.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 16 juni 2023 de jaarrekening 2022 opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

7.3.2 Schattingswijzingen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van

Met ingang van boekjaar 2022 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de prognosetafel AG2022 zoals gepubliceerd door het Actuariel Genootschap (AG). De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte.

De wijziging van de prognosetafel AG2020 naar de prognosetafel AG2022 heeft geleid tot een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 7.479. De dekkingsgraad neemt hierdoor af met 0,68%.

De correctie voor ervaringssterfte heeft geleid tot een verhoging van € 782. De dekkingsgraad neemt hierdoor af met 0,07%.

De opslag voor de dekking van wezenpensioen van de technische voorzieningen voor latent partnerschap is gewijzigd van 2% naar 1%.

De correctie voor de opslag voor wezenpensioen heeft geleid tot een verlaging van € 1.316. De dekkingsgraad neemt hierdoor toe met 0,12%.

Deze wijzigingen zijn bepaald per 31 december 2022 en het resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als "Wijzigingen actuariële uitgangspunten" in het verslagjaar 2022 verantwoord.

7.3.3 Algemene grondslagen

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is.

Waardering van een actief of een verplichting

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
USD	1,07	1,14
GBP	0,89	0,84
CHF	0,99	1,04
JPY	140,81	130,96

7.3.4 Specifieke grondslagen

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Reële waarde

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per 31 december van het boekjaar. Voor niet-beursgenoteerde participaties en deelnemingen in onroerende zakenmaatschappijen is dit de berekende intrinsieke waarde die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

De reële waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen worden gewaardeerd op basis van de door de onderliggende vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de beheerder ter beschikking staan. Overige vermogensbestanddelen van het fonds worden gewaardeerd volgens algemeen aanvaarde verslaggevingsgrondslagen.

Aandelen

De reële waarde van niet-beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende marktrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

Participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de actuele waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de contante waarde van de met vervroegde aflossing aangepaste kasstromen, verdisconteerd tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden inclusief eventuele opslagen behorende bij het risicoprofiel van de leningen.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen. Renteswaps worden gewaardeerd op basis van de verdisconteerde kasstromen tegen de zero-coupon swaprentecurve (EURIBOR). Creditposities in derivaten worden separaat verantwoord onder de overige schulden.

Overige beleggingen

De reële waarde van niet-beursgenoteerde participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Hieronder worden de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de solvabiliteitsreserve op het gewenste niveau is gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Solvabiliteitsreserve

De hoogte van de Solvabiliteitsreserve is gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen berekend op basis van het standaardmodel van DNB.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december:

Overlevingstafel en ervaringssterfte

De voorziening ultimo jaar is berekend op basis van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022, startkolom 2023 (2021: Prognosetafel AG2020, startkolom 2022). De sterftekansen zijn gecorrigeerd voor het verschil tussen de gehele Nederlandse bevolking en de deelnemerspopulatie van het pensioenfonds door gebruik te maken van fondsspecifieke correctiefactoren, berekend op basis van het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2022. De overlevingskansen van de kinderen aan wie een wezenpensioen wordt uitgekeerd worden op één gesteld (geen sterfte).

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt uitgegaan van de partnerfrequentie zoals opgenomen in de tabel WTW-2022. De partnerfrequentie wordt op de pensioendatum op 100% verondersteld. Na de pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioenen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

Ter dekking van nog niet ingegaan wezenpensioen wordt de voorziening voor het latente partnerpensioen voor deelnemers die nog niet gepensioneerd zijn met 2% verhoogd.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Ter dekking van toekomstige administratiekosten is een voorziening administratiekosten opgenomen. Deze voorziening bedraagt 3,5% (2021: 3,5%) van de totale netto voorziening pensioenverplichtingen.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

De technische voorzieningen voor de premievrijgestelde aanspraken van arbeidsongeschikte deelnemers worden bepaald als de contante waarde van de toekomstig op te bouwen aanspraken.

Voorziening voor het risico van premievrijstelling

Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door de invaliditeitsopslag uit de premie van de afgelopen twee jaar te nemen.

Niet opgevraagd pensioen

Voor ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt er gereserveerd alsof het pensioen is ingegaan. Daarnaast wordt de som van de niet gedane uitkeringen gereserveerd. Wanneer er vijf jaar na de beoogde pensioenleeftijd voor de verzekerde nog steeds sprake is van niet opgevraagd pensioen, valt de voorziening van de verzekerde vrij (dit betreft zowel de vervallen als de toekomstige termijnen). Periodiek wordt de reservering voor niet opgevraagd pensioen getoetst.

Overige technische voorziening

Onder het hoofd 'Overige technische voorziening' worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening. Het betreft hier voorziening gemoedsbezwaarden.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de voorlopige loonsomopgaven van de werkgevers, tenzij definitieve loonsomopgaven al zijn verwerkt in dat boekjaar.

Beleggingsresultaten

Directe en indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsresultaten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsresultaten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De kosten worden gerapporteerd inclusief BTW.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking uit technische voorziening voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode. In 2022 wordt 3,5% (2021: 3,5%) van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 3,5% (2021: 3,5%) van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging rentetermijnstructuur

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële uitgangspunten heeft betrekking op de aanpassing van de sterftetafels. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting in de grondslagen inzake schattingswijzigingen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

7.3.5 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten. Onder geldmiddelen wordt conform de definitie in RJ 360 verstaan de kasmiddelen, de tegoeden op bankrekeningen, wissels en cheques, direct opeisbare deposito's en op korte termijn zeer liquide activa (beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen).

7.4 Toelichting op de Balans

7.4.1 Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

(* € 1.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vast-rentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per						
1 januari 2021	98.382	448.006	721.228	209.217	-107.045	1.369.788
Aankopen	11.348	19.890	404.259	17.192	57.390	510.079
Verkopen	-11.930	-107.040	-342.753	-9.813	-	-471.536
Herw aardering	11.727	101.480	-21.388	-83.199	-	8.620
Overige mutaties	-157	-	-555	-	-98	-810
Stand per						
31 december 2021	109.370	462.336	760.791	133.397	-49.753	1.416.141
Bij: Derivaten met een negatieve waarde						22.815
Stand per						
31 december 2021						1.438.956
Aankopen	2.480	21.485	1.039.290	43.055	160.887	1.267.197
Verkopen	-3.296	-185.850	-1.041.692	-3.495	-	-1.234.333
Herw aardering	-5.869	-56.008	-163.557	-238.776	-	-464.210
Overige mutaties	-1.193	-	4	-	-115	-1.304
Stand per						
31 december 2022	101.492	241.963	594.836	-65.819	111.019	983.491
Bij: Derivaten met een negatieve waarde						132.136
Stand per						
31 december 2022						1.115.627

Het fonds belegt zowel in 2022 als in 2021 niet in premiebijdragende ondernemingen. Zowel ultimo 2022 als ultimo 2021 heeft het fonds geen beleggingen uitgeleend en heeft het fonds geen andere constructies waarbij de beleggingen niet ter directe beschikking van het fonds staan.

In de beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van derivaten, er is sprake van collateral management. Ultimo 2022 bedraagt het in de beleggingsfondsen ontvangen collateral € 0 (2021: € 345) en het betaalde collateral € 21 (2021: € 0).

Voor directe beleggingen in derivaten is onderpand betaald in de vorm van staatsobligaties Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië ter waarde van € 37.753 (2021: ontvangen € 26.876).

Derivaten met een negatieve waarde zijn evenals vorig jaar verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Reële waarde

Schattingen en oordelen

Afgezien van de beleggingsvorderingen, -schulden en liquide middelen zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor een deel van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van verschillende waarderingsmodellen, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Gehanteerde waarderingsystematiek op basis van Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, richtlijn 290

(* € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2022	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	-	-	101.492	101.492
Aandelen	-	-	241.963	241.963
Vastrentende waarden	212.404	118.096	264.336	594.836
Derivaten	-	-65.819	-	-65.819
Overige beleggingen	-	-	111.019	111.019
	212.404	52.277	718.810	983.491

(* € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Actief per 31 december 2021	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	-	-	109.370	109.370
Aandelen	-	-	462.336	462.336
Vastrentende waarden	288.632	129.488	342.671	760.791
Derivaten	-	133.397	-	133.397
Overige beleggingen	-	-	-49.753	-49.753
	288.632	262.885	864.624	1.416.141

Schatting van reële waarde

Vastgoedbeleggingen

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van 'andere methode' betreft indirect vastgoed. Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde per 31 december van het boekjaar. Voor niet-beursgenoteerde participaties en deelnemingen in onroerende zakenmaatschappijen is dit de berekende intrinsieke waarde die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Aandelen

Van de belegde waarde in aandelen staat de waarde van aandelenfondsen opgenomen als vastgesteld op basis van 'andere methode'. Aandelenfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

Het deel van de vastrentende waarden dat is opgenomen op basis van "genoteerde marktprijzen" betreft vooral staatsobligaties. Onder "NCW berekeningen" zijn de hypotheeklen opgenomen waar bij de schatting van de reële waarde van hypotheeklen wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen. Onder "andere methode" zijn de obligatiebeleggingsfondsen opgenomen die worden gewaardeerd tegen berekende intrinsieke waarde.

Derivaten

Bij de schatting van de reële waarde van derivaten wordt uitgegaan van verwachte toekomstige kasstromen.

Overige beleggingen

Onder "andere methode" zijn de liquide middelen met betrekking tot beleggingsactiviteiten, beleggingsdebiteuren en -crediteuren verantwoord.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Indirect vastgoed	101.245	107.930
Beleggingsdebiteuren vastgoed	247	1.440
Stand per 31 december	101.492	109.370

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Aandelenbeleggingsfondsen	241.963	462.336
Stand per 31 december	241.963	462.336

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Directe vastrentende waardenbeleggingen:		
Staatsobligaties (beursgenoteerd)	212.404	288.632
Hypotheken	118.078	129.451
Leningen op schuldbekentenis	18	37
	<u>330.500</u>	<u>418.120</u>
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligatiebeleggingsfondsen	263.673	341.518
	<u>263.673</u>	<u>341.518</u>
Overige		
Beleggingsdebiteuren vastrentende waarden	663	1.153
	<u>663</u>	<u>1.153</u>
Stand per 31 december	594.836	760.791

Derivaten

De derivaten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Rente derivaten	-69.687	133.463
Valuta derivaten	4.322	76
Overige derivaten	-454	-142
Stand per 31 december	-65.819	133.397

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico en het renterisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps wordt de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloed.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2022:

Type contract	Contract- omvang €	Actuele waarde activa €	Actuele waarde passiva €
Interest rate sw aps	612.230	61.636	131.323
Valuta derivaten	226.099	4.680	358
Futures	22.272	-	455
	860.601	66.316	132.136

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2021:

Type contract	Contract- omvang €	Actuele waarde activa €	Actuele waarde passiva €
Interest rate sw aps	287.696	155.408	21.945
Valuta derivaten	418.167	804	728
Futures	18.697	-	142
	724.560	156.212	22.815

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2022 €	31-12-2021 €
Liquide middelen	110.677	-50.210
Beleggingsdebiteuren	342	457
Stand per 31 december	111.019	-49.753

De liquide middelen bestaan uit kasmiddelen en de negatieve contraboeking variation margin. BPF Beton maakt binnen de LDI beleggingen gebruik van Central Cleared Interest Rate Swaps (CC IRS). Dagelijks wordt de waardemutatie van de CC IRS afgerekend met de tegenpartij (variation margin).

Door het pensioenfonds wordt niet belegd in premiebijdragende (aangesloten) ondernemingen.

7.4.2 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(* € 1.000)	31-12-2022 €	31-12-2021 €
Vorderingen op werkgevers	4.753	4.402
Vorderingen op deelnemers	5	6
Overige vorderingen	7	-
Stand per 31 december	4.765	4.408

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Nadere specificatie 'Vorderingen op werkgevers'

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Werkgevers	4.782	4.459
Voorziening dubieuze debiteuren	-29	-57
Stand per 31 december	4.753	4.402

In 2022 is een bedrag van € 28 onttrokken van de voorziening (2021: € 17). Er werd een bedrag van € 35 als oninbaar afgeschreven (2021: € 0).

7.4.3 Overige activa

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Liquide middelen	3.625	3.055
Stand per 31 december	3.625	3.055

Er zijn evenals vorig jaar geen kredietfaciliteiten.

7.4.4 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2022

(* € 1.000)	Solvabiliteits-reserve	Algemene reserve	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari	200.224	-25.755	174.469
Resultaat boekjaar	-53.260	-43.595	-96.855
Stand per 31 december 2022	146.964	-69.350	77.614

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2021

(* € 1.000)	Solvabiliteits-reserve	Algemene reserve	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari	201.238	-133.215	68.023
Resultaat boekjaar	-1.014	107.460	106.446
Stand per 31 december 2021	200.224	-25.755	174.469

Solvabiliteit

(* € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
	€	%	€	%
Aanwezig vermogen	990.138	108,5	1.422.430	114,0
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	912.524	100,0	1.247.961	100,0
Eigen vermogen	77.614	8,5	174.469	14,0
Af: vereist eigen vermogen	146.964	16,1	200.224	16,0
Vrij vermogen	-69.350	-7,6	-25.755	-2,0
Minimaal vereist eigen vermogen	40.059	4,4	55.309	4,4
Actuele dekkingsgraad		108,5		114,0
Beleidsdekkingsgraad		112,4		110,0

Herstelplan

Per 1 januari 2022 was de beleidsdekkingsgraad 110,0% en lag daarmee onder het vereist eigen vermogen. Er is sprake van een dekkingstekort waardoor het fonds verplicht was om op uiterlijk 31 maart 2022 een herstelplan in te dienen bij DNB. Het fonds heeft op 30 maart 2022 het herstelplan verstuurd naar DNB. Hiermee vervalt het herstelplan dat in 2021 is ingediend.

In het nieuwe herstelplan heeft het fonds aangegeven welke maatregelen worden ingezet om binnen 10 jaar het vereist eigen vermogen te behalen. Het fonds heeft zich ten doel gesteld om in 2030 een beleidsdekkingsgraad van 122,6% te hebben. Bij het opstellen van het herstelplan heeft het bestuur zich laten ondersteunen door externe adviseurs. Het herstelplan is goedgekeurd door toezichthouder DNB.

Het herstelplan is opgesteld op basis van de in 2022 geldende pensioenregeling, er wordt niet uitgegaan van aanvullende maatregelen.

In 2022 heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan als volgt ontwikkeld:

	Werkelijk	Herstelplan
	%	%
Dekkingsgraad per 31 december 2021	114,0	114,0
Premie	-1,1	-1,2
Toeslagen	-4,1	0,0
Uitkering	0,2	0,2
Verandering van de rentetermijnstructuur	56,8	0,0
Rendement van de beleggingen	-36,1	3,7
Wijziging actuariële grondslagen en pensioenregeling	-0,6	0,0
Overige oorzaken en kruiseffecten	-20,6	0,0
Dekkingsgraad per 31 december 2022	108,5	116,7

In het herstelplan wordt uitgegaan van een dekkingsgraad van 114,0% primo 2022.

De dekkingsgraad bedroeg op 31 december 2022 108,5% en liep daarmee achter op het herstelplan dat uitgaat van 116,7% op die datum.

De verandering van de rentetermijnstructuur heeft geleid tot een stijging van de dekkingsgraad. In het herstelplan is de verandering van de rentetermijnstructuur per definitie op nul gesteld. Bij de bepaling van de werkelijke dekkingsgraad is van de daadwerkelijke rentetermijnstructuur ultimo van het boekjaar uitgegaan die lager is dan de rentetermijnstructuur primo het jaar.

Het rendement op beleggingen heeft minder bijgedragen aan de dekkingsgraad dan verwacht volgens het herstelplan. Dit wordt verklaard doordat in het herstelplan is uitgegaan van een hoger rendement dan het rendement op de beleggingen werkelijk was.

Het effect bij overige oorzaken en kruiseffecten wordt veroorzaakt doordat alle effecten worden bepaald ten opzichte van de dekkingsgraad primo 2022, doordat overige mutaties niet worden meegenomen en door afronding van de andere effecten. De in het herstelplan opgegeven maatregelen zijn volledig uitgevoerd, in het verslagjaar of het lopende jaar is geen definitieve korting doorgevoerd.

Ultimo 2022 was nog steeds sprake van een dekkingstekort. Daarom is op 31 maart 2023 een update van het herstelplan aan DNB verstuurd. Uit de update van het herstelplan 2022 volgt dat het fonds binnen de hersteltermijn uit zowel dekkingstekort als reservetekort zal zijn en vooralsnog niet hoeft te korten. Op 23 mei 2023 heeft DNB ingestemd met het herstelplan.

7.4.5 Technische voorzieningen

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Basisregeling	898.648	1.230.806
Premievrijstelling / IBNR	13.876	17.155
Stand per 31 december	912.524	1.247.961

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Stand per 1 januari	1.247.961	1.308.236
Pensioenopbouw	57.435	57.779
Toeslagverlening	47.052	-
Rentetoevoeging	-6.275	-7.202
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-18.154	-16.868
Wijziging marktrente	-415.284	-94.495
Wijziging actuariële uitgangspunten	6.945	-318
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-8.151	1.946
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	995	-1.117
Stand per 31 december	912.524	1.247.961

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(* € 1.000)	2022		2021	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieve deelnemers	412.346	7.252	581.672	7.215
Pensioengerechtigden	248.658	8.116	274.629	8.009
Gew ezen deelnemers	239.776	13.524	332.883	15.138
Overigen	-	-	16.729	-
Netto pensioenverplichtingen	900.780	28.892	1.205.913	30.362
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling	11.744		42.048	
Stand per 31 december	912.524		1.247.961	

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Overige technische voorziening

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Spaarfonds gemoedsbezwaren		
Stand per 1 januari	22	20
Rentetoevoeging	2	2
Stand per 31 december	24	22

Spaarfonds gemoedsbezwaarden

Het bestuur kan individuele vrijstelling van deelneming aan de verplichte pensioenregelingen aan een werknemer verlenen, indien deze gemoedsbezwaren heeft tegen iedere vorm van verzekeren. Dit ontslaat zijn werkgever noch betrokkene van de verplichting tot afdracht van de reguliere bijdragen aan het fonds. Deze bijdragen worden op een individuele spaarrekening gestort, waaraan

jaarlijks intrest wordt toegevoegd. De gespaarde bijdragen van de gemoedsbezwaarden worden na het bereiken van de 68-jarige leeftijd in gelijke termijnen aan betrokkene gedurende 15 jaar uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde voordat de uitkeringen zijn ingegaan, wordt het saldo in gelijke termijnen gedurende 15 jaar aan de partner uitgekeerd. Bij overlijden van de gemoedsbezwaarde na ingang van de uitkering, worden de uitkeringen gedurende de resterende periode voortgezet ten behoeve van de partner.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De regeling kent een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar en is een middelloonregeling. De toetredingsleeftijd is 21 jaar. Voor 2022 bedraagt het opbouwpercentage 1,644% (2021: 1,644%) van de pensioengrondslag. Het maximum pensioensalaris, de vaste bestanddelen van het inkomen, is gelijk aan het maximum premieloon als bedoeld in artikel 17 van de Wet financiering sociale verzekeringen.

Er is sprake van opbouw voor een levenslang partnerpensioen, dat 70% van het (haalbare) ouderdomspensioen bedraagt. In de regeling zijn tevens premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en flexibiliseringsmogelijkheden opgenomen.

Toeslagverlening

De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Er bestaat geen recht op toeslagen. De premie bevat geen expliciete opslag ten behoeve van het toeslagbeleid. Bovendien wordt er door het pensioenfonds geen reserve aangehouden om in de toekomst toeslagen te kunnen verlenen. De voorwaardelijke toeslagen worden gefinancierd uit overrendementen.

De ambitie van de toeslagverlening is:

- a) een toeslag te verlenen op de pensioenaanspraken van deelnemers, gewezen deelnemers en andere aanspraakgerechtigden van maximaal de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens. Als referentieperiode voor de vaststelling van de toeslag wordt uitgegaan van de periode aanvangende 1 juli van het afgelopen jaar tot 1 juli van het jaar daarvoor;
- b) een toeslag te verlenen op de pensioenrechten van pensioengerechtigden van maximaal de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens. Als referentieperiode voor de vaststelling van de toeslag wordt uitgegaan van de periode aanvangende 1 juli van het afgelopen jaar tot 1 juli van het jaar daarvoor.

Het toeslagbeleid is gebaseerd op toekomstbestendige toeslagverlening. Het fonds verleent alleen een toeslag indien de beleidsdekkingsgraad van het fonds zich op de peildatum 31 oktober van het voorafgaande jaar boven de 110% bevindt. De hoogte van de toeslag is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad en de hierboven genoemde toeslagambitie. Hierbij wordt rekening gehouden met de wettelijke voorschriften voor toekomstbestendige toeslag.

Eventuele toeslag vindt plaats per 1 januari van enig jaar en wordt verleend over de pensioenaanspraken en pensioenrechten per 31 december van het laatste kalenderjaar, met inbegrip van eerder verleende toeslagen. Nadat de toeslag is verleend maakt de toeslag deel uit van de pensioenaanspraak of het pensioenrecht.

In 2022 heeft het fonds gebruik gemaakt van de versoepeling van de toeslagregels zoals toegelicht in paragraaf 3.1.1.

Feitelijke toekenning van toeslagen zal altijd eerst plaatsvinden na een daartoe door het bestuur genomen besluit. In de afgelopen drie jaren zijn de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen verhoogd met

	actieven	Inactieven
1 oktober 2022	2,01%	2,01%
1 januari 2021	0,00%	0,00%
1 januari 2020	0,00%	0,00%

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2023 een toeslag van te verlenen van 2,50% voor zowel actieven als inactieven.

7.4.6 Overige schulden en overlopende passiva

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Te verrekenen premies	8	-
Derivaten met negatieve waarde	132.136	22.815
Waardeoverdrachten	640	38
Belastingen en premies sociale verzekeringen	382	375
Vermogensbeheerkosten	545	575
Advies- en controlekosten	117	113
Administratiekosten	9	14
Bestuurskosten	10	31
Overige schulden	8	6
Stand per 31 december	133.855	23.967

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

7.4.7 Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	€	€	€
Technische voorziening FTK-w aarding)		912.524		1.247.961
S1 Renterisico	24.289		18.025	
S2 Risico zakelijke w aarden	104.638		143.994	
S3 Valutarisico	18.692		27.716	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	42.027		65.951	
S6 Verzekeringstechnisch risico	26.388		37.265	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	-		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
S10 Actief beheer risico	-		-	
Diversificatie-effect	-69.070		-92.727	
Totaal		146.964		200.224
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		1.059.488		1.448.185
Pensioenvermogen (totaal activa-schulden)		990.138		1.422.430
Tekort		-69.350		-25.755

Het pensioenfonds heeft ter afdekking van risico's derivatencontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een

ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 – S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het pensioenfonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het pensioenfonds loopt nader toegelicht.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente.

De rentegevoeligheid kan op hoofdlijnen worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	Duratie	€	Duratie
vastrentende waarden (voor derivaten)	610.783	8,1	755.985	9,7
vastrentende waarden (na derivaten)	541.096	31,4	889.448	21,1
Duration technische voorzieningen	912.524	20,1	1.247.961	22,2

Op balansdatum is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Het beleid van het fonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van renteswaps.

Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Bij het afsluiten van een swap kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

Het bestuur heeft de renteafdekking begin 2022 in stappen verhoogd van 55% naar 80% om de dekkingsgraad stabiel te houden in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. Het pensioenfonds monitort de renteafdekking per maandultimo. Het afdekkingspercentage wordt na de monitoring en eventuele herbalancering passief beheerd. Dit betekent dat veranderingen in de verplichtingen gedurende de maand kunnen resulteren in een afwijking van het beoogde afdekkingspercentage. De renteafdekking per balansdatum, op basis van marktrente, bedraagt 75,6%.

Het bestuur hanteert een zogenaamde 'bucket' benadering in het matchingbeleid, waarbij de matching van de verplichtingen plaatsvindt per mandje van looptijden van 5 jaar teneinde het risico van veranderingen in de rentetermijnstructuur zoveel mogelijk te elimineren. Er vindt geen automatische rebalancing op bucketniveau plaats.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	57.640	11,1	48.307	5,6
Resterende looptijd ≥ 1 en < 5 jaar	103.861	20,0	131.131	15,2
Resterende looptijd ≥ 5 jaar	356.883	68,9	682.848	79,2
	518.384	100,0	862.286	100,0

Het in de balans verantwoorde saldo vastrentende waarden ad € 594.836 (2021: € 760.791) is niet gelijk aan het in bovenstaande tabel genoemde saldo vastrentende waarden. Dit wordt veroorzaakt doordat in deze paragraaf het doorkijk-principe wordt toegepast. Het verschil ultimo boekjaar is in onderstaande tabel nader gekwantificeerd:

(* € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
	€	€
Vastrentende waarden balans	594.836	760.791
Rente derivaten	-69.687	133.463
Valuta derivaten	-2.397	579
Overige	-4.368	-32.547
Totaal correctie "doorkijkprincipe"	-76.452	101.495
Vastrentende waarden risicoparagraaf	518.384	862.286

De benodigde buffer voor het renterisico bedraagt € 24.289 (2021: € 18.025).

Risico zakelijke waarden (S2)

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

De segmentatie van vastgoed naar sectoren is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Kantoren	1.534	1,5	2.702	2,5
Winkels	18.880	18,6	19.281	17,6
Bedrijfsruimten	4.037	4,0	6.065	5,5
Woningen	45.639	45,0	46.486	42,5
Overige*	31.402	30,9	34.836	31,9
	101.492	100,0	109.370	100,0

* Onder overige valt een bedrag van € 22.403 onder vastgoed Zorgsector (2021: € 22.601).

De segmentatie van vastgoed naar regio is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Europa	84.589	83,4	86.212	78,8
Noord Amerika	12.412	12,2	17.728	16,2
Asia Pacific	4.491	4,4	5.430	5,0
	101.492	100,0	109.370	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sectoren is als volgt:

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Beleggingsinstellingen	1.138	0,5	2.883	0,6
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	42.353	17,5	69.925	15,1
Nijverheid en industrie	114.880	47,5	214.448	46,4
Handel	16.599	6,9	31.464	6,8
Transport en opslag	4.390	1,8	8.631	1,9
Nutsbedrijven	7.511	3,1	11.933	2,6
Overige dienstverlening	48.599	20,1	110.180	23,8
Andere instellingen	6.493	2,7	12.872	2,8
	241.963	100,0	462.336	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Europa	33.744	13,9	78.109	16,9
Noord Amerika	125.806	52,0	254.408	55,0
Overige mature markets	13.605	5,6	15.151	3,3
Asia Pacific	34.538	14,3	61.673	13,3
BRIC landen	14.707	6,1	38.320	8,3
Emerging markets	3.322	1,4	7.787	1,7
Overige mature markets	16.241	6,7	6.888	1,5
	241.963	100,0	462.336	100,0

De benodigde buffer voor het risico zakelijke waarden bedraagt € 104.638 (2021: € 143.994).

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2022 circa € 386.208 (2021: € 644.362). De netto risicopositie bedraagt circa 9% (2021: 7%).

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

(* € 1.000)	31-12-2022		31-12-2021	
	€ vóór	€ valuta- derivaten	€ netto positie (na)	€ netto positie (na)
EUR	597.283	-301.862	899.145	1.316.601
CHF	6.107	5.816	291	597
GBP	12.960	14.708	-1.748	-1.139
JPY	14.442	13.945	497	1.105
USD	284.975	246.689	38.286	24.038
Overige	67.724	20.704	47.020	74.939
	983.491	-	983.491	1.416.141

De benodigde buffer voor het valutarisico bedraagt € 18.692 (2021: € 27.716).

Grondstoffenrisico (S4)

De omvang van de buffer voor het grondstoffenrisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 35% kan worden opgevangen voor dat deel van de portefeuille dat in grondstoffen is belegd. Het bestuur heeft op 18 december 2018 besloten om in 2019 de beleggingen in grondstoffen te verkopen. Daarom wordt geen buffer meer aangehouden.

De benodigde buffer voor grondstoffenrisico bedraagt € 0 (2021: € 0).

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Nederlandse overheidsinstellingen	76.171	14,7	103.022	12,0
Buitenlandse overheidsinstellingen	185.833	35,8	255.528	29,6
Beleggingsinstellingen	120.153	23,2	132.876	15,4
Transport en opslag	2.657	0,5	4.630	0,5
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	23.857	4,6	229.586	26,6
Vastgoed	7.947	1,5	9.493	1,1
Nijverheid en industrie	49.945	9,6	63.639	7,4
Handel	9.713	1,9	13.011	1,5
Overige dienstverlening	42.108	8,1	50.464	5,9
Diversen	-	-	37	-
	518.384	100,0	862.286	100,0

De verdeling van vastrentende waarden naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Europa	371.467	71,7	685.211	79,5
Noord Amerika	103.209	19,9	116.837	13,5
Overige mature markets	8.714	1,7	7.716	0,9
Asia Pacific	9.403	1,8	13.758	1,6
BRIC landen	2.686	0,5	7.262	0,8
Emerging markets	5.367	1,0	16.392	1,9
Overige mature markets	17.538	3,4	15.110	1,8
	518.384	100,0	862.286	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(* € 1.000)	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
AAA	276.949	53,4	342.429	39,7
AA	96.672	18,7	117.801	13,7
A	-22.459	-4,3	186.366	21,6
BBB	72.139	13,9	89.198	10,3
<BBB	57.202	11,0	79.177	9,2
Not rated *	37.881	7,3	47.315	5,5
	518.384	100,0	862.286	100,0

*Het saldo bestaat met name uit credits en derivaten.

Voor de bepaling van de rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P, Moody's en Fitch.

De benodigde buffer voor het kredietrisico bedraagt € 42.027 (2021: € 65.951).

Verzekeringstechnische risico (S6)

Langlevenrisico

Het langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2022 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is.

Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de korte beschrijving van de pensioenregeling, opgenomen in de toelichting op de balans, punt 5 technische voorziening.

De benodigde buffer voor het verzekeringstechnisch risico bedraagt € 26.388 (2021: € 37.265).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden

met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het fonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij.

Dit betreft per 31 december 2022 de volgende posten.

(* € 1.000)	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Obligaties		
Koninkrijk der Nederlanden	76.171	103.022
Bondsrepubliek Duitsland	68.916	95.566
Republiek Frankrijk	70.676	98.566

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Bij de bepaling van het vereist vermogen past het pensioenfonds het standaardmodel van de DNB toe. In dat model wordt het concentratierisico vooralsnog op nihil gesteld.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Actief beheerrisico (S10)

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nageleefde portefeuille.

Het fonds heeft beoordeeld dat voor het actief beheerrisico geen buffer hoeft te worden aangehouden.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, haar bestuurders, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders, voor zover zij bestuurder zijn in het fonds. Een bestuurder neemt deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar paragraaf 7.5.4. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

7.4.8 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Administratiekosten

Inzake het voeren van de administratie van het fonds is met ingang van 1 juni 2022 een langlopende administratieovereenkomst met Appel Pensioenuitvoering B.V. De overeenkomst zal gelden tot en met 31 december 2023. Het contract is per 1 juni 2022 door Appel Pensioenuitvoering van Centric Pension and Insurance Solutions B.V. overgenomen onder dezelfde voorwaarden. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De vergoeding voor 2023 bedraagt circa € 2,3 miljoen. De overeenkomst zal gelden tot en met 31 december 2023. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek

Vermogensbeheerkosten

Met de vermogensbeheerder Syntrus Achmea Real Estate & Finance B.V. is de beheerovereenkomst met 1 jaar verlengd tot en met 31 december 2023. In 2023 bedraagt de vergoeding circa € 0,8 miljoen. Met de vermogensbeheerder BMO Global Asset Management is een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd overeengekomen. Het contract kan jaarlijks worden opgezegd met een opzegtermijn van 3 maanden. De vergoeding over 2023 bedraagt circa € 2,4 miljoen.

Derivaten

Voor de contractomvang van de derivaten wordt verwezen naar de toelichting op de balans, punt 1 toelichting beleggingen voor risico fonds, behorende tot de jaarrekening 2022.

Interne audit

Met Mazars N.V. is in 2020 een tweejarig contract aangegaan voor het vervullen van de sleutelfunctie interne audit ten behoeve van IORP II. De overeenkomst wordt na de initiële looptijd ieder jaar automatisch verlengd met een jaar. In het jaarplan wordt de begroting opgenomen voor ieder jaar. De jaarlijkse kosten bedragen circa € 39 duizend.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2022 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De rentetermijnstructuur wordt bepaald met de Ultimate Forward Rate (UFR). Tot en met 2020 werd deze vanaf een duur vanaf 20 jaar gebaseerd op het voortschrijdend 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rente, zodat de forward rentes geleidelijk naar het niveau van de UFR toegroeien. Deze methodiek werd met ingang van 2021 aangepast naar een duur van 30 jaar met een overgangperiode van vier jaar. Ultimo 2022 werd gemiddeld tussen deze varianten.

In november 2022 heeft de Commissie Parameters een hernieuwd advies uitgebracht waardoor de UFR-rente gewijzigd is in het 120-maandsgemiddelde van de 50-jaars forward rente waarbij ook de systematiek iets is aangepast. Dit advies is overgenomen en wordt per 1 januari 2023 direct geïmplementeerd zonder overgangsregeling. De voorziening per 1 januari 2023 neemt daardoor toe met 4,2 miljoen en het effect op de dekkingsgraad is -0,4%.

7.5 Toelichting op de staat van baten en lasten

7.5.1 Premiebijdragen risico pensioenfonds (van werkgevers en werknemers)

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Werkgevers- en werknemerspremie	54.684	47.973
Aanvullende verzekering	-	171
	54.684	48.144
Premie oude jaren	-	155
Mutatie inzake voorziening premiedebiteuren	28	17
Afschrijving premiedebiteuren	-35	-
	54.677	48.316

De kostendekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Zuiver kostendekkende premie	70.651	70.609
Gedempte kostendekkende premie	51.365	47.862
Ontvangen (feitelijke) pensioenpremie	54.684	48.299

De kostendekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2021 gepubliceerd door DNB).

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Nominaal pensioeninkoop op marktw aarde	59.319	59.670
Opslag op uitvoeringskosten	1.841	1.750
Solvabiliteitsopslag	9.491	9.189
	70.651	70.609

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Nominaal pensioeninkoop op marktw aarde	29.475	27.397
Opslag op uitvoeringskosten	1.841	1.750
Solvabiliteitsopslag	4.716	4.219
Actuariële benodigde premie voorw aardelijke onderdelen	15.333	14.496
	51.365	47.862

Het fonds hanteert een financieringsbeleid dat uitgaat van een gedempte premie. De gedempte premie wordt geacht kostendekkend te zijn. De gedempte premie wordt analoog aan de kostendekkende premie berekend. De gedempte kostendekkende premie is berekend op basis van een verwacht rendement. De gehanteerde rendementscurve is gebaseerd op de maximaal toegestane parameters, waarbij de gehele curve met 0,1%-punt wordt verlaagd, uit oogpunt van evenwichtige belangenafweging.

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Actuariële inkoop van onvoorw aardelijke onderdelen	29.475	27.397
Opslag voor uitvoeringskosten	1.841	1.750
Solvabiliteitsopslag	4.716	4.219
Voorw aardelijke onderdelen	15.333	14.496
Opslag feitelijke premie	3.319	437
	54.684	48.299

7.5.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2022	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheerder	Totaal
(* € 1.000)	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	2.237	-5.869	-473	-4.105
Aandelen	-	-56.008	-618	-56.626
Vastrentende waarden	6.980	-163.557	-1.598	-158.175
Derivaten	1.741	-238.776	-168	-237.203
Overige beleggingen	93	-	-297	-204
Overige opbrengsten en lasten*	-	-	-577	-577
TOTAAL	11.051	-464.210	-3.731	-456.890

2021	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheerder	Totaal
(* € 1.000)	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	2.443	11.727	-459	13.711
Aandelen	-	101.480	-882	100.598
Vastrentende waarden	7.126	-21.388	-1.614	-15.876
Derivaten	1.164	-83.199	-254	-82.289
Overige beleggingen	247	-	-96	151
Overige opbrengsten en lasten*	-	-	-540	-540
TOTAAL	10.980	8.620	-3.845	15.755

Transactiekosten zijn geen onderdeel van de kosten van vermogensbeheer. Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn tevens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen in 2022 € 2.463 (2021: € 895).

* Een deel van de algemene kosten is toegerekend aan de vermogensbeheerkosten.

7.5.3 Pensioenuitkeringen

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Ouderdomspensioen	14.883	13.938
Partnerpensioen	3.265	3.121
Wezenpensioen	89	85
Afkoop pensioenen en premierestitutie	860	650
	19.097	17.794

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 520,35 (2021: € 503,24) per jaar (de afkoopgrens overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66)).

7.5.4 Pensioenuitvoeringskosten

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Administratiekosten	1.827	1.787
Accountantskosten	57	49
Bestuurskosten	202	192
Controle- en advieskosten (excl. accountantskosten)	366	288
Contributies en bijdragen	61	61
Overige kosten	6	7
	2.519	2.384

Bestuurskosten bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten, opleidingen, vergaderfaciliteiten, aansprakelijkheidsverzekering en aanschaf van een laptop of tablet. Een deel van de kosten is toegerekend aan de vermogensbeheerkosten. In de financiële paragraaf 3.7 (vanaf pagina 40) worden de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling toegelicht.

Honoraria onafhankelijke accountant

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Controle van de jaarrekening	81	70
Andere niet controle diensten	-	-
	81	70

De accountantskosten zijn voor € 24 (2021: € 21) toegerekend aan vermogensbeheerkosten.

Deze werkzaamheden inzake zowel boekjaar 2022 als boekjaar 2021 zijn uitgevoerd door BDO Audit & Assurance B.V.

Bezoldiging Personeelsleden

Het fonds heeft zowel in 2022 als in 2021 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van Appel Pensioenuitvoering (met ingang van 1 juni 2022, tot 1 juni 2022 door Centric Pension and Income Solutions B.V.) dan wel vermogensbeheerder.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De bezoldiging (vacatiegeld) bestuurders en leden van de Raad van Toezicht en het verantwoordingsorgaan bedraagt in 2022 € 341 (2021: € 350). Dit is exclusief reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten. Hiervan is 50% toegerekend aan de vermogensbeheerkosten € 170 (2021: € 175).

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

7.5.5 Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met -0,486% (2021: -0,533%), zijnde -€ 6.275 (2021: -€ 7.202). Het rentepercentage is afgeleid van de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021.

Pensioenuitkeringen en afkopen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Overige wijzigingen

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Resultaat op kanssystemen:		
Sterfte	-1.137	-680
Arbeidsongeschiktheid	2.100	-564
Mutaties	32	127
Totaal overige wijzigingen in de technische voorzieningen	995	-1.117

7.5.6 Mutatie overige technische voorziening

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Rentetoevoeging Spaarfonds gemoedsbezwaarden	2	2
	2	2

7.5.7 Saldo overdracht van rechten

(* € 1.000)	2022	2021
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten	-4.045	-3.397
Uitgaande waardeoverdrachten	12.506	1.172
Subtotaal	8.461	-2.225
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen	4.050	3.175
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-12.201	-1.229
Totaal overige resultaten	-8.151	1.946
Saldo overdracht van rechten	310	-279

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

7.5.8 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn evenals vorig jaar vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

7.5.9 Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het resultaat boekjaar is voor € 43.595 onttrokken aan de algemene reserve en voor € 53.260 onttrokken aan de solvabiliteitsreserve.

7.5.10 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie heeft de jaarrekening 2022 besproken in de vergadering van 16 juni 2023. Het jaarverslag is vastgesteld op 23 juni 2023.

Ondertekening bestuur voor akkoord, Amsterdam, 23 juni 2023

De heer G.W. van der Peijl
Voorzitter

De heer D.P. Slob
Secretaris

De heer S.J.H. Borghouts
Bestuurslid

Mevrouw A. Houtman
Bestuurslid

De heer H.A. Kempen
Bestuurslid

De heer M. de Jong
Bestuurslid

De heer G.J. Seffinga
Bestuurslid

8 Overige gegevens

8.1 Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Het resultaat boekjaar is voor € 42.710 onttrokken aan de algemene reserve en voor € 54.145 onttrokken aan de solvabiliteitsreserve.

8.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 4.950.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 247.500 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merk ik op dat het pensioenfonds in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methode zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Rotterdam, 23 juni 2023

drs. H.L.B. Stofbergen AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie te Amsterdam gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de balans per 31 december 2022; 2. de staat van baten en lasten over 2022; en 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.	Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie op 31 december 2022 en van het saldo van baten en lasten over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter onderbouwing van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 4.950.000. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves. Het pensioenvermogen en de dekkingsgraad van het pensioenfonds en de mogelijkheid om aan de verplichtingen naar haar deelnemers te voldoen, zijn belangrijke indicatoren voor de gebruiker van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 247.500 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak continuïteit

Pensioenfondszen zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogens-dekking (het vereist eigen vermogen) aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt. Als het fonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals toegelicht op pagina 17 van het jaarverslag en pagina 75 van de jaarrekening, heeft het bestuur een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank waarin is uitgewerkt hoe de beleidsdekkingsgraad binnen de wettelijk gestelde termijnen weer op het vereiste niveau kan worden gebracht. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur.

Omdat het pensioenfonds de ultieme mogelijkheid heeft om de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten en daarmee de continuïteit van het pensioenfonds te allen tijde te waarborgen heeft het bestuur geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- ▶ het verkrijgen van controle-informatie over het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen.
- ▶ overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur en het herstelplan dat is ingediend bij De Nederlandsche Bank alle relevante elementen bevat en consistent is met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de bepaling van het vereist eigen vermogen en de dekkingsgraden;
- ▶ overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een continuïteitsrisico;
- ▶ het nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van het pensioenfonds om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- ▶ het inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.
- ▶ het inspecteren van correspondentie met relevante toezichthoudende instanties.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties opgeleverd dat de continuïteitsveronderstelling van het bestuur niet passend is en hebben niet geleid tot identificatie van continuïteitsrisico's.

Controleaanpak fraude

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het verantwoordingsorgaan toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar pagina 30 van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn frauderisicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

- *Waardering van de technische voorzieningen*
Dit is een onderdeel van de kernpunten, hiervoor verwijzen wij naar het kernpunt 'Schattingen in de waardering van de technische voorzieningen'.
- *Premiebijdragen en beleggingsresultaten*
Op grond van onze beroepsregels gaan wij uit van een verondersteld frauderisico ten aanzien van de opbrengstenverantwoording. Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten en aangezien de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording door het bestuur beperkt zijn.
- *Doorbreken van interne beheersing door het bestuur*
Bij onze controlewerkzaamheden hebben we aandacht besteed aan het risico dat het bestuur de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, inclusief een evaluatie van aanwijzingen van mogelijke oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur, hetgeen een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude kan betekenen. Door een gedegen risicoanalyse hebben wij vastgesteld op welke manieren het bestuur de aanwezige interne beheersing kan doorbreken.

Middels specifieke werkzaamheden, zijnde data-analyses op de grootboekmutaties, inclusief de memoriaalboekingen en de werkzaamheden zoals in de kernpunten beschreven, hebben wij geen indicaties op het doorbreken van de interne beheersing en hieruit volgende materiële fraude geconstateerd. Aanvullend hebben wij de rapportages van de sleutelfunctionarissen doorgenomen. Hierin zijn geen indicaties voor materiële fraude en non-compliance opgenomen.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur.

Uit onze werkzaamheden volgden geen signalen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controleaanpak niet-naleven van wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 “Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen”, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het lezen van notulen en het kennisnemen van rapporten van de compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen. Wij hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben wij schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van processen aan dienstverleners

Het pensioenfonds heeft het beheer van beleggingen uitbesteed aan Columbia Threadneedle (CTI), Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SARE&F) en Schrodgers. De pensioenadministratie is uitbesteed aan Appel Pensioenuitvoering B.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door CTI, SARE&F en Schrodgers en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door Appel Pensioenuitvoering B.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van het pensioenfonds. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor het pensioenfonds relevante interne beheersingsmaatregelen van CTI, SARE&F en Appel Pensioenuitvoering B.V. in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE-3402 Type II)-rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen, beoordelen van de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2022 en het beoordelen van de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan CTI, SARE&F, Schrodgers en Appel Pensioenuitvoering B.V.

Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden verricht op onder andere de beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen gecontroleerd aan de hand van brondocumentatie bij het pensioenfonds.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbesteede processen en de aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

SCHATTINGEN IN DE WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN	ONZE CONTROLEAANPAK
<p>De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen.</p> <p>De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door De Nederlandsche Bank ('DNB') gepubliceerde rentetermijnstructuur en de door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds.</p> <p>De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk "Grondslagen voor de waardering van activa en passiva" op pagina 66 en 67 van de jaarrekening.</p> <p>In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.</p>	<p>Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: '<i>Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen</i>'. Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.</p> <p>Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen van de gehanteerde overlevingstafels, rekenrente, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde certificerend actuaris beoordeeld.</p> <p>Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruik gemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2022. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames</p>

	<p>van het bestuur met betrekking tot de actuariële grondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaaris.</p> <p>De gehanteerde grondslagen, zoals vermeld op pagina 66 en 67 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen en veronderstellingen op pagina 76 en 77 hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.</p>
<p>WAARDERING EN TOELICHTING VAN NIET-(BEURS) GENOTEERDE BELEGGINGEN</p>	<p>ONZE CONTROLEAANPAK</p>
<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en worden gewaardeerd op marktwaarde. Door het pensioenfonds wordt voornamelijk belegd via CTI. Daarnaast wordt belegd via fondsen van SARE&F en Schroders.</p> <p>Voor een groot gedeelte van de beleggingen wordt de actuele waarde bepaald op basis van de intrinsieke waarde per participatie voor de posities in fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt toe bij de posities in niet-(beurs) genoteerde beleggingsfondsen doordat de waarde wordt ontleend aan de opgaven van fondsmanagers.</p> <p>Gezien de omvang van de post hebben wij dit als kernpunt geïdentificeerd in onze controle.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen beschreven in het hoofdstuk “Grondslagen voor de waardering van activa en passiva” op pagina 64 en 65.</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen getoetst en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2022.</p> <p>Wij hebben controle-instructies gestuurd naar de accountant van de vermogensbeheerder CTI waar het pensioenfonds voornamelijk via belegd. Wij hebben de ontvangen rapportages getoetst aan onze instructies en hebben de controlebevindingen op basis van onze eigen materialiteitsgrenzen geëvalueerd.</p> <p>Voor beleggingen in fondsen van SARE&F en Schroders hebben wij vastgesteld dat het aantal units dat het pensioenfonds houdt, aansluit met het participatieregister en dat de reële waarde per unit in de administratie van het pensioenfonds overeenkomt met de gecontroleerde unit waarde van het fonds.</p> <p>De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant, gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds ten opzichte van die van de fondsen waarin belegd wordt alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant.</p> <p>Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.</p>

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het voorwoord;
- ▶ de karakteristieken van Bpf Beton;
- ▶ het verslag van het bestuur;
- ▶ het verslag van de Raad van Toezicht;
- ▶ het verslag van het Verantwoordingsorgaan;
- ▶ de overige gegevens;
- ▶ de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie vanaf de controle van het boekjaar 2019 en zijn sinds dat boekjaar de externe accountant.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 23 juni 2023

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

W.J.P. Hoeve RA

9 Bijlagen

Bijlage 1: Nevenfuncties 2022

Hierna volgt het overzicht van de nevenfuncties van de bestuursleden, de leden van de raad van toezicht en de leden van het verantwoordingsorgaan per 31 december 2022.

Nevenfuncties bestuur:

Naam	Nevenfuncties
Annemiek Houtman	Adviseur Sociale Zaken Betonhuis Secretaris cao-partijen Betonproductenindustrie Sectorsecretaris Betonhuis Riolering
Dick Slob	Bestuurslid Stichting Betonindustrie Lid klantenraad Syntrus Real Estate & Finance Lid raad van toezicht Pensioenfonds Cosun
Gert Jan Seffinga	Bestuurslid BPF levensmiddelen Niet Uitvoerend Bestuurslid STIPP Bestuurslid BPF Detailhandel Vereffenaar BPF Reiswerk in liquidatie
Govert van der Peijl	Staffunctionaris De Hoop Lid verantwoordingsorgaan namens werkgevers Pensioenfonds PGB
Hans Kempen	Member Dutch Advisory Board Amundi Bestuurder Centraal Beheer APF Adviseur Balansmanagement BPF Particuliere Beveiliging Kempen Management & Consultancy (eigenaar)
Morris de Jong	Niet-uitvoerend Bestuurslid BPF Meubel Bestuurslid BPF HiBiN Bestuurslid en voorzitter Stichting PensioenLab Pensioenbestuurder FNV
Stef Borghouts	Zelfstandig interim professional Sleutelfunctiehouder risicobeheer Pensioenfonds voor Roeiers in het Rotterdamse havengebied Sleutelfunctiehouder interne audit Stichting Bpf voor de Rijn- en Binnenvaart

Nevenfuncties raad van toezicht:

Lucie Duijnstee	<p>Lid raad van toezicht Stichting Pensioenfonds PostNL</p> <p>Voorzitter raad van toezicht Bpf voor de Reisbranche</p> <p>Lid Raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Cargill</p> <p>Voorzitter raad van toezicht Stichting Pensioenfonds F. van Lanschot</p> <p>Voorzitter belanghebbendenorgaan Pensioenfondskenkring 1 CB APF</p> <p>Voorzitter auditcommissie Stichting Pensioenfonds Nedlloyd</p> <p>Voorzitter visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds KAS BANK</p> <p>Lid visitatiecommissie Stichting Pensioenfonds Calpam</p> <p>Lid bestuur Stichting Dorrie Stoop Fonds</p> <p>Voorzitter raad van toezicht CRH pensioenfonds</p>
Jac Kragt	<p>TNO pensioenfonds - Lid van de RvT</p> <p>OBAM Investment Management - Voorzitter RvC</p> <p>Tilburg University Lecturer - Voorzitter examencommissie TiSEM</p>
Sako Zeverijn	<p>Voorzitter bestuur OPF ATOS</p> <p>Lid RvT PF DNB</p> <p>Associé bij de firma Mens en Kennis</p> <p>Advisory board stichting DORP, bevordering kankeronderzoek</p>

Nevenfuncties verantwoordingsorgaan:

Anton Rijkers	Lid van de ASA (Adviescommissie Sociale Aangelegenheden)
Arend van de Burg	<p>Kaderlid cao-partijen Betonproductenindustrie namens CNV Vakmensen</p> <p>Lid van de OR Spanbeton</p> <p>Planner/werkvoorbereider Spanbeton</p>
Jacques Beerens	<p>Kaderlid FNV Cao-partijen Betonproductenindustrie</p> <p>Voorzitter OR Monier BV</p> <p>Plv Voorzitter Euro OR Monier</p> <p>Voorzitter Limburgs Openluchtmuseum Eynderhoof</p> <p>Lid ledenraad Rabobank Midden Limburg</p> <p>Plv Voorzitter Dorpsraad in Nederweert-Eind</p> <p>Lid Gemeenschapshuis Reigershorst in Nederweert-Eind</p> <p>Voorzitter commissie Boerenbruiloft Carnavalsvereniging</p>
Jan van Mulligen	Postbesteller Cycloon

Job Basting	Gemeenteraadslid D66 Commercieel medewerker Martens Beton
Wim van der Linden	Adviseur Linden Concrete solutions
Wout Pieterse	Kaderlid cao-partijen Betonproductenindustrie namens FNV

Bijlage 2 Begrippenlijst

AAF-verklaring	Internationaal geaccepteerde auditingstandaard. Een dergelijke verklaring wordt afgegeven door de vermogensbeheerder, waarin wordt verklaard dat de interne beheersing van de processen op het gebied van vermogensbeheer afdoende zijn geborgd.
Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)	Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een fonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.
Anw pensioen	Vrijwillige overlijdensverzekering (keuze uit drie vaste pensioenbedragen), onderdeel van de regeling van Bpf Beton.
ATP-arrest	Betreft een zaak bij het Hof van Justitie betreffende ATP PensionService of zij al dan niet als gemeenschappelijk beleggingsfonds aangemerkt kunnen worden. In dat geval geldt een vrijstelling voor het heffen van BTW over uitvoeringskosten.
Asset Liability Management (ALM)	Het op elkaar afstemmen van de beleggingen, de verplichtingen en het premie- en toeslagenbeleid. Een ALM-studie wordt gebruikt om het meerjarig financieel beleid te optimaliseren uitgaande van verschillende economische scenario's.
Asset mix	Samenstelling van de beleggingsportefeuille, bijvoorbeeld aandelen, obligaties en onroerend goed.
Beleidsdekkingsgraad	De gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.
Benchmark	Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden vergeleken.
Collective Defined Contribution (CDC)	Wordt ook wel collectieve beschikbare premieregeling genoemd. Hierbij wordt de hoogte van het pensioen gebaseerd op salaris en deelnemersjaren, alsof het een DB-regeling betreft. De premie ligt echter voor een groot aantal jaren vast. Blijkt de premie achteraf niet voldoende, dan zal de pensioenuitkering lager zijn dan aanvankelijk beoogd.
Commodities	Beleggingscategorie gericht op grondstoffen zoals graan, metalen en olie.
Corporate Governance	Goed ondernemerschap; o.a. integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.
Defined Contribution (DC)	Wordt ook wel beschikbare premieregeling genoemd. Niet het pensioenresultaat, maar de jaarlijkse premie staat vast. De hoogte van het pensioen afhankelijk is van de tijdens de opbouwfase betaalde premies en het rendement dat daarop is behaald.

Defined Benefit (DB)	Wordt ook wel “salaris-diensttijdregelingen” genoemd. De pensioenuitkering vooraf al vastligt. In Nederland gaat het dan om eindloon- en middelloonregelingen. Daarin is de hoogte van het pensioen gekoppeld aan het salaris en aantal dienstjaren.
Dekkingsgraad	Procentuele verhouding tussen het aanwezige vermogen en de pensioenverplichtingen.
De Nederlandsche Bank (DNB)	DNB verzorgt het onafhankelijk (prudentieel) toezicht op pensioenfondsen.
Dispensatie	Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.
Excedentpensioen	Pensioenaanspraken boven de basisregeling van Bpf Beton, betrekking hebbend op hetzelfde dienstverband.
Franchise	Vrijgesteld bedrag dat jaarlijks door het bestuur wordt vastgesteld. Pensioenopbouw vindt plaats over het loon boven de franchise.
Financieel Toetsingskader (FTK)	Het financieel toetsingskader is onderdeel van de Pensioenwet en stelt voorschriften aan premiehoogte en de omvang van de aan te houden reserves.
Korting	Wanneer de financiële positie van Bpf Beton niet goed genoeg is, wordt in het uiterste geval een korting doorgevoerd. Dat houdt in dat de opgebouwde pensioenen worden verlaagd. Dit doet het fonds alleen als het niet anders kan.
IORP II	IORP II is Europese wetgeving. Deze introduceert drie sleutelfuncties. Een sleutelfunctie is een bekwaamheid om bepaalde governancetaken uit te voeren. De vereisten waaraan pensioenfondsen moeten voldoen op het terrein van de sleutelfuncties worden vastgelegd in artikel 143a Pensioenwet.
ISAE 3402	Internationaal geaccepteerde auditingstandaard. Met een ISAE 3402-verklaring wordt aangegeven dat het interne beheersproces adequaat is vormgegeven (verklaring type I) en functioneert (verklaring type II).
Liability Driven Investments (LDI)	Vanuit de verplichtingen gedreven beleggingen.
Outperformance	Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.
Partnerpensioen	Levenslange uitkering aan een nabestaande partner, vanaf het overlijden van de deelnemer.
Pensioengrondslag	Het deel van het pensioengevend loon boven de franchise. Over de pensioengrondslag worden aanspraken opgebouwd.
Pension Fund Governance (PFG)	Ofwel goed pensioenfondsbestuur. PFG stelt aan pensioenfondsen eisen op het gebied van transparantie, verantwoording, intern toezicht en zeggenschap.
Performance	Direct resultaat in de vorm van rente en dividendopbrengsten;

indirect resultaat door waardeverandering van de portefeuille.

PPG	De PPG-route houdt kort gezegd in dat pensioenfondsen aftrek van inkoop-btw kunnen claimen op de operationele kosten (van externe dienstverleners).
Rekenrente	Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.
Rentedekking	Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.
Servicelevel agreement (SLA)	In een service level agreement worden afspraken gemaakt over het niveau van de te leveren dienstverlening.
SIRA	Systematische IntegriteitRisikoAnalyse. Deze analyse maakt inzichtelijk welke integriteitsrisico's een rol spelen.
Solvabiliteit	Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.
Toereikendheidstoets	Actuariële toets in hoeverre het pensioenvermogen voldoende is om de verplichtingen na te komen.
Toeslagverlening/Indexatie	Elk jaar probeert Bpf Beton de pensioenen te verhogen. Een verhoging heet toeslag (indexatie). Als de financiële situatie van ons pensioenfonds goed genoeg is, laat Bpf Beton uw pensioen meegroeien met de prijzen. Dit wordt ieder jaar besloten.
Underperformance	Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.
UPO	Uniform Pensioenoverzicht. Iedereen die deelneemt aan een pensioenregeling krijgt van zijn pensioenuitvoeringsorganisatie jaarlijks een UPO zolang hij actief aan de regeling deelneemt. Het overzicht geeft aan hoeveel pensioen je ongeveer kunt verwachten bij pensionering en soms bij arbeidsongeschiktheid. En ook hoeveel je partner en kinderen aan pensioen uitgekeerd krijgen als je overlijdt.
Vastrentende waarden	Beleggingssoort waarvoor in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheek.
Voorbeleggen	Vastleggen van huidige rente- of aandeleniveaus voor toekomstige cash flows.
Voorziening pensioenverplichting (VPV)	De passiva van Bpf Beton, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.
Waardeoverdracht	Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Wittenveenkader

Het Witteveen kader is in Nederland een begrip bij de heffing van belasting. Het bepaalt hoeveel er jaarlijks voor de opbouw van een pensioen maximaal mag worden afgetrokken. Op die manier bouwt men een pensioen op zonder dat men daar bij de inleg van de premie al belasting over heeft betaald. Het betalen van inkomstenbelasting wordt naar later doorgeschoven. Het gaat dus om de politieke begrenzing van de fiscale facilitering van de pensioenopbouw.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een fonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille. Een positieve z-score geeft aan dat het rendement hoger was dan dat van de normportefeuille. De performancetoets betreft de cumulatieve z-score over de laatste vijf jaar.

Bijlage 3 Overzicht benoemingen

In de bestuursvergadering van 25 november 2022 is het overzicht van de benoemingen in de diverse gremia voor het komende jaar besproken.

Voorzitter en secretaris

Het bestuur besloot op 25 september 2020 de heer Van der Peijl als vaste voorzitter van het bestuur te benoemen, de heer Wuijten als vaste secretaris van het bestuur en de heer Slob als eerste reserve van het dagelijks bestuur.

Door het vertrek van de heer Wuijten is de heer Slob tijdelijk tot secretaris benoemd. In het komende boekjaar zal dat opnieuw bepaald worden, wanneer alle zetels bemand zijn.

Vertegenwoordiging bestuur in diverse gremia

Hieronder volgt het totale overzicht van de vertegenwoordiging van bestuursleden in diverse gremia, zoals van toepassing in 2023.

Afgevaardigde en stemgerechtigde voor de Pensioenfederatie:

- Alle bestuursleden.

Bij de algemene ledenvergaderingen zal het bestuur beoordelen wie er bij bepaalde (stem)onderdelen namens het fonds worden afgevaardigd. Bestuursadvies zorgt voor de afstemming wie er namens het bestuur de Pensioenfederatie vergaderingen bijwonen.

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering Vastgoedfondsen SAREF:

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering zakelijke en particuliere hypotheekfondsen SAV (1 afgevaardigde):

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering AREA Fund Europe SAREF:

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Vertegenwoordiger in de Participantenvergadering AREA Fund North America SAREF:

- De heren H. Kempen en G.W. van der Peijl

Algemene reserve:

- De heer G.J. Seffinga stelt zich beschikbaar als algemeen reserve.

Werkgroep datakwaliteit:

- De heren G.W. van der Peijl en D.P. Slob

Projectgroep implementatie NPC

- De heren D. Slob, H. Kempen en M. de Jong namens het bestuur en de heer G.W. van der Peijl als toevoerder
- Mevrouw A. Houtman en de heren W. Timmer en M. de Rooij namens cao-partijen

De indeling van de commissies is als volgt:

	A. Houtman	D.P. Slob	G.J. Seffinga	G.W. v.d. Peijl	H. Kempen	SJ.H. Borghouts	M. de Jong
Dagelijks bestuur		Secr		Vz			
BAC				lid	vz Onaf- hankelijk		lid
IRM			lid			Vz SFH Risk Onaf- hankelijk	lid
Pensioen- en communicatie commissie	lid	vz	lid				
Jaarwerk		lid				vz	lid
Aandachtsgebied gegevensbescherming	X						

Bijlage 4 Externe adviseurs/uitbestedingspartijen

Het bestuur heeft de volgende taken uitbesteed conform het uitbestedingsbeleid, zoals beschreven in het document uitbestedingsbeleid. Dit document is een bijlage bij de ABTN.

Functie	Externe partij en
Adviserend actuaaris	Willis Towers Watson (WTW) Bart Weijers en Kevin Keijzer
Compliance officer	Nederlands Compliance Instituut (NCI) Albert de Jong
Geschillencommissie	Montae & Partners B.V.
Onafhankelijke accountant	BDO Audit & Assurance B.V. (BDO) Werner Hoeve en Eric Weijs
Privacy officer	Montae Bestuurscentrum B.V. Stefan van der Giessen
Sleutelfunctie actuaariaat	Certificerend actuaaris bij WTW Herman Stofbergen
Uitvoeringsorganisatie (administrateur)	Centric Pension and Insurance Solutions B.V. tot 1 juni 2022 Appel Pensioenuitvoering B.V. per 1 juni 2022 Jerry Timpico (relatiemanager)
Vermogensbeheerders	Columbia Threadneedle (CTI) – Berrie Verweij en Alexander van Aken Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SARE&F) – Danny Verbeek Schroders – Claudia Dawson Bank of New York Mellon (custodian)
Houder en vervuller sleutelfunctie interne audit	Mazars N.V. Edward Mulder en Isabel van Maaren
Vervuller sleutelfunctie risicobeheer	Sprenkels B.V. Remco Dijkstra, Gijs Cremers en Marianne Doelman
Certificerend actuaaris *	Willis Towers Watson (WTW) Herman Stofbergen, Aura Warners en Rick Laan

Pensioenbeheer

Het bestuur heeft de uitvoering van het pensioenbeheer in het verslagjaar uitbesteed aan Centric PAIS. De condities van de uitbesteding zijn vastgelegd in de pensioenbeheerovereenkomst. Centric ondersteunde het bestuur met adviezen en rapportages over verschillende aangelegenheden. Centric beschikt over een ISAE 3402 Type II verklaring.

Eind maart 2022 informeerde Centric PaIS het bestuur van Bpf Beton, dat zij stopt met de pensioenuitvoering voor haar klanten. Centric PaIS en Appel Pensioenuitvoering B.V. (Appel) hadden onderling overeenstemming bereikt over de overdracht van de bedrijfsorganisatie van Centric PaIS naar Appel. Voordat hiermee werd ingestemd heeft een projectgroep onderzocht of Appel aan het uitbestedingsbeleid van Bpf Beton voldoet. Dat resulteerde in een positief eindresultaat. Bpf Beton heeft dan ook ingestemd met de contractovername. In de opvolgende maanden heeft de transitie succesvol plaatsgevonden. Appel beschikt over een ISAE 3402 Type II verklaring. Ten tijde van het opstellen van dit jaarverslag wordt gewerkt aan een nieuwe pensioenbeheerovereenkomst. Totdat deze is gesloten gelden de afspraken zoals die met Centric PaIS golden.

Vastgoedbeheer en hypotheke

Het bestuur heeft de uitvoering van het vastgoedbeheer uitbesteed aan:

- SARE&F: De overeenkomst met SARE&F betreffende vastgoedbeheer en hypotheke wordt vanaf 1 januari 2010 telkens stilzwijgend met 1 jaar verlengd. De voorwaarden zijn vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst met serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening en in de fondsvoorwaarden. SARE&F adviseert het bestuur bij de totstandkoming van het beleggingsplan vastgoed en hypotheke. Het besluit tot vaststelling van de jaarlijkse mandaatovereenkomsten ligt bij het bestuur. SARE&F beschikt over een ISAE 3402 Type II verklaring.
- Schroders: Bpf Beton heeft een overeenkomst betreffende vastgoedbeheer met Schroders om conform een discretionair mandaat deel te nemen in een fonds. Portefeuille wordt afgebouwd.

Vermogensbeheer

De uitvoering van het vermogensbeheer is uitbesteed aan Colombia Threadneedle (CTI) voorheen BMO Global Asset Management (BMO). De voorwaarden zijn vastgelegd in een vermogensbeheerovereenkomst met serviceafspraken over het niveau van de dienstverlening. CTI beschikt over een ISAE 3402 / AAF (01/20) verklaring.

De overeenkomst met de vermogensbeheerder is in 2021 vernieuwd en in januari 2022 stemde het bestuur in met de gewijzigde vermogensbeheerovereenkomst.

Het bestuur heeft CTI aangesteld om het beleggingsplan uit te voeren. CTI adviseert het bestuur tevens over de jaarlijkse invulling van de totale beleggingsportefeuille. Het besluit tot jaarlijkse vaststelling van het beleggingsplan en de normportefeuille ligt bij het bestuur. In het beleggingsplan wordt onder meer voor elke beleggingscategorie het percentage van het totaal belegde vermogen vastgesteld en de toegestane marges.

Bijlage 5 Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen (de Code) heeft het doel de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Daarnaast moet door de Code ook de communicatie met de belanghebbenden zoals werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden transparanter worden. Tot slot moet de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het bestuursverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code.

Op 28 april 2023 heeft het bestuur de naleving van de normen uit de gewijzigde Code geëvalueerd. De uit te voeren acties zijn opgenomen in de jaarplanning. Waar wordt afgeweken van de code legt het bestuur de reden uit. Behalve het uitgangspunt van 'pas-toe-of-leg-uit' blijven er normen waarover altijd wordt gerapporteerd. Dit betreft de rapportagenormen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65.

Hieronder volgt een integraal overzicht opgenomen over de naleving van de Code.

Vertrouwen waarmaken

Norm 1 t/m 9

Rapportageverplichting norm 5:

- Pensioenbeleid:
 - Kenmerken pensioenregeling: bestuursverslag pagina 5 t/m 7
 - Premiebesluit: bestuursverslag pagina 12 t/m 14
 - Toeslagen: bestuursverslag pagina 12 en 14
 - Grondslagen: bestuursverslag pagina 14 en jaarrekening pagina 62 t/m 69
 - Ontwikkeling dekkingsgraden: bestuursverslag 16 en 17 en jaarrekening pagina 75
- Beleggingsbeleid: bestuursverslag pagina 22 en hoofdstuk 3.5 beleggingen pagina 35 t/m 37
- Risicobeheerbeleid: bestuursverslag hoofdstuk 3.4 risicoparagraaf pagina 28 t/m 31
- Communicatiebeleid: bestuursverslag hoofdstuk 3.3 communicatie pagina 26 en 27

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen 2022 wordt aan deze normen voldaan.

Verantwoordelijkheid nemen

Norm 10 t/m 14

Geen rapportageverplichting. Conform checklist code pensioenfondsen 2021 zijn er geen normen waaraan niet wordt voldaan en uitleg gegeven moet worden. Deze normen betreffen met name de wijze waarop het uitbestedingsbeleid is vormgegeven. Zie bestuursverslag pagina 30.

Integer handelen

Norm 15 t/m 22

Norm 15 / 16 naleving gedragscode rapportageverplichting vanuit norm 64. Paragraaf gedragscode/compliance in het bestuursverslag pagina op 24. Deze informatie is ook opgenomen in de jaarstaat J102.

Deskundigheid bestuur en VO wordt beschreven op pagina 25 van het bestuursverslag (opleidingsplan, geschiktheidsmatrix en zelfevaluatie).

Evenwichtige belangenafweging is verweven in het bestuursverslag bij bestuursbesluiten. RvT (pagina 49) en VO (pagina 53) rapporteren ook daarover.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen 2022 wordt aan deze normen voldaan.

Kwaliteit nastreven

Norm 23 t/m 30

Norm 30: Zelfevaluatie voor verantwoordingsorgaan. In 2021 heeft het verantwoordingsorgaan een zelfevaluatie uitgevoerd. Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen 2022 wordt aan deze normen voldaan.

Zorgvuldig benoemen

Norm 31 t/m 40

Norm 31: Samenstelling fondsorganen wordt beschreven in hoofdstuk 2.2.1 van het bestuursverslag op pagina 8 t/m 10.

Norm 33: Diversiteitsbevordering. Bij de invulling van een vacature weegt het bestuur de diversiteitsnorm uit de Code pensioenfondsen (norm 31/33) mee, waarbij uiteindelijk geschiktheid boven diversiteit gaat. Anderhalf- tot een jaar voor het einde van de maximale termijn wordt de voordragende partij benaderd om in gesprek te treden over de opvolging van het vertrekkend bestuurslid. Hierbij wordt de voordragende organisatie gewezen op de diversiteitsnormen uit de Code, waar het bestuur invulling aan probeert te geven.

Norm 34: Maximale zittingsduur: Dit wordt toegepast vanaf 1 juli 2014. De zittingsperiode van bestuursleden vóór 2014 valt niet onder de code. Vanaf 1 juli 2014 start de telling van de termijn van de zittingsperiode. Deze termijn is gesteld op maximaal 12 jaar. Bij de herbenoeming van een van de bestuursleden in 2019 is de maximale zittingstermijn overschreden. Het bestuur heeft bij deze herbenoeming een toelichting aan DNB gegeven. DNB heeft ingestemd met deze herbenoeming.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen 2022 wordt aan deze normen voldaan.

Gepast belonen

Norm 41 t/m 45

Geen rapportageverplichting. Conform checklist code pensioenfondsen 2022 zijn er geen normen waaraan niet wordt voldaan en uitleg gegeven moet worden.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Norm 46 t/m 57

Norm 47: In de rapportage intern toezicht moet ook worden opgenomen hoe het pensioenfonds de code naleeft en toepast. Is opgenomen in de rapportage raad van toezicht, hoofdstuk 4, pagina 48.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen 2022 wordt aan deze normen voldaan.

Transparantie bevorderen

Norm 58 t/m 65

Norm 58: Missie, visie en strategie is opgenomen in hoofdstuk 3.1.3 van het bestuursverslag op pagina 20 t/m 22.

Norm 62: Verantwoord beleggen is opgenomen in het hoofdstuk 3.5 beleggingen van het bestuursverslag op pagina 34 t/m 37.

Norm 64: Naleving normen 15 en 16. Zie beschrijving bij norm 15 en 16.

Norm 65: Klachten en geschillenprocedure. Op de website van beton is een duidelijke omschrijving opgenomen van de klachtenprocedure (<https://betonpensioen.nl/deelnemers/contact/>). Aantallen van de ontvangen klachten en geschillen in het boekjaar staan op pagina 23 van het bestuursverslag.

Voor de andere normen geldt geen rapportageverplichting. Conform de checklist code pensioenfondsen 2022 wordt aan deze normen voldaan.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 72450078KVMERXY6DQ64

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ___%

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ___%

Nee

Dit product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken.

Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ___% duurzame beleggingen

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

met een sociale doelstelling

Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Betonproductenindustrie (Bpf Beton) heeft de volgende kenmerken gepromoot:

- Niet bijdragen aan controversieel gedrag en controversiële activiteiten door middel van uitsluitingen**

Bpf Beton heeft beleggingen uitgesloten die niet passen bij verantwoord beleggen. Bpf Beton heeft niet in bedrijven belegd die zich substantieel bezig houden met het produceren, distribueren of verkopen van tabak.

Daarnaast zijn voor de aandelenportefeuille ook bedrijven uitgesloten die de VN Global Compact principes ernstig hebben geschonden of zich substantieel hebben bezig gehouden met de volgende activiteiten:

- Mijnbouw van thermische kolen & teerzanden;
- Produceren, distribueren of verkopen van controversiele wapens (inclusief clustermunitie, clusterbommen en landmijnen);
- Winning en exploitatie van onconventionele olie en gas;
- Exploitatie van commercieel beheerde gevangnissen.

Voor de bedrijfsobligatieportefeuille zijn bedrijven uitgesloten die zich substantieel hebben bezig gehouden met de productie, distributie of verkoop van landmijnen en clusterbommen.

Bpf Beton heeft ook niet in staatsobligaties van landen waaraan sanctiemaatregelen zijn opgelegd belegd. Bpf Beton had voorafgaand aan de oorlog in de Oekraïne een klein aantal bestaande Russische beleggingen. Veel van deze beleggingen konden niet meer verkocht worden na het uitbreken van de oorlog en na het opleggen van sancties op Rusland en Russische entiteiten. Deze beleggingen zijn momenteel op 0 gewaardeerd.

Bpf Beton heeft voor de aandelen- als de bedrijfsobligatieportefeuille in beleggingsfondsen belegd. Bpf Beton heeft beleggingsfondsen geselecteerd die waar mogelijk voorgaande uitsluitingen hanteren op het moment van selectie van het beleggingsfonds.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 1. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

2. Bedrijven stimuleren om duurzaamheidsrisico's te beheersen en in lijn te handelen met internationale verdragen en gedragscodes

Via actief aandeelhouderschap heeft Bpf Beton bedrijven gestimuleerd om in lijn te handelen met internationale verdragen en gedragscodes. Actief aandeelhouderschap betekent stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het aangaan van constructieve en kritische gesprekken ('engagement') met een deel van de bedrijven waarin Bpf Beton heeft belegd.

Bpf Beton zoekt aansluiting bij de belangrijkste internationale afspraken die zijn vastgelegd door de Verenigde Naties en onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Bpf Beton gebruikt het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Deze internationale richtlijnen vormen ook het uitgangspunt voor engagement, dat was gericht op bedrijven die als risicovol waren beoordeeld vanuit duurzaamheidsperspectief en die belangrijk waren in de portefeuille. Bpf Beton heeft ook gebruik gemaakt van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen.

Voor het uitvoeren van actief aandeelhouderschap heeft Bpf Beton gebruik gemaakt van externe partijen. Columbia Threadneedle Investments (CTI) voert de engagement uit. Stemmen geschiedt via de onderliggende fondsen.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 2. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

3. Mitigeren klimaatverandering en verbeteren arbeidsomstandigheden

Bpf Beton heeft de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (de Sustainable Development Goals of SDG's) geïntegreerd in haar engagementproces. Deze doelen dienen een positieve verandering te bewerkstelligen als het gaat om onder meer armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. Voor beleggers, bedrijven en overheden vormen de SDG's een gezamenlijk begrippenkader. Bpf Beton heeft twee prioriteiten voor haar engagement programma benoemd: klimaatverandering en arbeidsomstandigheden.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 3. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

4. Toepassen van criteria voor milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur (ESG-criteria: Environmental, Social & Governance) in het beleggingsbeleid

Bpf Beton heeft met externe vermogensbeheerders afgesproken dat zij de ESG-criteria op een juiste wijze in hun beleggingsbeslissingen meenemen. Daarnaast wordt van externe vermogensbeheerders verwacht dat zij het MVB-beleid (MVB staat voor maatschappelijk verantwoord beleggen) van Bpf Beton op transparante wijze naleven. Bij de selectie en evaluatie van externe vermogensbeheerders zijn verschillende duurzaamheidscriteria meegewogen.

Ten aanzien van vastgoedbeleggingen wordt gekeken naar de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) in de beoordeling van de wijze waarop ESG-criteria worden meegenomen door vermogensbeheerders.

De prestaties van Bpf Beton ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 4. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

1. Aantal beleggingen in uitgesloten bedrijven en landen	0 Per 31/12/2022. Alleen voor discretionaire mandaten. Wel zaten er een klein aantal bestaande Russische beleggingen in de portefeuille die aangekocht zijn toen Rusland niet op de sanctielijst stond en daarna niet meer verkocht konden worden.
2. Aantal bedrijven waarmee de engagement provider in een engagementtraject zit	133 per 31/12/2022
3. Verdeling engagement activiteiten naar onderliggende SDG doelstellingen	SDG 1 – Geen armoede: 0% SDG 2 – Geen honger: 4% SDG 3 – Goede gezondheid en welzijn: 2% SDG 4 – Kwaliteitsonderwijs: 0% SDG 5 – Gendergelijkheid: 2% SDG 6 – Schoon water en sanitair: 2% SDG 7 – Betaalbare en duurzame energie: 2% SDG 8 – Eerlijk werk en economische groei: 12%

De **belangrijkste ongunstige effecten** zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

	<p>SDG 9 – Industrie, innovatie en infrastructuur: 3%</p> <p>SDG 10 – Ongelijkheid verminderen: 5%</p> <p>SDG 11 – Duurzame steden en gemeenschappen: 1%</p> <p>SDG 12 – Verantwoorde consumptie en productie: 14%</p> <p>SDG 13 – Klimaatactie: 26%</p> <p>SDG 14 – Leven in het water: 2%</p> <p>SDG 15 – Leven op het land: 12%</p> <p>SDG 16 – Vrede, justitie en sterke publieke diensten: 3%</p> <p>SDG 17 – Partnerschap om doelstellingen te bereiken: 0%</p> <p>Geen SDG – 9%</p>
4. GRESB scores van de onroerend goed fondsen waarin is belegd	<p>- Achmea Dutch Residential Fund: GRESB-score van 91, 5 sterren;</p> <p>- Achmea Dutch Health Care Property Fund: GRESB-score van 93, 5 sterren;</p> <p>- Achmea Dutch Retail Property Fund: GRESB-score van 90, 5 sterren.</p>

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

Dit is de eerste periodieke rapportage conform de vereisten van SFDR. Een vergelijking met voorafgaande periodes kan gemaakt worden in de volgende periodiek rapportage.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste

In de EU-taxonomie is het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” vastgelegd. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke Uniecriteria.

Het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Bpf Beton heeft niet alle belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking genomen. Deze zijn gedefinieerd in de wet en kunnen door pensioenfondsen zelf worden aangevuld. Bpf Beton heeft de volgende ongunstige effecten wel meegenomen, tussen haakjes is opgenomen hoe Bpf Beton het ongunstige effect heeft meegenomen en de toelichting staat onder de eerste vraag:

- Schendingen van UN Global Compact-principes en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (uitsluitingsbeleid en actief aandeelhouderschap);
- Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens) (uitsluitingsbeleid).

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissies hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% activa	Land
<i>Achmea Particuliere Hypotheken Fonds</i>	<i>Overige</i>	<i>12,07</i>	<i>Nederland</i>
<i>Vastgoedfondsen</i>	<i>Overige</i>	<i>8,38</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/37 4</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,86</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/42 3.75</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,69</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/47 2.75</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,39</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 01/33 2.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,23</i>	<i>Nederland</i>
<i>Bundesrepublik Deutschland 07/44 2.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,98</i>	<i>Duitsland</i>
<i>Franse Staat 05/43 2.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,93</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Bundesrepublik Deutschland 07/39 4.25</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,92</i>	<i>Duitsland</i>
<i>Bundesrepublik Deutschland 07/34 4.75</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,88</i>	<i>Duitsland</i>
<i>Apple Inc</i>	<i>Technologie</i>	<i>0,85</i>	<i>Verenigde Staten</i>
<i>Franse Staat 05/40 0.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,82</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Microsoft Corp</i>	<i>Technologie</i>	<i>0,69</i>	<i>Verenigde Staten</i>
<i>Franse Staat 04/41 4.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,68</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Nederlandse Staat 01/40 0.5</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,65</i>	<i>Nederland</i>

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2022 en gebaseerd op de totale portefeuille van Beton. Derivaten en contanten zijn niet opgenomen in de tabel. Er is niet doorgekeken in beleggingsfondsen.

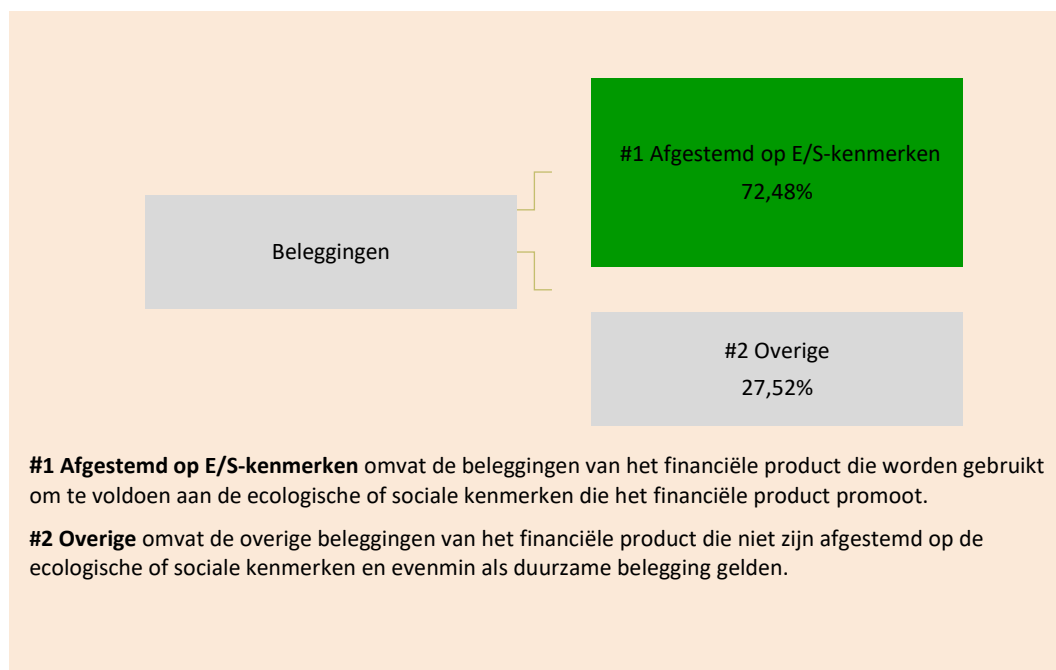

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Bpf Beton promoveert ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling nastreefde. Bpf Beton heeft geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen in de zin van SFDR of beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening gemaakt. Het overgrote deel van de beleggingen van Bpf Beton was afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken. Deze beleggingen hadden betrekking op aandelen, bedrijfsobligaties, beleggingen in onroerend goed en staatsobligaties. De overige beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en waren belegd in hypotheek, catastrofe en hoogrentende obligaties, derivaten of liquide middelen. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing.

● Hoe zag de activa-allocatie eruit?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● ***In welke economische sectoren werd belegd?***

Economische Sector	Som marktwaarde (%)
Overig	31.88%
Overheid	26.48%
Financiële sector	9.52%
Technologie	5.83%
Consumptiegoederen discretionair	4.50%
Gezondheidszorg	3.97%
Communicatie	3.88%
Basisconsumptiegoederen	2.79%
Energie	2.55%
Vastgoed	2.54%
Industrie	2.51%
Materialen	1.98%
Nutsbedrijven	1.57%

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2022. De sectorverdeling is gemaakt op basis van doorkijk in onderliggende beleggingsfondsen voorzover er data hierover beschikbaar was (hetgeen doorgaans voor alle liquide beleggingen het geval is).

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

0%.

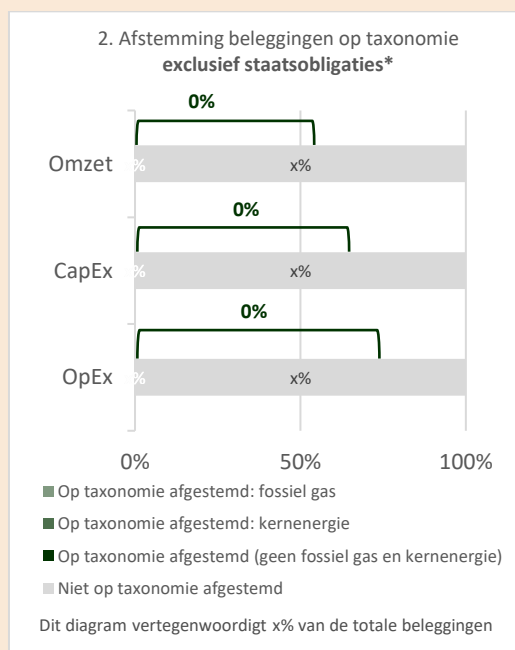
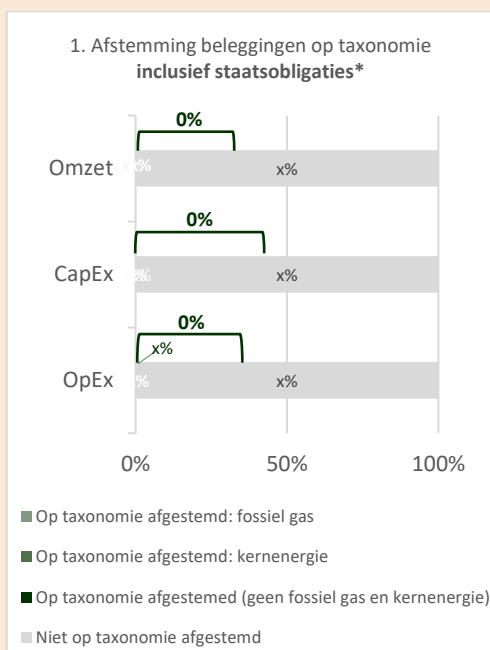
- Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen¹?

Ja:

In fossiel gas In kernenergie

Nee

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.*

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

0%.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

Dit betreft de eerste rapportage. Volgend jaar kan er een vergelijking worden opgenomen.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Niet van toepassing. Bpf Beton heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing. Bpf Beton heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die zijn opgenomen in #2 Overige waren de belegging in hypotheek, catastrofe en hoogrentende obligaties, derivaten of liquide middelen. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing. Derivaten worden gebruikt om grote financiële risico's mee af te dekken. Liquide middelen worden gebruikt om te kunnen voldoen aan korte-termijn verplichtingen, zoals margin calls en pensioenuitkeringen.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Bpf Beton heeft de volgende maatregelen getroffen:

- In opdracht van Bpf Beton heeft de fiduciër een lijst opgesteld waarin niet belegd mag worden op basis van de uitsluitingscriteria. Deze lijst werd ter uitvoering aan alle onderliggende vermogensbeheerders gecommuniceerd en tweemaal geactualiseerd. Eventuele overschrijdingen zijn door de externe vermogensbeheerders gemeld aan Bpf Beton en de fiduciaire vermogensbeheerder van Bpf Beton. De fiduciaire vermogensbeheerder van Bpf Beton heeft periodiek gecontroleerd of er niet in deze beleggingen belegd is.

- Bpf Beton heeft gebruik gemaakt van CTI voor het uitvoeren van de engagementactiviteiten. Bpf Beton heeft input gegeven ten aanzien van de thema's die zij van het grootste belang achtte bij het uitvoeren van engagementactiviteiten. Bpf Beton is periodiek geïnformeerd over de uitvoering van de engagement en over de voortgang van de engagement trajecten.
- Bpf Beton is periodiek geïnformeerd over de GRESB score van de vastgoedfondsen waarin ze heeft belegd en heeft waar nodig op basis daarvan bijgestuurd.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Bpf Beton heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele pensioenregeling.

● **Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?**

Niet van toepassing

● **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische en sociale kenmerken?**

Niet van toepassing

● **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?**

Niet van toepassing

● **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?**

Niet van toepassing

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.